

Ludovít Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 38
10/2023
20. máj 2023

Cena 1,- €

ZALOŽIL LUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

SLOVO O SLOVENSKU

Je celkom logické, že čím som starší, tým viac sa mi potvrdzujú mnohé životné pravdy. Nemyslím akurát na pranostiku: Studený máj, v stodole raj. To už naši pradedovia vedeli, že ak skraja mája dostane pôda dostatok vlhky, bude dobrá úroda a plná sýpka. Zrejme sa aj toho roku večitá skúsenosť našich predkov potvrdí. Najmä ak si uvedomíme, koľko ukrajinskej pšenice sme k nám potajme doviezli a koľko z nej múky a alibistických rečí namleli, až sa napokon to, čo voňalo neúmernými dávkami pesticidov a pušným prachom, niekoľkokrát zmenilo, zatrátilo a znovu legalizovalo, len aby sme v solidárnej ziskuchtivej honbe a v hanbe nezostali. Príštipkár Tesnošil je teraz možno minister, bruselské kocúrko prináša stále ďalšie zápletky a na ukrajinskej hranici sa za privretie očí preberajú plné aktočky všimného...

Nebudem sa v tom vrtáť, aj keď mi z mysle popri mičinskom Chalupkovi neschádza iný dramatik ešte z čias pred Kristom – Titus Maccius Plautus. Ten v hre Peržan prvý použil jasnozrivý výraz „nomen omen – meno napovedá“ a pobehticu v nej nazval Lucris, čo v preklade z latinčiny je Zisk. A nebol sám, kto sa uchýlil k takýmto inotajom či nápodviám. Francúzsky komediant Molière, tiež inšpirovaný spomínaným antickým predchodcom, nazval v hre Lakomec svojho pofidérneho hrdinu Harpagnon (lat. harpago – lúpiť)...

Poznal som mäsiara Šulika (podobnosť s menom politika je čisto náhodná). Tomu po „prevrate“ prešlo, behal nahý po prešovských uliciach a rozhadzoval hrste bankoviek... Náhodná podobnosť? Kdeže! Azda by nezaškodilo pozrieť sa bližšie aj na Šulikove rodinné pomery a vydarených synov. Suseda mám Lichvára. Ten sa tiež vôbec svojmu menu nespreneveril... Tak ako nie Ležúch, Hnida, Nedaj, Psota, Šudík, Kohút... Nomen omen!

Keď som prvý raz počul o Vlčanovi a kam ho ustanovili slúžiť ľudu tejto krajiny, nevďak som sa prežehnal a spomenul si na dedkovo: Vlk vždy vie, kde je košiar...

Emil SEMANCO

Fotografia: Maroš SMOLEC

NA DEVÍN OPÄŤ SO ZÁSTAVAMI

Krach kabinetu Eduarda Hegera

str. 2

Čo prezradili Pentagon Leaks

str. 6

Slovenské šachy s ukrajinským obilím

str. 9

TRI OTÁZKY PRE: Maroša SMOLCA, správcu Matice a účastníka pochodu na Devín

Kto ponižuje symbol slovenskej štátnosti

• **Siedmeho mája ste sa znova zúčastnili na proteste na Devíne, tentoraz už s možnosťou niesť zástavy v rukách a na žrdiach. Zmenilo vedenie bratislavského múzea názor, že na hrad sa môžu brať so sebou aj zástavy?**

Vedenie Mestského múzea, ako aj Mesta Bratislavy muselo skloniť svoj chrbát pred reakciou širokej slovenskej verejnosti na ich nariadenie, že na hrad Devín je zakázané niesť slovenskú štátnu zástavu na žrdi. Video, ktoré dokumentovalo, že 25. apríla nás donútili sňať zástavy zo žrdí, videlo takmer dvestotisíc ľudí. Je logické, že následne 7. mája sa pod hradné bralo dostavilo vyše tristo národovcov a zorganizovali protestný pochod s vlajkami na hrad. Progresívny

primátor Vallo najskôr podujatie zakázal. No neustál to a na poslednú chvíľu zmenil názor. Na Devíne sa objavili desiatky, ba stovky zástav.

• **Ako vnímate, že vás na vzdelávacej vychádzke donútili držať slovenskú štátnu zástavu len v ruke?**

Je to bezprecedentné, absurdné rozhodnutie, ktorému chýba akýkoľvek logický základ. Vraj žrde bránia turistom vo fotografovaní hradu a že je to aj bezpečnostné opatrenie. Nevie, či by traja stredoškólační niekomu ubližovali so zástavou na žrdi, keď sme kládli veniec pod pamätnú tabuľu legendárnej štúrovskej vlasteneckej vychádzky. Mimochodom, hrad Devín je symbol štátnosti Slovákov. Ludovít Štúr, ktorý

naň vystúpil so svojimi študentmi v roku 1836, sa musí v hrobe obracať.

• **Matica vyzvala, aby sa na hrade Devín osadil stĺp so slovenskou vlajkou. Je to predsa hraničný hrad...**

Matica už dlhšie uvažuje a komunikuje svoje výzvy, aby na významných slovenských hradoch vial štátne zástavy. Hrad Devín jednoznačne patrí medzi najvýznamnejšie miesta našej histórie. Aktivitu si osvojili aj niektorí politici, ktorí majú väčší vplyv na štátnu správu i samosprávu, aby zabezpečili osadenie viditeľného stĺpu so slovenskou vlajkou. Verím, že sa to napokon podarí.

Zhovárал sa Matej MINDÁR
Foto: SNN

NEOGRAFIA
www.neografia.sk

R - 2023010

ISSN 0862-8823
770862 882007

V SNN 11/2023
SI PREČITATE

Najbližšie vydanie Slovenských národných novín 11 vyjde s dátumom 3. jún 2023

- Slovenská spisovateľka, scenáristka, ktorá spojila svoje herectvo s písaním – Milka ZIMKOVÁ
- Aj keď sa Adam MATEJKA živil zväčša ako obuvník, objavil sa vo vyše stovke filmov

Nevedel si predstaviť, že nastúpi úradnícka vláda, o týždeň fungovala Skončili najneschopnejší z neschopných

Ivan BROŽÍK – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Podľa povereného predsedu vlády Eduarda Hegera, ktorého poverenie mu prezidentka sľúbila odobrať, je „Slovensko v chaose a vo vážnej kríze“. Varoval pred vládou vymenovanou prezidentkou s tým, že „by nastúpili ľudia, ktorí by možno mali dobré úmysly, ale nemajú skúsenosti“. Ohrozili by podľa neho aktuálnu stabilitu, ktorú sa im podarilo udržať. Prezidentkin kabinet sa však následne stal realitou. Pred uzávierkou tohto vydania SNN hlava štátu oznámila, že do pár dní vymenuje novú vládu.

A tak Eduard Heger požiadal prezidentku Zuzanu Čaputovú o zbavenie poverenia viest' vládu. Oznámil to počas vyhlásenia pre médiá. Rozhodol sa tak preto, lebo prezidentka podľa neho neprijala ani jeden z jeho návrhov, ktoré považoval za stabilnejšie než vymenovanie úradníckej vlády. Hlave štátu napokon nechal priestor pokúsiť sa s úradníckou vládou stabilne priviesť Slovensko k predčasným voľbám.

■ HEGEROVA PONUKA

Prvou alternatívou bolo, že neobsadené miesta ministrov doplní prezidentka svojimi nominantmi. V ďalšom návrhu Heger ponúkol, že nepovedie vládu a ministrami ostanú len ľudia zodpovední za rezorty, ktoré budú rizikom výmeny najohrozenejšie. „Najmä rezorty, ktoré distribuujú ekonomickú a sociálnu pomoc, ktoré implementujú zákony miliardového plánu obnovy či zabezpečujú pomoc brániacim sa susedom. Pani prezidentka ani jeden z mojich návrhov neprijala,“ povedal Heger. Dočasne poverený premiér sa rozhodol vrátiť prezidentke poverenie po tom, ako ohlásil odchod z vlády ministri Samuel Vlčan a Rastislav Káčer.

■ NOVÝ PREMIÉR

V čase uzávierky tohto vydania SNN prezidentka Čaputová oznámila, že v týždni, ktorý sa začne 15. mája, vymenuje vládu odborníkov. Jej predsedom bude viceguvernér NBS Ľudovít Ódor. O ďalších menách chcela prezidentka najskôr informovať predsedov politických strán a následne verejnosť. Vyberaní boli podľa prezidentky odborníci, ktorí nebudú kandidovať v najbližších parlamentných voľbách. Od vlády odborníkov očakáva,

káva, že stabilizuje situáciu a privedie Slovensko k predčasným voľbám. Mimoparlamentná SNS považuje odchod Eduarda Hegera z funkcie dočasne povereného premiéra za nevyhnutný krok, ktorý mal urobiť už dávno. SNS aj mimoparlamentné hnutie Republika apelujú na čo najskorší termín predčasných parlamentných volieb. „Eduard Heger vojde do dejín ako najneschopnejší premiér Slovenskej republiky. Zodpovednosť za jeho vládu však majú všetky strany – SaS, SME RODINA a OĽaNO. Igor Matovič, Richard Sulík ani Boris Kollár sa nemôžu zbaviť zodpovednosti za predchádzajúce tri roky vlády,“ skonštatovala v reakcii SNS. Strana opätovne vyzýva opozíciu na jednotný postup v parlamentných voľbách. „Tieto tri roky ukázali amaterizmus politických strán, ktoré sa navonok snažia tváriť odborne, ale nič okrem populizmu, zloby a nenávisťi verejnosti neponúkajú,“ doplnila v stanovisku SNS.

Mimoparlamentná strana Hlas – SD vníma odchod dočasne poverenej vlády Eduarda Hegera ako nevyhnutný krok k stabilizácii politickej scény a k príprave Slovenska na predčasné parlamentné voľby. Líder strany Peter Pellegrini dodal, že vláda odborníkov nesmie prekryť zlyhania tejto koalície. Strana avizuje, že nevysloví dôveru tejto vláde. Peter Pellegrini zastáva názor, že predstavitelia chaosu a rozkladu štátu sú lídri strán bývalej koalície.

■ VLÁDOL CHAOS

Aktuálny chaos môžu ukončiť len predčasné parlamentné voľby začiatkom júla. Skonštatoval to predseda opozičného Smeru – SSD Robert Fico v reakcii na aktuálnu situáciu vo vláde. Hovoril o hlbokoj ústavnej a politickej kríze. Avizoval, že strana podala návrh na zvolenie mimoriadnej schôdze Národnej rady SR. Chce presadiť skorší termín volieb a uznesenie k úradníckej vláde. „Smer – SSD je hlboko presvedčený, že ústavnú

a politickú krízu nemôže vyriešiť prezidentka Zuzana Čaputová vymenovaním úradníckej vlády bez koordinácie s parlamentom. Slovensko je parlamentná demokracia a predstava prezidentky, že Slovensko bude nasledujúcich päť mesiacov riadiť skupina úradníkov bez mandátu a dôvery NR SR je scestná. Je v rozpore so všetkými princípmi parlamentnej demokracie,“ vyhlásil Robert Fico. Dodal, že Slovensko nepotrebuje úradníkov vo vláde, ale silnú vládu s mandátom od občanov.

■ ZLÉ A HORŠIE

„V súčasnej situácii už prezidentka Zuzana Čaputová vyberá iba z možností, ktoré sú pre ňu zlé. Vo všetkých scenároch preberá výrazný podiel na tom, ako bude do predčasných parlamentných volieb vyzerat' vládnutie.“ Pre TASR to skonštatoval politológ z Univerzity Komenského v Bratislave Erik Láštic. V prvom rade treba podľa neho kritizovať rozhodnutie prezidentky nechať v úrade dočasne poverenú vládu Eduarda Hegera a netlačiť na skorší termín volieb. Politológ Juraj Marušiak z Ústavu politických vied Slovenskej akadémie vied tvrdí, že hlavnou chybou prezidentky v minulosti bolo, že príliš dlho zastávala voči súčasnej vláde ústretový postoj. „Napokon aj pri rokovaniach o predčasných voľbách, keď akceptovala termín 30. september,“ povedal tiež pre verejnoprávnu agentúru.

NOVÁ VLÁDA

Ľudovít ÓDOR, predseda vlády
Ivan ŠIMKO, minister vnútra
Miroslav WLACHOVSKÝ, minister zahraničných vecí
Michal PALKOVIČ, minister zdravotníctva
Michal HORVÁTH, minister financií
Jozef BÍREŠ, minister pôdohospodárstva
Jana DUBOVCOVÁ, ministerka spravodlivosti
Peter DOVHUN, minister hospodárstva
Martin SKLENÁR, minister obrany
Livia VAŠÁKOVÁ, vicepremiérka pre plán obnovy
Daniel BÚTORA, minister školstva
Pavol LANČARIČ, minister dopravy
Silvia HRONCOVÁ, ministerka kultúry
Peter BALÍK, minister investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie
Milan CHRENKO, minister životného prostredia
Soňa GABORČÁKOVÁ, ministerka práce

AKTUÁLNE

Celý príbeh sa začína asi o sto rokov skôr – vtedy románová pani Müllerová v diele Jaroslava Haška pod názvom Osudy dobrého vojáka Švejka za svetovej vojny oznamovala páňovi Švejkovi koniec mocnára Ferdinanda. „Arcivojvodu Ferdinanda, toho z Konoپیسته, toho tučného, nábožného.“

Zbavili nás Eduarda

Koniec mocnára Eduarda, toho z Arcibiskupského paláca v Bratislave, oznámil on sám, dočasne na dlhý čas poverený predseda vlády Eduard Heger. Nevyužil z neho ani polovicu a tým skomplikoval politický život úplne, ale naozaj úplne všetkým vrátane tých akože „nových“ svojich, po novom nazvaných Demokrati. Na tlačovke sme sa teda dozvedeli, že pán poverený odchádzajú do iného paláca, tentoraz Grasalkovičovho alebo Prezidentského paláca, ktorý je čo by dup od toho Arcibiskupského. Vrátiť poverenie. A nastalo potom doslova pretekánie politikov, kto navrhne nejaký svojráznejší (eufemizmus) návrh. Vskutku až smutnosmiešne vo svetle týchto návrhov vyznievajú silácke vyjadrenia predsedov politických strán o tom, že oni so svojimi klubmi v parlamente prezidentkinej vláde nestraníkov dôveru nevyslovia, a dokonca že niektorí začnú „do týždňa“ odvolávať ministra za ministrom, ak sa im nebude páčiť. Prezidentka totiž môže poveriť dotyčného i celú vládu výkonom funkcie bez ohľadu na to, že mu nejaký partajník vysloví nedôveru alebo celej vláde nevysloví dôveru. A napokon – parlament sa aj tak okrem slávnostnej septembrovej poldňovej schôdze zíde už iba na schôdži júnovej. Takže v súčasnosti už nič, s výnimkou mimoriadnej schôdze, ani nevyrieši.

(ib)

VŠIMLI SME SI

Globálna Nadácia otvorenej spoločnosti, ktorej zakladateľom je americký miliardár maďarského pôvodu a filantrop George Soros, a jej slovenská pobočka aj tento rok udelili tzv. novinárske ceny za rok 2022. Ide o súťaž, ktorá hodnotí údajne kvalitnú a demokratickú žurnalistiku slovenských autorov v slovenských médiách. Je preto čudné, že Cenu otvorenej spoločnosti získal ruský novinár Vladimír Kara-Murza, ktorého zatkli ruské bezpečnostné orgány a po slovensky a o Slovensku nezverejnil ani riadok.

romnej párty tretieho sektora pripravili spravodajský pôsobivý výstup. A témy, ktoré získavali body? „Tohtoročnej súťaži dominovali práce tematizujúce vojnu na Ukrajine či cez kruté ukrajinské realie, alebo cez slovenský kontext. Významnou témou, ktorá bola silne zastúpená, bola téma menšín, rodovej nerovnosti a LGBTI+ komunity, ktorá sa dostala do popredia celospoločenskej diskusie po vražde Matúša Horvátha a Juraja Vankuliča v Teplárni,“ uvádza ich webová stránka www.novinarskacena.sk s podtitulom Projekt Nadácie otvorenej spoločnosti.

A sponzori? Tak toto je čerešnička na torte: Velyslanectvo USA, Nadácia ESET, Nadácie Zastavme korupciu, MEMO 98, Človek v ohrození a iní. Prepojenie nadácie, jednotlivých sponzorov a niektorých ocenených médií jasne dokazuje, že „nezávislí“ oceňovali a odmeňovali sami seba. Na internete sa objavili tajné dokumenty o tom, ako filantrop Soros ovplyvňuje politické režimy po celom svete. Okrem peňazi na to potrebuje aj médiá. Preto si ich aj živí. Napríklad novinárskymi cenami. Avšak určite nielen nimi...

Maroš SMOLEC – Foto: novinarskacena.sk

Oceňujú sami seba

V 19. ročníku sa do súťaže zapojilo celkovo 480 prác. A čo myslíte, kto asi bral ceny tejto „objektívnej“ nadácie? Dve ceny získali denník SME a česká verzia Denníka N. Jednu okrem iných aj slovenské vydanie Denníka N. Investigatívne centrum Jána Kuciaka bez ceny nemohlo ostať tiež. Ďalšie získali aj televízie JOJ, RTVS a Markiza, aby z tejto súkromnej párty tretieho sektora pripravili spravodajský pôsobivý výstup.

Veľká vojna zanechala aj veľa frontových a lazaretných cintorínov Vojnovým pohrebiskám vracajú dôstojnosť a pietu

Súčasťou Spomienkového koncertu pri príležitosti 108. výročia Veľkonočnej bitky v Karpatoch, ktorý sa uskutočnil v katastri obce Nižná Polianka (písali sme o tom v SNN č. 9), bola aj prezentácia frontových a lazaretných vojnových cintorínov z prvej svetovej vojny na severovýchode Slovenska.

Práve v tejto oblasti v priebehu rokov 1914 a 1915 prebiehali bitky znepriatelených armád, jedine v priebehu svetového konfliktu na území súčasného Slovenska. Podľa Antona Lišku z Krajského pamiatkového úradu v Prešove, ktorý sprístupnil výstavu venovanú tejto problematike na pôde OÚ Nižná Polianka, je na spomínanom území vyše dvesto cintorínov padlých vojakov cisárskej rakúsko-uhorskej armády, nemeckej armády a cárskych ruskej armády. Niektoré z nich však časom zanikli alebo sa ich dosiaľ nepodarilo identifikovať. O rekonštrukciu mnohých z nich sa pričínili členovia a dobrovoľníci z Klubu vojenskej histórie Beskydy za účasti dobrovoľníkov z Maďarska, Česka i Poľska. O výstavbu a udržiavanie cintorínov sa ešte v priebehu prvej svetovej vojny starali kryptové komandy. V jednom z nich, dislokovanom v Stakčine, pôsobil aj projektant Jozef Lamping, ktorý mal na starosti výstavbu vojnových cintorínov na severovýchode Slovenska. Mnohé z cintorínov boli dostavané až v medzivojnovom období po roku 1918, keď vzniklo Česko-Slovensko. Oproti pôvodnému

ČO INÍ NEPÍŠU

Anton LIŠKA z Krajského pamiatkového úradu v Prešove predstáva autentický zachovaný exponát drobnej architektúry z prvej svetovej vojny.

organizačnému začleneniu starostlivosti o vojnové hroby z čias Rakúsko-Uhorska ich dostali pod

patronát tri posádkové veliteľstvá. Keďže na to nemali dostatočné kapacity, po dohode ministerstva obrany a vnútra im vypomáhali žandárske stanice, kde existovala funkcia zmluvných hrobárov. Po skončení prvej svetovej vojny sa na území Česko-Slovenska malo nachádzať 171 385 upravených vojnových hrobov, v ktorých pochovali približne 203 160 obetí, a 63 478 neupravených vojnových hrobov s ostatkami 119 192 vojakov. Vojnové hroby boli umiestnené buď na vojnových cintorínoch, alebo sa nachádzali voľne rozptýlené v krajine. Najväčšia koncentrácia pietnych miest – vyše stodvadsaťtisíc, bola na severovýchodnom Slovensku a v Podkarpatskej Rusi, v tých častiach republiky, na území ktorých v rokoch 1914 – 1915 prebiehali bojové operácie.

Vďaka práci dobrovoľníkov a klubov vojenskej histórie sa po roku 1989 podarilo zrekonštruovať mnohé vojnové cintoríny, z ktorých sa viaceré stali národnými kultúrnymi pamiatkami. Krajský pamiatkový úrad medzi ne radí také, ktoré sa pridržiavajú pôvodných historických náčrtov a postupov.

Text a foto: Marián ŠIMKULIČ

Koniec Hegera a jeho Demokratov

Roman MICHELKO

Hegerov pád je logickým dôsledkom najneschopnejšej vlády v dejinách Slovenska. Skončil tak, ako vládol: s obrovskou hanbou a pachutou trápnoti. Eduard Heger iste nebol najhorším človekom na poste premiéra, toto prvenstvo už nikto nikdy nevezme jeho predchodcovi. Bol však najslabším premiérom, ktorý sa osobnostne na tento špičkový post najviac nehodil. U Hegera nebadat' náznak sebaúcty. Jeho alibizmus, utkanie pred problémami, neschopnosť zaujať postoj a prijať potrebné, aj keď nepopulárne rozhodnutia viedli k tomu, že nevyhnutne skrachoval. Bol to politik, ktorý nikdy nebol schopný konať sám za seba. Vždy potreboval niekoho, kto ním posúva a kto rozhoduje o jeho krokoch. Najskôr to bol jeho stranický boss Igor Matovič, neskôr jeho ministerský kolega Jaroslav Nađ. Absencia politickej odvahy

a elementárna neschopnosť definiť a presadzovať politickú líniu viedli k úplnému rozvratu slovenskej spoločnosti. Logicky sa tak vynára otázka, ako vôbec mohla osoba s jeho vlastnosťami a schopnosťami vykonávať tento post. Odpoveď je jednoznačná. Osobnostné a kvalifikačné predpoklady donedávna vládnucich vlád po roku 2020 prerazili všetky dňá a len preto sa mohlo stať, že aj Eduard Heger sa zhodou okolností ocitol na poste, na ktorý nikdy nemal.

Bohužiaľ, padol, ako žil: ako duchovný nevoľník, ktorý dokázal maximálne generovať chaos a neschopnosť. Preto sa jeho kabinet pomaly rozpadával. Keď ešte len v parlamentných kuloároch vypukla kauza Vlčan, namiesto toho, aby sa jej postavil čelom, vyčkával, dúfajúc, že potichu vyhynie. Nevyhnila, tak ako nevyhnilo besné vyčíňanie jeho

šéfa Matoviča, ako nevyhniú Rázsochy a celá nekonečná plejáda pochybení jeho vlády. No a v čase, keď už bolo jasné, že jeho riadenie sa nedá ďalej tolerovať a že aj extrémne váhajúca a alibistická prezidentka bude musieť konať, predviedol niečo,

KOMENTÁR

čo nemá v dejinách slovenskej politiky obdobu. Vo svojej prostoduchosti si ani neuvedomil, že svojím žobronením u prezidentky sa len totálne strápnil. Každopádne, dnes už v ikonickom a virálnom prejave sa mu „prihodilo“ freudovské prerieknutie: sám sa pasoval do roly ochrancu chaosu. Naozaj, bez neho by udržiavanie takého vysokého stupňa entropie (chaosu) bolo len veľmi ťažké.

Vediac, aká nerozhodná je prezidentka, museli ľudia z pozadia použiť žolík, aby maximálne elimino-

vali jej ochotu nechať rozvrat vyhniť. Ten žolík našli v ministrovi zahraničia Rastislavovi Káčerovi, ktorý na detinské vystúpenie premiéra v dejinách Slovenska zareagoval nasledujúcim statusom: „Ak by aj bola (prezidentka) váhala, premiér včera svojim vystúpením z večera zúžil rozhodovanie. Totálne babráctvo.“ Je len otázne, či tento akt Hegera bol len dôsledkom nepredstaviteľnej hlúposti, alebo išlo o premyslenejší plán šéfa kampane Demokratov, ktorý v skutočnosti plnil záujem niekoho iného: eliminovať politický subjekt, ktorý oslabuje Progressívne Slovensko.

Celý plán s Demokratmi sa predovšetkým pre koncentrovanú neschopnosť zmenil na škodlivú frašku. Plány boli jasné, tento subjekt mal využiť nenáležitú výhodu premiárskej a multiministerskej strany. A naozaj, plán akoby sa začal plniť. Len štyridsaťosem hodín po známom facebookovom statuze prieskumné agentúry „nafúk-li“ Hegerov subjekt na neuveriteľných päť percent. No potom to už išlo len dole vodou. Ďalší prieskum, nezverejnený, im dával tri percentá a tesne nad štyri percentá sa Demokrati už nikdy nedostali. A práve skutočnosť, že realita hlboko zaostá-

vala za očakávaniami, lebo šanca, že Demokrati pokoria päť percent, sa limitne blíži nule, si vynútila akciu. Pretože nechať na politickom kolbišti subjekt, ktorý stiaha šesť až sedem poslancových mandátov súčasnej koalície a zároveň ani nepošle permanentného politického deštruktora Matoviča mimo parlamentu, je jednoducho politicky nezodpovedné. Aj preto pravdepodobne nastal onen nešťastný prejav, o ktorom nemal nikto z vedenia Demokratov ani potuchy. Presnejšie ani o tom, že bude a už vôbec nie o jeho obsahu. Asi o tom vedel len šéf kampane Demokratov, veľmi slušne platený politický marketér, ktorý túto „geniálnu“ radu Hegerovi údajne vnukol. A je to zhodou okolností ten istý človek, ktorý stál aj za kampaňou prezidentky.

Demokrati sú tak definitívne odstavení a šanca, že čo len trochu výraznejšie zamiešajú kartami v kampani, definitívne zhasla. No a kto z toho celého bude profitovať? Predovšetkým Progressívne Slovensko, najbližšia strana pani prezidentky. Cieľ tak bol splnený a zákulisní hráči z pozadia našej politiky môžu byť na úkor Eduarda Hegera spokojní. Ten najskôr politicky skončil.

Šliapanie po krvi osloboditeľov

Ivan KRAČOVIČ

Pred sedemdesiatimi ôsmimi rokmi oslobodila vtedajšie územie Slovenska Červená armáda. Neboli v nej len Rusi, ale aj príslušníci ďalších národov, najmä Kráľovskej rumunskej armády a iných národov ZSSR vrátane Ukrajincov. V máji sa skončila najstrašnejšia vojna minulého storočia, ale iba v Európe, pretože oficiálne boje druhej svetovej vojny ustali až porážkou Japonska v septembri 1945. Preto dôstojné oslavy víťazstva nad fašizmom a nacizmom považujú všetci demokratickí politici vo svete za svoju morálnu povinnosť a prikladajú jej veľkú dôležitosť.

Prečo je Slovensko výnimkou? Ministerstvo vnútra SR, ktoré vtedy viedol Roman Mikulec, odporučilo organizovať spomienky na Deň víťazstva nad fašizmom a koniec druhej svetovej vojny tichou formou. Dôvodom je vraj prebiehajúca

vojna Ruska proti Ukrajine a úcta voči ukrajinskému ľudu. Bez akéhokoľvek programu, bez hudby – vrátane hymny či smútočného pochodu – bez slávnostných prejavov alebo prednesu básne. Deň víťazstva je navyše spoločným sviatkom všetkých člen-

POZNÁMKA

ských krajín Európskej únie. Prezidentka Zuzana Čaputová sa poklonila pri hrobe neznámeho vojaka, ktorý od jeho vzniku ignorovala, a napríklad holandskému panovníkovi Viliamovi Alexandrovi s manželkou kráľovnou Maximou ukázala, ako skvelo recyklujeme plastové fľaše. Návšteva hrobov neznámych vojakov je pritom v európskych krajinách protokolárnou povinnosťou každej štátnej návštevy.

Spomínam si aj na minulý rok, pár mesiacov po vypuknutí vojny na

Ukrajine. V Trnave sa tradične organizujú spomienky na jej oslobodenie prvého apríla mestom a skončenia druhej svetovej vojny krajom. Primátor Peter Bročka a takzvaný „župan“, ako sa rád nazýva, Jozef Viskupič, ich zrušili. Zúčastnil som sa na súkromnej spomienke v delegácii Oblastného výboru Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov. Položili sme na vyludnenom námestí pri monumentálnom Pamätníku osloboditeľov vence, poklonili sa a odišli. Zostal vo mne smútok.

Deviateho mája tohto roku som sa zúčastnil na spomienke na toto pietne výročie na Slavíne. Podujatie zorganizoval Slovenský zväz protifašistických bojovníkov. Dnes už zabudnutý minister Mikulec tam mal byť. Vypočul by si hymnu Slovenskej republiky, ktorú zaspieval dlhoročný sólista Opery SND Ivan Ožvát, pred-

nes básne Milana Rúfusa v podaní členky Činohry SND Evy Márie Chalupovej a prejav podpredsedu Ústrednej rady SZPB Jozefa Ťažkého. Uvidel by aj posledných priamych účastníkov protifašistického odboja Annu Bergerovú, Karola Kunu a Ivana Pasternáka, ktorý prežil holokaust. Uvidel by tam zástavy ruských brigád, ktoré Slovensko oslobodzovali. Vypočul by si aj piskot pri vypovedaní jeho mena, s tým, že ho odmietajú rešpektovať. Iste, šlo o odporúčanie, ale pre štátnu a verejnú správu bolo záväzné. Preto chýbala vojenská hudba, čestná stráž Armády Slovenskej republiky, nefungovalo ozvučenie, pričom sa otvorene hovorilo o rušičkách. Tak ako deň predtým, keď sa na Slavíne uskutočnila spomienka za účasti opozičných strán a exprezidenta Ivana Gašparoviča bez prítomnosti verejnoprávnej televízie. Aj takto smutnosmiešne odišla do zabudnutia najmenej rešpektovaná slovenská vláda od roka 1993.

V deň spomienky, deviateho mája 2023, zomrel bývalý príslušník 1. česko-slovenského armádneho zboru v ZSSR major vo výslužbe Michal Hečka, ktorý sa narodil 24. novembra 1924 v obci Sinivir v Podkarpatskej Rusi vo vtedajšom Česko-Slovensku.

SPOZA OPONY

Nedávno som vyhľadával publikačné údaje k storočnici najvýznamnejšieho odborníka na stredovek Richarda Marsinu a narazil som na upozornenie, že už od minulého desaťročia sa nerobí bibliografia, súpis diel s tematikou slovenské dejiny. Ohromilo ma to, internet ma v tomto odkazoval na pracovisko slovenskej akadémie s veľkým S. Nevie, mám dať v tomto prípade slovo slovenská malým písmom do úvodzoviek?

Rôznorodý spor o slovenské dejiny prebieha neustále a všade. A je to významný spor. Ukazuje práve v tomto čase, nielen aké sme mali dejiny, ale najmä to, ako sa vo víre dejín správali politickí aktéri, ako vedeli obstáť v krízach, kde išlo o všetko. V SNN sa autori usilujú zaľadnúť dejiny. Tento rok matičné periodikum napríklad pripomenulo neprávom zabúdaného kedysi najznámejšieho Slováka Vladimíra L. Hurbana, vnuka Jozefa M. Hurbana a jediného syna Svetozára Hurbana Vajanského. Významné 140. výročie narodenia

osobnosti, ktorá okrem iného je ústredným slovenským spoluzakladateľom a signatárom Deklarácie OSN, nie je len pripomenutie zabúdaného veľikána, ale aj zvýraznenie podielu matičiaru Ivana Kučmu v dlhom spore o Hurbana III. SNN

Medzi Stalinom a Rooseveltom. Vyšla vďaka Vydavateľstvu Spolku slovenských spisovateľov.

Kniha o tomto svetovo najznámejšom a zároveň najzabúdanjšom Slovákov sa začína vetou: Táto kniha vyšla bez finančnej pod-

Prečo sa treba sporiť o slovenské dejiny

Dušan D. KERNÝ

o tom písali už pred desaťročím v čísle 25 v roku 2013 – išlo o spor priamo s riaditeľom Historického ústavu SAV. Bola to bomba skrytá v Kučmovej štúdiu v matičnom periodiku pod názvom Slováci Vladimír Ladislav Hurban pri vzniku Organizácie Spojených národov vo svetle Archívu štátneho departementu (teda ministerstva zahraničných vecí) USA.

Až po dlhom čase, v roku 2019, korunoval vytrvalý I. Kučma vyvrcholenie sporu dôslednou 250-stranovou štúdiou Hurban III.

pory mesta Martin. V roku 2013, keď sa spor začal, nebola po Hurbanovi v meste Martin pomenovaná ani jedna ulica.

Ja som sa k téme pred rokmi dostal ako slepé kura k zrnú – pátral som, kto bol prvým veľvyslancom prijatým prezidentom USA v Bielom dome – bol to v roku 1943 V. L. Hurban. Vtedy som ešte netušil, že I. Kučma ho výstižne zaradí – tohto tlmíča prehnaneho benešovského čechoslovakizmu – do rodovej tradície ako Hurbana III.

Ale zaľudňovanie dejín nám demonštruje napríklad aj Záhorácka knižnica – organizuje prehľad najnovších kníh týkajúcich sa tejto oblasti, je ich vyše dvadsať a rozširujú nám obzor. Medzi nimi aj jedna z plejády publikácií pracovitého

ročníku. S časopisom nerozlučne spáta Viera Drahošová hovorí, že spája ľudí so záujmom o Záhorie, jeho minulosť, tradície, kultúrne dianie a výsledky najväčšej a najstaršej fondovej inštitúcie – Záhorského múzea, ktorého je časopis stáloú súčasťou. Najnovšie uverejnil vecný rozbor o španielskej chrípke 1918 – 1920 v Zohore či priblížil monografiu Rodina v ľudovej kultúre Záhoria.

Ja som si vybral z opôr časopisu zvučné meno – literárnu vedkyňu a poetku prof. Evu Forčinálovú. Záhorácka väzba, spoločné rodisko Borský Mikuláš, sa týka aj jej diel o Jánovi Hollom v slovenskom národno-kultúrnom povedomí. Práve prof. Forčinálová prelomovo zverejňovala fakt, že pri štúrovskej vychádzke na Devín si jej aktéri dávali mená, ktoré všetky možno nájsť v Hollého v bernolákovskej slovenčine napsanom Svatoplukovi. Toto štúrovsko-berňolákovské prepojenie je významné a veľavravné v slovenských dejinách. Treba ho pripomínať. Nie je to len spor o slovenské a matičné zástavy na Devíne, je to spor o dejiny.

SEBAOBRAHA

Nikdy to nebolo také jednoduché a najmä lacné ako teraz. Ochrániť si svoj byt, dom, pozemok či hospodárske budovy pred návštevou zlodejov naozaj nie je žiaden problém a jednorazové výdavky na spoľahlivú funkčnú ochranu ľudovo povedané nepresiahnu cenu ani len dvoch čapovaných pivečiek. Všimnite si, ako sú honosné novostavby chránené kamerovými bezpečnostnými systémami? Často sú to však iba atrapy funkčných bezpečnostných zariadení, ale bežným pohľadom „spoza plotu“ na nerozoznanie od tých „ozajstných“.

Ochrana majetku za pár centov

Sú teda mimoriadne vhodné pre skôr narodených, osamelo žijúcich a všetkých tých, ktorí vonkajšími okolnosťami doslova pozývajú zlodejov na návštevu so smutnými následkami. A nejde iba o ochranu majetku. Falošný bezpečnostný systém často môže ochrániť zdravie či dokonca život.

Potrebuje a chcete teda ochrániť svoj dom, záhradu, garáž či miesto podnikania pred neželanými návštevami zlodejov? Falošná bezpečnostná kamera vám to umožní bez väčších finančných investícií. Zdanlivé zabezpečenie odstraší všetkých dlhoprstých skôr, než vám váš majetok poškodí a vykradnú. Ochrana je možná aj bez náročnej investície do drahého kamerového systému. Autentickejšie vzbudzuje dôveryhodný dizajn a svietiaci diódka.

Nelakajte sa slova kamera, ktoré samo o sebe vzbudzuje predstavu vysokých vstupných nákladov. Vzhľadovo úplne verné atrapy bezpečnostných kamier sa v cenovom rozpätí pohybujú od dvoch do priemerných desať eur. Môžete si ich dovoliť kúpiť aj viac a umiestniť tak, aby ich prípadný aspirant na návštevu u vás zbadal už na predbežnej obliadke. Ak ho chcete ešte viac odstrániť, kúpte si aj vhodné nálepky. Ich ceny sa rátať doslova na centy. Ide o bezpečnostné „tabuľky“ vhodné na označenie priestoru alebo objektu, ktorý je strážený kamerovým systémom. Naozaj ste nevedeli, že bezpečnostné tabuľky sa ukázali ako účinný prostriedok na odvrátenie zločinu? Bezpečnostná značka „Objekt je chránený kamerovým systémom“, umiestnená na viditeľnom mieste na vašom majetku najmä v strategických oblastiach, ako sú napríklad zadné vchody alebo ľahko prístupné okná, môže potenciálnym zločincom poskytnúť varovanie, že sú sledovaní.

V mnohých prípadoch sa ukázalo, že bezpečnostné značenie bráni trestnej činnosti a vlámaniu. V kombinácii s falošnými kamerami správe to svojho domu a pozemku doslova pevnosť. Dokonca, pri voľbe vhodných solárnych svietidiel, ktoré sa počas dňa nabíjajú energiou zo slnka, môžete mať celú noc osvetlené temné zákutia, vchodové brány či vráta od garáže alebo stodoly.

To všetko si môžete ľahko vyhľadať v internetových vyhľadávачoch a nechať na dobierku doviezť. Ak si s tým neviete rady, poraďte sa o týchto tipoch s vašimi deťmi.

(ib)

Primátor Partizánskeho Jozef BOŽIK aj o poslaní Matice slovenskej

Ak sa nič nezmení, čakajú nás náročné časy

Zhováral sa Matej MINDÁR – Foto: TASR Radovan STOKLASA

Primátor mesta Partizánske, podpredseda Trenčianskeho samosprávneho kraja a podpredseda Združenia miest a obcí Slovenska Jozef BOŽIK je aj dlhoročný člen Matice slovenskej. Ako člen Výboru MS sa na celoštátnej úrovni usiluje pozitívnym spôsobom prezentovať najstaršiu celonárodnú ustanovizeň Slovákov.

• Pre zvýšené náklady spôsobené covidovou a energetickou krízou bývalá vláda Eduarda Hegera sľúbila slovenským samosprávam finančnú kompenzáciu vo výške 750 miliónov eur. Dostali ste len 328 miliónov eur, čo nie je ani polovica prisľúbenej sumy. Ako vnímate tento nepríjemný fakt?

Negatívne. Je to jeden z výsledkov neodborného a chaotického vládnutia niektorých jej členov, najmä bývalého ministra financií Igora Matoviča. Vyplatená suma 328 miliónov eur bola kompenzácia, ktorú zafinancoval štát z dane z príjmov právnických osôb. Tieto peniaze boli vyplatené samosprávam jednorazovo v priebehu mesiaca apríl. Stále

INTERVIEW

však čakáme na pomoc Fast Care, ktorá má kompenzovať náklady miest a obcí súvisiacich s pomocou a ubytovaním utečencov z Ukrajiny. Podľa mojich informácií je problém na strane Európskej komisie. Údajne jej spadol systém, na základe ktorého má odsúhlasit zmenu využitia finančných prostriedkov. Tie boli pôvodne viazané na Integrovaný regionálny operačný program. Na túto pomoc čaká vyše tisícpäťsto slovenských miest a obcí.

• Ako hodnotíte pôsobenie expremiéra Eduarda Hegera v súvislosti s nedodržaným verejným prisľubom týkajúcim sa pomoci samosprávam so zvýšenými cenami energií?

Svoje sľuby dodržal iba čiastočne. Zavádzal, keď tvrdil, že nám jeho vláda vyplatila viac finančných prostriedkov, ako nám zobrala. Zo sľúbených 750 miliónov eur sme dostali ani nie polovicu. Nedotlačil Európsku komisiu, aby čím skôr odstránila nedostatky týkajúce sa vyplácania pomoci Fast Care. Takisto nedokázal mestám a obciam kompenzovať zvýšené náklady v súvislosti s nárastom cien elektrickej energie a plynu vo výške 200 miliónov eur

MEDZI NAMI

Puč v štýle ukrajinského Majdanu nie je na Slovensku reálny spôsob uchopenia moci, lebo len ťažko by sa dali v Bratislave najat' ostrelovači ako v Kyjeve na Námestí nezávislosti. Protislovenská piata kolóna „bratislavskej kaviarne“, zastúpená médiami tzv. hlavného prúdu a politickými mimovládnyimi organizáciami, má miernejšie prostriedky – hlásanie jedinej pravdy, ohlupujúcu propagandu a teatrálnu kulisu v podobe nespokojnej mládeže ako v roku 2018 Vtedy to zapôsobilo, lenže dnes je situácia iná. Dnes by podobné burcovanie vyvolalo backfire effect, čiže efekt opačného účinku.

Vtedajšie obviňovanie kontroverzného miliardára Sorosa z osobnej angažovanosti na destabilizácii Slovenska bolo pritiažené za vlasy. George Soros totiž nikdy nekomunikoval osobne (s výnimkou exprezidenta Kisku) s takými figúrkami, ako je Kiskov klon Juraj Šeliga, herec Richard Stanke či expodpredsedníčka Progresívneho Slovenska Zuzana Čaputová. Soros iba vybudoval systém, do ktorého nalieva miliardy a ktorý beží dopredu vytýčenou cestou. V tejto

Dlhoročný primátor mesta Partizánske Jozef BOŽIK je aktívnym matičiarom a členom Výboru Matice slovenskej.

na základe schémy dohodnutej na prelome marca a apríla. Táto schéma nebola dotiahnutá do fázy realizácie. Počas posledných dní a týždňov svojho vládnutia sa viac zameriaval na predvolebnú kampaň svojej strany Demokrati, a preto tieto veci odsúval na vedľajšiu koľaj. Aj to, čo sme mali s ním dohodnuté pred Veľkou nocou po rokovaní na Bórik, stále odkladal a odkladal. Preto som zvolal rokovanie Pracovnej skupiny ZMOS-u. Bola vytvorená z mojej iniciatívy. Jej členovia sú zástupcovia väčších a menších miest a obcí od východu po západ. Rokovali sme o ďalšom postupe. Dospeli sme všetci k záveru, že z jeho strany neboli všetky sľuby úplne dodržané.

• Bývalá vláda systém kompenzácií nastavila tak, že od prvého januára 2024 nebude už štát nijakým spôsobom sanovať ceny za dodávky tepla pre slovenské domácnosti. Hrozí tak zvýšenie doterajších regulovaných cien od sto do stoštyridsať percent. Ako reagovali samosprávy na tieto šokujúce informácie?

súvislosti nie je dôvod neveriť úprimným slovám Martina Šimečku, Kiskom oceneného Radom Ľudovíta Štúra I. triedy: „Možno aj vďaka Sorosovým peniazom, ktorými pomáhal mimovládnyim organizáciám, aby chodili po Slovensku a burcovali proti Mečiarovi, dokonca bez jeho peňazi by sme to možno neboli dokázali.“

Soros nie je posvätná krava, aj keď ho mimovládni priekupníci považujú za mesiáša Otvorenej spoločnosti. Nevedno, či fanatickí zástancovia tohto guru finančných špekulantov čítali jeho knihy alebo poznajú jeho vyjadrenia pre British Independent, v ktorých sa vyznal zo svojej falošnej filantropie: „Vždy som sa na seba díval ako na Boha. Pravdupovediac, od detstva som v sebe nosil mesiášske fantázie, o ktorých som cítil, že ich musím kontrolovať, ináč ma môžu dostať do problémov.“ A na vysvetlenie ešte dodal: „Je to druh choroby, keď sa považujete za

Soros sem – Soros tam

Ludovít ŠTEVKO

Boha, za tvorcu všetkého, ale cítim sa spokojne, pretože som to

Veľmi zle. Treba povedať, že toto zvýšenie sa bude týkať aj samospráv a podnikateľov. Tým, že od budúceho roka už nie je plánovaná nijaká dotačná schéma, čakajú nás veľmi náročné časy. Ak sa nič nezmení, bude oveľa menej finančných prostriedkov na rozvoj miest a obcí. Samosprávy budú bojovať s ešte väčšími finančnými nákladmi na vykrytie ich základného chodu. Nebudú preto vedieť plnohodnotne pomôcť svojim vlastným občanom prostredníctvom služieb, ktoré im poskytujú. Budú ich ešte viac obmedzovať. Ako štát a spoločnosť smerujeme veľmi do náročných časov. Toto je nielen výsledok vládnutia niektorých členov Hegerovho kabinetu a nezodpovedných politikov v súčasnom parlamente, ale aj výsledok ruskej agresie na Ukrajinu a pôsobenie všetkých politikov a politických strán, ktorí tu vládli posledných tridsať rokov.

• Pätnásteho mája vymenovala prezidentka Zuzana Čaputová úradnícku vládu pod vedením Ľudovíta Ódora. Aké očakávania majú slo-

začal uskutočňovať.“ Pravda, pomocou peňazi sa dá „uskutočňovať“ všeličo, povedzme manipulovať davy, vyvolávať farebné revolúcie, zosadzovať a nastoľovať vlády, „voliť prezidentov...“

Soros sa na staré kolená nemusí priveľmi unávať. Symbol Soros, výtvor jeho ega, preživa, lebo symboly majú svoju moc zvlášť v tejto chaotickej dobe. Mimovládne organizácie ho

účievajú viac ako štátne symboly a médiá akúkoľvek negatívnu zmienku o tomto finančnom špekulantovi považujú za hoax alebo konšpirácie. Podľa našej pravice je viac dôvodov, prečo by mali zviťaziť sorosovské idey na Slovensku. Nesúhlas s migračnými kvótami, s protikresťanskou genderovou ideológiou, s vojnovou protiruskou rétorikou, či nesúhlas s protiruskými sankciami – to všetko je v rozpore s agendou sorosovských mimovládnych organizácií, s politikou odchádzajúcej vlády aj prezidentky SR a proklamovaných „európskych hodnôt“.

venské mestá a obce od nových ministrov?

V prvom rade očakávame návrat k odbornosti, dialógu a vykonávaniu verejnej politiky. Uvedomujeme si, že nová vláda má obmedzené možnosti. Budeme však požadovať od jej členov, aby aspoň sčasti napravili škody po svojich predchodcoch. Ako samospráva budeme jej v tomto nápomocní. Chceme tiež zmierniť následky nezodpovednej a populistickej politiky najmä bývalého ministra financií Igora Matoviča, ktorý vinou svojich neodborných a nekompetentných rozhodnutí priviedol náš štát takmer do bankrotu.

• Ako primátor mesta Partizánske ste podpísali s vedením Matice slovenskej memorandum o spolupráci. Čo si od toho sľubujete?

Memorandum som inicioval ja osobne. Tým, že som aj člen Výboru MS, si uvedomujem potrebu pozitívneho formovania národného povedomia mladej generácie. Mojm cieľom je, aby mesto Partizánske bolo prvým mestom na Slovensku, ktoré bude systematicky spolupracovať s Maticou slovenskou na neformálnom zážitkovom vzdelávaní žiakov ôsmich ročníkov všetkých základných škôl a trietakov osemročného gymnázia na území nášho mesta v oblasti problematiky slovenského národného hnutia, štúrovcov a Matice slovenskej. Týmto spôsobom budú naši žiaci môcť spoločne zažiť genius loci miesta, kde sa tvorila národná dejiny, miesta, kde existovala a pracovala Matica slovenská, a miesta, kde sa rodil začiatok našej štátnosti po prijatí Martinskej deklarácie v rámci prvej Československej republiky. Zároveň budú tiež môcť vďaka nášmu mestu pravidelne navštevovať vždy v máji aj Národný cintorín a Múzeum slovenskej dediny.

• Ako môže podľa vás Matica slovenská v súčasnosti pozitívnym spôsobom formovať národné povedomie v rámci zjednotenej Európy a globalizovaného sveta?

Matica slovenská môže naďalej pôsobiť edukačne a výchovne. Práve v tomto období je dôležitou inštitúciou pri ochrane kultúry, jazyka, tradícií a formovaní kultúrneho a spoločenského života v obciach i mestách. Preto ako podpredseda ZMOS-u som inicioval aj samostatnú debatu s predsedom MS, so správcom MS a s vedeckým tajomníkom MS na tému Spolupráca Matice slovenskej a Združenia miest a obcí Slovenska. V tomto vidím veľkú perspektívu do budúcnosti.

Opozičný politik Robert Fico sa dnes tvrdo vyslovuje proti politike prezidentky Čaputovej, silne ovplyvnenej jej stranickou „progresívnou“ minulosťou. Zvláštne, ako je dnes slovo prezident, odvodené z latinského prae-sidere (sedieť vpredu), pre mnohých nedotknuteľné. Prezident nie je absolutistický monarcha, musí znieť ostrú kritiku ako ktorýkoľvek politik. Ak bývalého prezidenta Ivana Gašparoviča svojho času neoprávnene obvinili pravdivo však je, že tu nešlo o kritiku, ale o hrubé osočovanie s úmyslom poškodiť dobré meno.

Ak predstaviteľ najsilnejšej opozičnej politickej strany hovorí v súvislosti s prezidentkou o Sorosovej vláde, ak proces skladania prezidentskej vlády označuje za antidemokratický a tzv. úradnícku vládu na čele s Ľudovítom Ódorom nepovažuje za prezidentkin návrh, ale za Sorosovu či americkú voľbu, tak jeho slová sú iba kritikou, na ktorú má zdôvodnenie aj demokratické právo. Politickú funkciu prezidentky si pani Čaputová nemôže zamieňať so svojou ženskou útlonostou. Soros sem – Soros tam.

Progresívne vedenie Bratislavy sa sklonilo pred národným hnutím Na Devíne opäť viali slovenské vlajky

Lukáš PERNÝ, (mrs) – Foto: (mrs)

Počas predĺženého víkendu siedmeho mája sa podarilo dosiahnuť víťazstvo nielen v ideovom spore Matice slovenskej s Magistrátom mesta Bratislavy, ale aj morálne víťazstvo nad ľuďmi, ktorých pozície sú vyslovene protinárodné a protislovenské. Na hrade Devín opäť viali desiatky slovenských zástav. Matica slovenská si chcela 25. apríla – tak ako každý rok – komorne pripomenúť vlasteneckú vychádzku štúrovcov na hrad Devín z 24. apríla 1836. Matičiari na čele so správcom Marošom Smolcom, podpredsedami MS, evanjelickým farárom zo Zvolenskej Slatiny a jedenástimi evanjelickými študentmi boli šokovaní, keď ich správca hradu donútil sňať z drevených žrdí slovenskú štátnu, evanjelickú a matičnú zástavu.

V roku 2023 však vydalo múzeum mesta nariadenie zákazu tyčí/žrdí, ktoré by teda podľa oficiálneho stanoviska múzea mohli potenciálne ohroziť návštevníkov hradu či majetok hradu. Toto absurdné nariadenie spôsobilo, že počas tohoročného

KAUZA

výstupu na Devín matičiari povolili vlajky iba bez žrdí, pričom vlajka bez žrde neplní svoju heraldickú funkciu. Celé video z incidentu získalo vyše 167-tisíc zhladnutí a Matica slovenská stovky podporujúcich odkazov na sociálnych sieťach. O incidente sme podrobne informovali aj v predchádzajúcich SNN 9.

VLAJKOVÝ POCHOD

Preto na siedmeho mája zorganizoval Miroslav Vetrík zo spoločnosti Korunovačná Bratislava protest proti tomuto nezmyselnému nariadeniu, ako aj výzvu na podporu osadenia stožiara so slovenskou štátnou vlajkou na Devínskom brale, o čo sa Matica usiluje už dlhodo. Na proteste sa zišlo asi tristo účastníkov s rôznymi zástavami. Samozrejme, dominovala slovenská štátna vlajka. Primátor Matúš Vallo chcel najskôr podujatie zakázať. Organizátorom povedal: „Nikto z nás nemá záujem vyhrocovať už beztak napätú situáciu v spoločnosti. K slovenskej vlajke sa hrdo hlásime a nikomu nebránime vziať si ju ani na hrad Devín. Demonštrovať svoj vzťah k vlasti, tradíciám, histórii a k jej pamiatkam sa však dá aj pri rešpektovaní pravidiel, ktoré si na ich ochranu sami

Na hrade Devín účastníci pokojného protestného podujatia rozprestrelí veľkú slovenskú zástavu, ktorú prítomní politici sľúbili na hrade osadiť spolu so stožiarom.

prijímame. O nič iné organizátorov dnešného podujatia nežiadame. Hrad Devín je súčasťou Múzea mesta Bratislavy, kde sa podujatia organizované druhou stranou môžu konať iba vtedy, pokiaľ sú schválené vedením múzea a za vopred dohodnutých podmienok. Pre podujatia organizované v jeho areáli platia jasné podmienky, vyplývajúce z návštevného poriadku. Žiadosť združenia Korunovačná Bratislava (ktoré formálne za akciu stojí) na podujatie počas bežnej prevádzky múzea sme s ohľadom na pravidlá a bezpečnosť návštevníkov múzea museli zamietnuť.“ Napokon kapituloval a priamo na Devín poslal svojho zamestnanca, aby podujatie povolil a na hradné bralo mohli vyniesť toľko vlajok, koľko si priniesli.

Podujatie uviedla Ida Rapaičová recitovaným staroslovenskej básne Proglas. K protestu sa pridali aj politici. Následne vystúpili Andrej Danko, Robert Fico a Tomáš Taraba. Tomáš Taraba na hrade vyhlásil, že sa budú usilovať o navrátenie hradu Devín do vlastníctva Slovenskej republiky. Andrej Danko ho doplnil, že na hrade postaví stožiar, na ktorom bude vziať veľkú zástavu po celý rok, ktorú na hrade aj účastníci rozprestrelí.

PREDNEJŠIE MOBILY?

Politici spoločne odmietli ustupovať tzv. progresívcom v ich procese odnárodňovania a dehonestovania národného povedomia Slovákov. Matica sa na podujatí vzhľadom na jej apolitickosť zúčastnila účasťou. Predsedníctvo ustanovizne prijalo

toto stanovisko: Vážení občania Slovenskej republiky, dovoľujeme si Vás informovať, že 7. mája 2023 (nedeľa) sa o 14.00 hodine pod hradom Devín bude konať verejné zhromaždenie, ktoré má poukázať na skutočnosť, že dňa 25. apríla 2023 boli predstavitelia Matice slovenskej a študenti evanjelického lýcea nútení sňať slovenskú štátnu zástavu, evanjelickú zástavu a zástavu verejnoprávnej ustanovizne Matice slovenskej z drevených žrdí, ktoré v rukách držali študenti. Podotýkame, že Matica slovenská organizuje výstup na Devín so študentmi už desaťročia a doteraz so štátnou vlajkou nebol problém. Ako dôvod správca hradu uviedol, že zástavy prekážajú turistom pri fotografovaní devínskych hradných brál. Podujatie je občianskou aktivitou Miroslava Vetríka. Keďže ide o upozornenie na zákaz vyvesenia štátnej vlajky Slovenskej republiky, ktorá je štátnym symbolom,

NADSTRANÍCKY POSTOJ

Matica slovenská sa rozhodla zúčastniť so svojimi členmi na tejto akcii. Matica slovenská svoju účasť chápe však v nadstraníckom pohľade na vec. Ide o vec týkajúcu sa ochrany štátnych symbolov, preto sme sa rozhodli Vás o ňom informovať a pozvať na miesto konania. Zámerom je, aby aj vedenie Múzea mesta Bratislavy, pod ktorého patrí aj hrad Devín, zrušilo nezmyselné nariadenie.“

Prítomní boli predseda Dozorného výboru MS Martin Fejko a správca ustanovizne Maroš Smolec. Na proteste nevystúpili so žiadnym politickým prejavom. Poslanci zaplatili vstupné pre štyristo návštevníkov, čím aj výraznou sumou podporili národnú kultúrnu pamiatku. Na hrade na záver rozprestrelí veľkú vlajku, ktorú účastníci symbolicky držali so spevom piesne Na Kráľovej holi. Podujatie prebehlo pokojne a bez akýchkoľvek incidentov. Nikto nikoho neohrozil a nikto neohrozil ani majetok hradu, čím boli definitívne vyvrátené manipulácie a lži múzea, ako aj primátora mesta.

Primátor bol možno ovplyvnený

aj statusom Polície SR na svojom profile na sociálnej sieti, ktorá tvrdila, že po tom ako matičiari 25. apríla donútili sňať zástavy zo žrdí, sa tento incident na sociálnych sieťach stal v podstate hoaxom. Ako sme uviedli, Matica slovenská zverejnila video z incidentu na hrade Devín, kde bolo jasne ukázané, čo sa presne udialo v kontexte zákazu symbolu slovenskej štátnosti.

ZÁMIENKU NAŠLI

Pod zámienu údajnej bezpečnosti bolo matičiariom zabránené v držaní štátnej vlajky – je úplne logické, že vlajka bez žrde nie je plnohodnotnou vlajkou. Napriek tomu šírila polícia SR cieľenú dezinformáciu o tom, že zákaz slovenskej vlajky na hrade Devín je hoax. Takáto informácia je polopravdou, keďže vlajka bez žrde nedokáže splniť svoju funkciu. Ďalej na stránke šíria naratív, že išlo o akúsi cieľenú kampaň s cieľom vyvolať negatívne a agresívne vášne, informačný chaos či dokonca „zasadenie štátnej vlajky a krajiny ako takej medzi tých, ktorí sú obeťami nejasných mocností“. Išlo o bežné podujatie, ktoré Matica usporadúva každý rok s cieľom pripomenúť si výstup štúrovcov na hrad Devín – treba dodať, že nikdy predtým štátnu vlajku na hrade Devín neboli problémom a boli povolené, samozrejme, so žrdou.

PRIMÁTOR MANIPULÁTOR

Manipulatívnu informáciu následne šírila aj Matúš Vallo, keď vedome poukazoval na to, že do areálu hradu je zakázané nosiť predmety, ktoré môžu ohroziť život a zdravie či spôsobiť škodu na majetku múzea. Nikto predsa nešiel na hrad s cieľom niekoho zraniť, ublížiť či poškodiť hrad, ale pripomenúť si symbolicky výstup štúrovcov na Devín. Je to hrubé zavádzanie a cieľené manipulovanie. Dokazuje to aj fakt, že napriek použitiu vlajok so žrdou sa siedmeho mája 2023 na hrade Devín žiadna výtržnosť neudiala, nikto nebol zranený a nič z hradu nebolo poškodené. Ďalej sa v komentároch šíri hoax, že účastníci protestu nezaplatili vstupné. Vstupné na hrad zaplatili organizátori podujatia v stovkách kusov.

Slovenská ústava zakotvuje znaky národnej identity Štátne symboly Slovenskej republiky

Prof. JUDr. Jaroslav CHOVANEC – Foto: (mrs)

V záujme pre lepšie pochopenie obsahu a významu symbolov štátu považujem za potrebné definovať, čo je „symbol“. Pod pojmom symbol chápeme: „Konkrétny predmet slúžiaci na označenie dajakého abstraktného pojmu, obrazné vyjadrenie, znázornenie dačoho majúceho hlbší zmysel, výsočný znak, odznak, erb, odb. dohodnutá značka, znak (často aj v medzinárodnom meradle), napríklad v chémii, vo fyzike, v matematike a pod., obrazné vyjadrenie, prirôvanie, metafora.“

Symbole štátu majú osobitný význam pre identifikáciu štátu a jeho odlišenie od iných štátov. Podľa niektorej literatúry sa dozvedáme, že symboly štátu vlastne tvoria symbolický kapitál štátu. K tradičným symbolom štátu patria: štátny znak, štátna vlajka, štátna pečať a štátna hymna. Niektorá domáca, ale aj zahraničná literatúra medzi symboly zaraďuje aj hlavné mesto, štátne sviatky a pamätné dni; Ústava SR ich nezakotvuje ako symboly štátu, a takisto ani štandardu prezidenta SR. Symboly (tradičného štátu) zakotvuje Ústava Slovenskej republiky č. 8 a čl. 9 a ustanovenia v nich zakotvujú vykonávacie zákony.

ZNAKY SUVERENITY

Symbole štátu – Slovenskej republiky – vyjadrujú vonkajšie znaky jeho suverenity a štátnosti a zároveň sú i pojmovou náležitou súčasťou štátneho zriadenia štátu. Z ich obsahu a do určitej miery i z formy môžeme vyčítať dejiny národa a jeho charakter, ktorý si ich zvolili za symboly svojho štátu.

Ústava Slovenskej republiky v platnom znení zakotvuje symboly nášho štátu v prvej hlave, druhom oddiele Štátne symboly v článku 8, ktorý ustanovuje: „Štátnymi symbolmi Slovenskej republiky sú štátny znak, štátna vlajka, štátna pečať a štátna hymna.“

ÚSTAVNÉ DEFINÍCIE

Ústava Slovenskej republiky v článku 9 (ods. 1) definuje či charakterizuje symboly nášho národného štátu takto: „Štátny znak Slovenskej republiky tvorí na červenom ranogotickom štíte dvojité strieborný kríž vztýčený na strednom vyvýšenom vršku modrého trojvršia. Štátna vlajka Slovenskej republiky sa skladá z troch pozdĺžnych pruhov – bieleho, modrého a červeného. Na prednej polovici listu štátnej vlajky Slovenskej republiky je štátny znak Slovenskej republiky (čl. 9 ods. 2). Štátnu pečať Slovenskej republiky tvorí štátny znak Slovenskej republiky, okolo ktorého je do kruhu umiestnený nápis Slovenská republika (čl. 9 ods. 3). Štátnou hymnou Slovenskej

republiky sú prvé dve slohy piesne Nad Tatrou sa blýska (čl. 9 ods. 4).“

Ústava v článku 9 ods. 5 zakotvuje: „Podrobnosti o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní ustanoví zákon.“ Národná rada SR ako zákonodarcu vykonanie citovaného článku ods. 5 uskutočnila, resp. realizovala zákonom č. 63/1999 Z. z. o štátnych symboloch a ich používaní v znení zákona č. 240/1994 Z. z. a zákona č. 273/1996 Z. z., ktorý upravuje otázku vyobrazenia štátneho znaku SR, používanie štátneho znaku SR na budovách, listinách a úradných pečiatkach. Citovaný zákon sa tiež týka vyobrazenia štátnej vlajky SR a jej spôsobu používania. V tejto súvislosti v § 10 citovaného zákona upravuje otázky „štátnej zástavy“. Okrem uvedeného upravuje v § 12 „štátnu pečať SR“ a v § 13 „štátnu hymnu SR“. Citovaný zákon obsahuje aj farebné prílohy štátneho znaku SR a štátnej vlajky SR. Ďalej v prílohe uvádza názorne v čierno-bielej farbe štátnu pečať a v prílohe č. 5 noto-

Nedávny pochod vlastencov na starobylý hrad Devín jasne demonštroval odhodlanie nepodľahnúť liberálnym manierom.

vanú štátnu hymnu a jej slová. V tejto súvislosti treba upozorniť na to, že pri symboloch štátu existujú osobitné symboly, ako sú štandarda prezidenta SR a hlavné mesto Slovenskej republiky – Bratislava. Zákon NR SR č. 51/1993 Z. z. charakterizuje „štandardu prezidenta Slovenskej republiky ako symbol svojej funkcie“.

ĎALŠIE USTANOVENIE

Citovaný zákon ďalej opisuje štandardu prezidenta SR a jej používanie. Postavenie hlavného mesta Slovenskej republiky – Bratislavy, upravuje zákon č. 377/1990 Zb. v znení zákona č. 295/1992 Zb. a zákona č. 233/1998 Z. z.

Na záver nášho článku môžeme okrem iného konštatovať, že

Ústava SR v podstate zakotvuje právny základ našej štátnosti, niektoré znaky štátneho zriadenia a suverenity štátu – SR, ako aj znaky národnej identity – slovenského národa, primárne znaky štátu a formu štátu a niektoré demokratické princípy Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právny štát Slovenskej republiky. V závere sa ešte žiada upozorniť na skutočnosť, že cesta k súčasnému symbolom štátu – Slovenskej republiky – išla historickým vývojom, ktorý odbornoretsky spracovali PhDr. Ladislav Vrteľ a profesor PhDr. Jozef Novák. Nadväzujúc na uvedených skutočnosti môžeme poznamenať, že o symboloch (štátu) hovorí a hodnotí ich veda – heraldika.

NA MARGO

Prečo by nás v tejto krízovej situácii doma mala zaujímať Afrika? Je to rečnická otázka a vyvolala ju cesta nemeckého kancelára Olafa Scholza do Afriky. Bola to ako zvyčajne aj cesta za dobrými správami o kancelárovi v nemeckej, inak kritickéj tlači. Dokonca sa aj seriózne noviny prekonávali článkami na tému, čo sa môže Nemecko naučiť od Kene. Kancelár sa nechal vidieť v modernej geotermálnej elektrárni – takú naozaj v Nemecku nemajú. Veď aj preto nemecký kapitál išiel do Kene, aby sa ukázalo, ako prispieva k zápasu o tamojšie dobré klimatické podmienky...

Sudán za rohom

Ale nemecký záujem nie je len (o to iste záslužne) investovať do horúcich afrických útrobov a vyrábať elektrinu. Nemecký kancelár navštívil aj Etiópiu, osobitne sídlo päťdesiatich piatich afrických štátov združených v Organizácii africkej jednoty. Tu kancelár vystupoval ako posol nových pohľadov, novej nemeckej politiky voči Afrike. Podľa kancelára dnešný svet je multipolárny, a preto sa treba venovať Juhu. Sever sa musí pričiniť v multipolárnom svete aj o to, aby Afrika bola zastúpená v združení najvyšších štátov G 20.

Odznelo to na etiópskej pôde, kde sa len-len podarilo akosi usporiadať nelútosťné boje v provincii Tigre a v susedstve Sudánu, kde už týždne trvajú krvavé boje medzi dvoma generálmi, z ktorých jeden vraj po niekoľkých rokoch základnej školy ešte dnes ledva vie čítať a písať, ale zato do Sudánu naliata v mene dosiahnutia stability milióny pomoci aj Európska únia.

Pre nemecké verejnoprávne rozhlasové a televízne stanice je vývoj v Sudáne podnetom, aby pravidelne volali na rozhovor Michaela Lüdersa, ostrého dlhoročného kritika politiky Západu, osobitne USA v Oriente a na Blízkom východe. Tamojšie vojny Lüders komentuje slovami: Kto seje vietor, žne búru. V zatiaľ poslednom rozhovore pre Deutschlandfunk 3. mája na veľkej ploche rozobral ničivé následky krvavých bojov v Sudáne pre okolité štáty, osobitne Egypt. V leteckom moste vyviezli nemecké a americké vzdušné sily z nebezpečného regiónu tisíce cudzincov, ale napospas nechali domácich. Z nich státisíce hľadajú útočisko v susedných štátoch. Lüders však upozorňuje, že vlna utečencov sa môže preliať na brehy afrických štátov k Stredozemnému moru – pôjdu tam s jediným cieľom – preplaviť sa do Európy. Takto ponímaná kríza, krvavé boje v Sudáne a ich následky sa už neodohrávajú nikde v afrických útroboch, v tomto je Sudán, vlastne vlna utečencov, takrečeno za rohom.

Nemecký verejnoprávny rozhlas tiež upozornil, že udalosti v Sudáne sú súčasťou globálneho súperenia medzi USA a Ruskou federáciou najmä odvetdy, čo jeden zo sudánskych generálov podpísal s RF dohodu o vytvorení vojenskej námornej základne v strategicko-geografickej polohe na najrušnejšej námornej ceste pri Suezskom prieplyve.

(ddk)

Uniknuté spravodajské materiály potvrdili takzvané verejné tajomstvá Pentagon Leaks a romantický rojko Jack

Radoslav ŽGRADA – Foto: internet, ZATL

V apríli tohto roku viaceré americké médiá priniesli informácie z uniknutých dokumentov určených pre vedenie štátu. Aféra dostala priznateľné pomenovanie Pentagon Leaks. Úrady potvrdili, že informácie v dokumentoch odhaľujú citlivé štátne tajomstvá, ktoré zahŕňajú podrobnosti o príprave Ukrajiny na jarnú ofenzívu a naznačujú, že Spojené štáty špehujú svojich spojencov. Z úniku dokumentov už bol obvinený mladý len 21-ročný príslušník národnej gardy Jack Teixeira.

Uniknuté spravodajské materiály sa po prvý raz objavili na besednej platforme Discord, ktorej bol Teixeira – IT špecialista v 102. eskadre spravodajskej podpory v Massachusetts – administrátorom. Teixeira mal podľa vyšetrovacieho úradu od roka 2021 bezpečnostnú previerku na úrovni „prísne tajné“ a „podpísal doživotne záväznú dohodu o mlčanlivosti“. Podľa New York Times Teixeiraov profil začal umiestňovať tajné dokumenty v jednej skupine na sieťach Discord už od marca minulého roka. Profil uvádzal, že čerpá zo spisov Národnej agentúry pre bezpečnosť (NSA), Ústrednej spravodajskej služby (CIA) a ďalších tajných služieb. Informácie boli určené ako spravodajské výstupy pre vedenie Pentagonu.

Pre informovanú verejnosť nejde o nijaké prevratné fakty, ktoré by už neboli známe, podstatné je, že sa tieto „verejné tajomstvá“ únikom potvrdili. Pre Spojené štáty nejde ani tak o stratu tváre v očiach svetovej verejnosti po desiatkach agresívnych vojen a riadení štátnych prevratov naprieč planétou ako skôr potvrdením o slabej ochrane spravodajských citlivých informácií a strate renomé ako spoľahlivého partnera.

■ ŠPEHOVANIE GUTERRESA

Napriek tomu Pentagon Leaks prinášajú pár zaujímavých údajov. Podľa zverejnených informácií Spojené štáty špehovali generálneho tajomníka OSN Antónia Guterresa,

AFÉRA

pretože vnímali jeho postoj k dohode o obilí ako príliš ústretový ruským záujmom. Dohoda sprostredkovaná OSN a Tureckom vytvorila postupy pre bezpečné námorné zásielky obilí z ukrajinských čiernomorských prístavov. Dokumenty odhaľujú, že USA mali pocit, že Guterresov prístup „podkopáva širšie snahy pohnať Moskvu k zodpovednosti za jej činy na Ukrajine“. Hovorí tiež, že šéf OSN zdôraznil svoje úsilie zlepšiť schopnosť Ruska vyvážať „aj keby sa to týkalo sankcionovaných ruských subjektov alebo jednotlivcov“. Uchrániť Afriku pred hladom je pre USA neprijateľné, ak pomáha Rusko.

■ TURBO ŠPICLOVANIE

Najvýznamnejšie časti úniku informácií sa týkajú úrovne pripravenosti Kyjeva na očakávanú protiofenzívu, ale existuje mnoho riadkov o zapojení ďalších krajín do konfliktu, ktoré môžu spôsobiť vážne diplomatické problémy. Uniky naznačujú, že ruskí agenti budovali pevnejšie vzťahy so Spojenými arabskými emirátmi, ktoré hostia dôležité americké vojenské zariadenia. SAE obvinenia odmietli a označili ich za „kategoricky nepravdivé“. Podľa Washington Post, odvolávajú sa na úniky, egyptský prezident Abdel Fattah el-Sisi rokoval o pláne dodať Rusku štyridsaťtisíc rakiet. Káhira to ústami hovorca ministerstva zahraničia poprela. Jeden z dokumentov uvádza, že USA špehovali svojho spojencu Južnú Kóreu. Obsahoval podrobnosti o údajných diskusiách medzi hlavnými poradcami prezidenta Yoon Suk-yeola. Podľa odpočúvaných rozhovorov vyjadřila Južná Kórea obavy z prepravy delostreleckých granátov do USA, ktoré by ich

Tajné dokumenty Pentagonu vynášal do online priestoru príslušník Národnej gardy Jack Teixeira.

Pentagon sa v afére s uniknutými dokumentmi o zasahovaní USA do diania na Ukrajine zachoval ako chameleón. Spočiatku jej prikladal obrovskú váhu, potom z nej „ubral“, že je to možná manipulácia, a napokon, že nešlo až o také vážne odhalenia.

mohli poslať na Ukrajinu. Tento krok by porušil dlhodobú politiku Južnej Kórey nevyvážať zbrane do krajín vo vojnovom stave. Ďalšia uniknutá správa naznačuje, že izraelská špiónážna služba Mossad sa postavila proti navrhovanej revízií súdnicstva premiéra Benjamina Netanjahua. Mossad tieto tvrdenia poprel. Sú tu tiež vyhodnotené scenáre, v ktorých by sa dal Izrael presvedčiť, aby Ukrajine poskytol zbrane. Do dôsledkov to znamená len potvrdenie už dávno známeho faktu, že Spojené štáty odpočúvajú rovnako svojich nepriateľov, ako i najbližších spojencov. Čo je v súčasnosti prax všetkých mocností.

■ POSTOJ ČINY

Uniky dokazujú, ako starostlivo USA sledujú, ako ich spojenci a priatelia komunikujú s Ruskom a Čínou. Dokumenty ukazujú, že spravodajské služby veria, že Čína by podľa konkrétnych scenárov poskytla Rusku podporu vo vojne na Ukrajine. Jeden z nich uvádza: „Čína by reagovala dôraznejšie a s najväčšou pravdepodobnosťou by zvýšila množstvo a rozsah materiálu, ktorý je ochotná poskytnúť Rusku, ak by ukrajinské údery zasiahli miesto s vysokou strategickou hodnotou alebo by sa zdalo, že sa zameriavajú na vysokých ruských predstaviteľov.“ Ak by šlo len o lokálny konflikt medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou, ktorej z „vyššieho morálneho princípu“ pomáha Západ, ako nás chcú násilu presvedčiť mienkotvorné médiá, Čína by nemala opodstatnenie zapájať sa do

konfliktu. Pentagon Leaks nepriamo dokazujú to, čo tvrdíme na stránkach SNN už dlhší čas, že ide o zástupnú vojnu, vážnu geopolitickú konfrontáciu starého euroatlantického systému „založeného na pravidlách“ s unipolárnym centrom riadeným z Washingtonu s novovznikajúcou koncepciou multipolárnej architektúry sveta, ktorú razí Moskva a Peking. Ich vízia je pre globálny Juh omnoho atraktívnejšia oproti, priznajme si to, parazitickému systému vybudovanému po druhej svetovej vojne na čele s USA, kde všetky benefity a bohatstvo smerovali na prospech krajín „zlatej miliardy“.

■ UKRAJINSKÝ KONFLIKT

Podstatná časť Pentagon Leaks sa venuje vojne prebiehajúcej na území Ukrajiny. Uniky naznačujú, že USA majú pozoruhodnú úroveň prieniku do ruských vojenských operácií

jina zraniteľná voči útokom ruských vojenských lietadiel. Podľa New York Times sa pri súčasnej intenzite náletov minú Kyjevu rakety už v polovici mája.

Neprekvapuje, že Spojené štáty tiež monitorovali hovory medzi ukrajinským prezidentom Volodymirom Zelenským a ukrajinskými predstaviteľmi obrany a armády. Uniky naznačujú, že USA prenikli do ruských vojenských síl a zoldnierskej organizácie Wagner Group vo väčšej miere, než sa predtým predpokladalo.

■ NÁVRATNOSŤ INVESTÍCIÍ

Na možnosti ukrajinskej ofenzívy po odhalení interných spravodajských informácií reagovali už aj západné médiá. Ukrajinský premiér Denys Šmyhal začiatkom apríla uviedol, že protiofenzíva Ozbrojených síl Ukrajiny by sa mohla začať v lete. Neskôr povedal, že sa to uskutoční „v blízkej budúcnosti“. Americké médiá zasa písali, že ukrajinská ofenzíva bola údajne naplánovaná na 30. apríl. Jeden zo smerov by mohol byť región Záporožia s cieľom dosiahnuť pobrežie Azovského mora. Ukrajinské ozbrojené sily by podľa dostupných informácií mali mať k dispozícii 1,5 tisíce obrnených vozidiel a 230 tankov, ktoré nedávno poskytl krajinu NATO. Ako Pentagon Leaks odhalili, americké bezpečnostné služby pochybujú, že vysokí velitelia ukrajinských jednotiek sa dokážu prispôsobiť novým systémom, rovnako tak ich vojaci v poli. Podľa britských The Times Ukrajina nemá inú možnosť, ako začať veľkú jarnú alebo letnú ofenzívu, keďže jej lídri sú „stále zatlačaní do kúta“ západnými krajinami. A ďalej pokračujú: „Vladymír Zelenskij musí ukázať to, čo zasvätení z Washingtonu dosť ľahco nazývajú návratnosť investícií.“

■ SPRAVODAJSKÁ HRA?

Napriek všetkému rozruchu, ktorý uniknuté dokumenty vyvolali, sa velitelia obranných vojenských síl a rozvedky v USA zhodli na tom, že zverejnené informácie nebudú mať veľký vplyv na vývoj situácie na Ukrajine ani inde vo svete. Sú však zaujímavým pohľadom na prácu spravodajskej komunity bez masy ľží a dezinformácií, ktorými nás médiá hlavného prúdu a politici pravidelne zahľucujú. Je zarážajúce, že k takým citlivým a pre národnú bezpečnosť dôležitým údajom mal prístup ešte len 21-ročný chlapec! Podľa bývalého agenta CIA Larryho Johnsona vydanie týchto spisov vyzerá skôr na zámernú akciu vysoko postavených agentov alebo vojakov, ale nie ako čin nespokojného chlapca, ktorý skúša odhaliť verejnosti, ako veľmi ich vláda podvádza. Scott Ritter, bývalý agent rozvedky amerického námorníctva, hovorí, že dokumenty, ktoré sa dostali von na svetlo sveta, mohli byť pripravené pre hlavného amerického generála Marka Milleyho. Jeden z dokumentov má na sebe označenie, ktoré určuje jeho pôvod z najvyšších kruhov tajných služieb. Iné dokumenty boli podľa Rittera zjavne upravené – zda aj v snahe formovať názor tých, ktorí ich budú čítať, patričným smerom.

Pre informovanú verejnosť nejde o žiadne nové fakty, dokumenty však obsahujú niekoľko správ, ktoré by mohli byť považované za dôležité, ako napríklad súčasný nábor CIA, ktorá hľadá agentov s prístupom k tajným rokovaniam svetových lídrov. Alebo to, že satelitná technológia „Lapis“, ktorú používajú na sledovanie ruských vojenských jednotiek na Ukrajine, je tu opísaná, čo bolo predtým veľké tajomstvo. Za dôležité treba považovať informáciu, že Čína by sa mohla, za istých okolností, postaviť v konflikte na stranu Ruska.

Druhý dôchodkový pilier slúži najmä správcovským spoločnostiam Mladých, čo ho chcú, je len osem percent

Marián TKÁČ – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

V ľudskom živote sú stopercentne isté len dve veci – okrem smrti platenie daní. Pritom v prekonanom socializme bolo istôt významných pre život človeka nepomerne viac. Trebárs bola istota, že človeka nepostihne nezamestnanosť. Vtedy dokonca policajti počas pracovného času kontrolovali štamgastov v krčmách s otázkou, prečo nie sú v práci. Nebolo bezdomovcov. V kapitalizme, ktorý budujeme už vyše tridsať rokov, je istôt oveľa menej. Dokonca v rámci čoraz populárnejšieho stráženia občanov občas počujeme či čítame, že môžu prísť, ba prídu časy, keď štát nebude mať na vyplácanie dôchodkov...

Toto bol vlastne prvý a najdôležitejší argument, keď sa v roku 2004, v čase druhej vlády „večne modrého“ Mikuláša Dzurindu a jeho ministra „invalidobijcu a sociálneho pitbullu“ Ľudovíta Kaníka, menil penzijný systém. Zavádzal sa druhý dôchodkový pilier. Odvtedy má náš dôchodkový systém tri piliere.

■ DÔCHODKOVÉ PILIERE

Prvý, priebežný pilier je základný – ide o priebežne financované poistenie peňazí z povinných odvodov zamestnancov a zamestnávateľov, ktoré vypočíta a vypláca Sociálna poisťovňa. Vyzbierané peniaze sa každý mesiac použijú na dôchodky, pričom ak časť peňazí na dôchodky

FINANČNÝ SERVIS

chýba, prispeje štátny rozpočet. Druhý pilier sa opiera o penzijné sporenie na osobnom účte a kapitalizáciu majetku na ňom. Účty spravujú dôchodkové správcovské spoločnosti (DSS). Z 18-percentného odvodu zo mzdy na účet Sociálnej poisťovne, spočiatku polovicu, dnes – v rokoch 2023 a 2024 5,5 percenta, v rokoch 2025 a 2026 vo výške 5,75 percenta a od roku 2027 6 percent, teda tretinu z vymeriavacieho základu – odvádza DSS podľa výberu poistenca. Ten smie rozhodnúť, ktorej DSS zverí svoj súkromný dôchodkový účet a tá ho potom spravuje – a inkasuje za to poplatky.

Podmienky vstupu z vystúpenia z druhého piliera sa často menia. Už tento fakt svedčí o akomsi nesystémovom prvku penzijného systému. Tento dosluhujúci parlament schválil ešte 8. novembra 2022 novelu zákona o starobnom dôchodkovom sporení.

Išlo údajne o „zvýšenie efektívnosti druhého piliera z pohľadu celkovej nasporenej sumy, a teda aj budúceho dôchodku pre sporiteľa“. Malo by to „zvýšiť nasporenú sumu sporiteľa po 40 rokoch sporenia o minimálne 64 percent“ – z prostriedkov štátu. Parlament schválil automatickú účasť na starobnom dôchodkovom sporení pre ľudí vo veku do štyridsiatich rokov, ktorým vznikne prvé dôchodkové poistenie od 1. mája 2023. Účasť v druhom pilieri už však nebude povinná, sporiteľ bude mať možnosť z tohto systému do dvoch rokov od vzniku prvej účasti na starobnom dôchodkovom sporení vystúpiť.

■ DOBROVOLNÉ SPORENIE

Na Slovensku máme aj tretí dôchodkový pilier, ktorým je dobrovoľné doplnkové sporenie. Propagátori druhého piliera pred devätnástimi rokmi

argumentovali už spomenutou „rizikovou“ prvým piliera, že údajne prídu časy, keď štát na to nebude mať – nuž, ak by také niečo hrozilo, štát jednoducho prestane zbrojiť (a následne zbrane rozdávať susedovi), či nie? Druhým argumentom bol fakt, že vstupom do druhého piliera sa človek nevzdáva dominantnej časti dôchodku od štátu (sic! – teda náhle neprídu časy, keď štát na to nebude mať?). A po tretie: možnosť dedenia dôchodkových úspor. Pravda, toto dedenie je limitované veľkosťou nevyplatených prostriedkov, a v niektorých prípadoch, ak počas poberania dôchodku poberateľ zomrie skôr, ako mu bude vyplatený posledný dohodnutý dôchodok, nevyplatená suma sa nededí.

■ KONTROVERZNÝ POČÍN

Nuž, druhý pilier je naozaj kontroverzným „poďatím“. Do tohto piliera

investovalo ku koncu minulého roka 1 736 378 budúcich dôchodcov, pričom najviac spomedzi nich, presne jedna tretina, sú ľudia vo veku od 36 do 45 rokov (566 052). Celkový majetok budúcich dôchodcov, ktorý spravujú DSS, je vyše 10,3 miliardy eura. Tieto peniaze DSS umiestnili na finančných trhoch a tu ich zhodnocujú viac, ale skôr menej – a financujú z nich svoju činnosť vrátane zisku.

Sami propagátori druhého piliera konštatujú, že sporenie na dôchodok v druhom pilieri „je dlhodobá záležitosť, a preto nie je prechod do druhého piliera výhodný pre všetkých“ (Openiazoch.sk). Ak priemerne zarábajúci Slovák odišiel do penzie v roku 2015, od štátu dostal mesačnú penziu 422 eur. V prípade, že ten istý človek je v druhom pilieri, jeho výsledný dôchodok klesol o 25 eur na 397 eur. Podľa kalkulačky na internetovej stránke Openiazoch.sk je aktuálne pri stopercentnom dôchodku z prvého piliera 65-ročného zamestnanca vo výške 750 eur, dôchodok sporiaceho v druhom pilieri je 653 eur, teda o 97 eur nižší.

■ BOHATNÚ NA DÔCHODOCH

Po devätnástich rokoch je teda realita taká, že väčšina ľudí na druhom pilieri prerába. Naopak, majitelia DSS, zväčša zahraničné poisťovne a banky, bohatnú na úkor budúcich dôchodcov. A navyše, ak by oných 10,3 miliardy eura zostalo v prvom pilieri, súčasní dôchodcovia by mohli poberať vyššie penzie. A časť z prostriedkov by štát mohol použiť napríklad na investovanie do výstavby nemocníc či diaľnic.

A tak zatiaľ, čo naši susedia Česko, Maďarsko a Poľsko druhý dôchodkový pilier buď nezaviedli, alebo zrušili. Vlády Roberta Fica štyrikrát otvorili druhý pilier a „nabáďali ľudí, aby z neho vystupovali“. Postupne počas týchto štyroch otvorení odišlo zo systému približne 350 000 ľudí...

■ ČAS NA REFORMU

Bývalý minister práce, sociálnych vecí a rodiny mi niekoľkokrát na otázku, kedy zrušíme druhý dôchodkový pilier, odpovedal: „Nemôžeme, mladí to chcú.“ V skutočnosti je v druhom pilieri mladých do 25 rokov iba osem percent (140 750). Kto však zrušenie druhého piliera skutočne nechce? Zrejme tí, ktorým druhý pilier najväčšmi osoží – vlastníci DSS.

nomickej spolupráce, ktorá môže ovplyvniť i postavenie amerického dolára z viacerých dôvodov. Obchodné zmluvy medzi Čínou a Ruskom, ale aj Saudskou Arábiou a Irakom a najnovšie medzi Brazíliou a Argentínou už totiž nepočítajú s platbami v amerických dolároch, ale v ich národných menách, v prípade oboch štátov Južnej Ameriky s vytvorením spoločnej meny pod názvom „sur“ a pri obchodovaní s Čínou už len v čínskej národnej mene.

■ ZÁSADNÁ ZMENA

Podľa vyjadrenia Medzinárodného menového fondu sa podiel tejto meny vo svetových devízových rezervách zvyšuje, keďže podiel amerického dolára klesol pod hranicu šesťdesiatich percent nie však v prospech libry, jenu a eura, ale z dvoch tretín na prospech národných mien, ktoré doteraz nemali výrazný podiel v rezervných menách. Pre americký administratívny je to zlá správa, keďže USA si doteraz mohli dovoliť každoročné narastanie zadĺženia len preto, že ich mena bola pokladaná za svetovú rezervnú menu. Pokles dopytu po americkej mene aj amerických štátnych dlhopisoch bude znamenať pokles výmenného kurzu a nárast inflácie pre amerických občanov. Vytvorenie avizovanej jednotnej meny BRICS by bolo zásadnou zmenou vo svetových financiách, keďže by bola ako jediná svetová mena krytá zlatom a vzácnymi kovmi. Podľa všetkého by to bol koniec amerického dolára na finančnom tróne, keďže jeho krytie je dnes len stále vedúcou hospodárskou a vojenskou pozíciou USA.

Svet nechce prehladať, že USA zneužívajú menu na mocenské ciele Dolár stráca štatút svetovej rezervnej meny

Róbert HÖLCZ – Ilustrácia: internet

Kto zo západných politikov si myslel, že „odstrihnutím“ dodávok lacných ruských energetických zdrojov a zablokovaním ruských devízových rezerv v zahraničných bankách dosiahnu, že Putin nebude mať z čoho financovať vojnu na Ukrajine, podľa všetkého sa pomyľil. Rusko totiž presmerovalo dodávky ropy a plynu do juhovýchodnej Ázie, najmä do Číny a Indie, v ešte väčších objemoch, ako predtým prúdili na starý kontinent. A keď sa namiesto amerických dolárov platby medzi obchodnými partnermi uskutočnili aj v národných menách alebo v čínskej mene juan, začalo sa vážne diskutovať nielen o začiatku prechodu z doteraz fungujúceho unipolárneho systému na multipolárny, ale aj o začiatku konca postavenia amerického dolára ako svetovej rezervnej meny.

Západní politici prehľadli, že globálny svet už nie je ochotný rešpektovať, že americká administratíva „zneužíva“ americký dolár na politické a mocenské ciele.

V roku 2001 vznikla koalícia BRICS, ktorú založili Brazília, Rusko, India, Čína a Južná Afrika. Združenie predstihlo doteraz najsilnejšie ekonomické zoskupenie G7 vo viacerých ukazovateľoch – v počte tam žijúcich obyvateľov aj v podiele na svetovom HDP. Ten je 31-percentný, kým G7 sa podieľa na raste HDP 30,7 percenta. Do zoskupenia BRICS sa dnes hlási celý rad krajín, z ktorých spomenieme Argentínu, Saudskú Arábiu, Indonéziu, Nigériu, ako aj ďalšie, ktoré vo vzťahu k Rusku počas vojenského konfliktu zaujímajú neutrálne stanovisko.

■ ALTERNATÍVNA BANKA

Problémy s americkým dolárom sa začali už v rokoch 2007 – 2008, keď Čína prerazila s vlastným platobným systémom, ktorý v obchodovaní

s Ruskom umožňoval aj platby v jej národnej mene. To bol začiatok konca monopolného postavenia medzinárodného platobného systému SWIFT. Na postupné oslabovanie amerického dolára malo vplyv založenie banky New Development Bank, ktorá sa pokladá aj za spoločnú banku koalície BRICS. Na jej čele je bývalá brazílska prezidentka

Dilma Rousseffová. Banka sa považuje za alternatívu Svetovej banky a Medzinárodného menového fondu. Ponúka spoluprácu na princípoch obojstrannej výhodnosti, teda bez presadzovania amerických politických záujmov.

Za obrovskú chybu treba pokladať zmrazenie ruských devízových rezerv v zahraničných bankách, čo vyvolalo obavy najmä v afrických a ázijských štátoch, že rovnako by mohli byť „zneužití“ ich dolárové rezervy, preto ich v zahraničných bankách výrazne znížili.

■ ČÍNSKE OPRATY

Čína je objemom HDP vo výške 17,7 bilióna US dolára druhá najväčšia ekonomika na svete po USA, ktorých HDP je 23,3 bilióna US dolára. Nikto nepochybuje, že poradie sa do piatich rokov vymení. Posledné stretnutie viacerých celosvetových politikov s čínskym prezidentom Si Ťin-pchingom v Pekingu, ale aj jeho návšteva v Moskve sa netýkajú len mierového riešenia konfliktu, ale aj budúcej eko-

SVET FINANCIÍ

Viacero bánk na druhej strane Atlantiku vyhlásilo bankrot. Jednou z príčin bol aj hromadný výber vkladov. Aj našich sporiteľov straší otázka, či sa podobná situácia nemôže zopakovať aj u nás? Národná banka Slovenska nedávno priznala, že objem vkladov v slovenských komerčných bankách od našich občanov klesá. Nie je to však z dôvodu nejakých obáv o úspory, ale skôr z iných existenčných príčin. Tou najpodstatnejšou je zdražovanie takmer všetkého. Pre značnú časť domácností tento neradostný stav znamená nielen viac si z bankových účtov vyberať, ale aj menej zo zarobených peňazí sporiť.

Z úspor ubúda

Mzdy sa síce zvýšili v priemere o 7 percent, ale miera inflácie je takmer na úrovni 16 percent. Potraviny sú drahšie o 30 percent. Keďže väčšina domácností nemieni znižovať svoj spotrebiteľský štandard, kompenzuje to vyšším výberom vkladov. Kým pred covidom slovenské domácnosti si odkladali z čistej mzdy okolo 10 percent, dnes to je aj s odvodom do druhého dôchodkového piliera v priemere 3,6 percenta, pričom priemer v eurozóne je okolo 14 percent.

Pod úsporami v banke treba rozumieť nielen peniaze na bežných a termínovaných účtoch, ale aj investície do podielových fondov. Z uvedeného vyplýva, že z čistého majetku domácností ubúda a viac sa zadlžujú.

Čo pokles úspor pre ekonomiku štátu znamená? Pokiaľ sa domácnosť nechce pre spomínané dôvody v spotrebe obmedzovať, je pre ukazovateľ domácej spotreby vždy dobrá správa, že tento ukazovateľ sa dnes najviac podieľa na raste HDP. Z neho sa počítajú rozpočtové deficity verejného dlhu a verejných financií, ktorých percento potom klesá. Na druhej strane trvalý dopyt po tovaroch a službách znamená, že ich cena nebude klesať, práve naopak, preto sa bude zvyšovať aj inflácia, na ktorú ECB bude reagovať len zvyšovaním úrokových sadzieb.

Na poklese úspor domácností sa podieľajú aj komerčné banky. Tie nie sú ochotné v porovnaní s výškou úrokov na úvery adekvátne zvýšiť tiež úroky na úspory. Navyše väčšina z nich podmieňuje skôr vyššie úročenie vkladov aj investovaním peňazí občanov do podielových fondov, čo sa poniektorým klientom oprávnene nepáči. V našich komerčných bankách zatiaľ nedochádza k poklesu vkladov z dôvodu siahania občanov na vklady, ale preto, že zvyšujúce sa mzdy nedokážu kompenzovať vyššiu infláciu.

Každá komerčná banka sa obáva „útok“ vkladateľov na úspory. Nižaký peňažný dom nemá toľko voľných financií na výplatu vkladateľov. Jediné, čo banky v takých prípadoch môžu, je odpredať nakúpené najmä štátne dlhopisy, ktorých reálna hodnota je však nižšia ako pôvodná nominálna, čo pre banku znamená stratu. Keďže ďalšia strata by jej vznikla poklesom hodnoty akcií, je tento stav pre každú banku bez rozdielu či podniká na starom kontinente, alebo na druhej strane Atlantiku likvidačný.

Róbert HÖLCZ

Ivan OŽVÁT: Zlyhali politici, ktorým sme odovzdali riadenie Slovenskej republiky

Rošády rošády v Slovenskom národnom divadle

Zhovárал sa Ivan KRAJČOVIČ – Foto: archív I. OŽVÁTA

Kauzu odvolaného generálneho riaditeľa SND Mateja Drličku médiá v minulom roku zoširoka rozoberali. Za odvolaním boli jeho posmešné slová na adresu národných umelcov a príliš priame vyjadrenia o práci politikov na panelovej diskusii Opera Europe v Budapešti na tému vzťahu kultúry a politiky. O to prekvapujúcejšie bolo opäť jeho tohtoročné vymenovanie do funkcie. Málokto si však všimol, čo zanechal v divadle. Transformácia Opery SND z divadla so stálymi spevákmi na taliansky typ blokového hrania, postavená na minime interných sólistov, a arogantné správanie bez empatii k zamestnancom vyústilo do prepustenia polovice z dvadsiatich šiestich sólistov opery. Po štyridsiatich rokoch sa tak stal nechceným aj sólista Opery SND tenorista Ivan OŽVÁT, ktorý poskytol nášmu periodiku rozhovor.

• Máte za sebou vyše osemdesiat postáv. V roku 2016 vás zaradili v rámci udeľovania cien k výnimočným osobnostiam Slovenska do Identifikačného kódu Slovenska. Pociťujete sklamanie po dlhých rokoch práce?

Iste. Ostala vo mne trpkosť. Pravdaže, každý vie, že raz musí skončiť. Ide však o formu rozlúčky. Napríklad tak, že by sme my starší postupne odovzdali štafetu mladším a vychovali ich. Nie každý môže nastúpiť ihneď po škole do výkladnej skrine slovenského divadla – SND. Máme tu aj krajové divadlá a z nich si najvyššia slovenská scéna vyberá talenty na doplnenie súboru. Naše „odídenie“ prebehlo veľmi vulgárne a nekultúrne. Navyše, bez podania ruky a poďakovania za desaťročia práce. Jednoducho mi zavolala riaditeľka ľudských zdrojov a telefonicky mi povedala, aby som si prišiel po výpoveď, lebo zrušili moje miesto. Pritom tam bola tak krátko, že som ju ani podľa mena nepoznal. Prepustili nás uprostred sezóny. Napríklad aj mladšieho kolegu Jána Babjaka, sopranistku Janku Juríčkovú, Ľudu Ludhu, Katku Juhásovú-Štúrovú a mnohých iných. Aj bývalý riaditeľ Chudovský ponúkol istej našej opernej dive, nechcem ju menovať, náhradné miesto upratovačky.

Nie som nahnevaný na SND, ale na konkrétnu osobu – riaditeľa Mateja Drličku. Uznávam, že každý manažér má právo urobiť zmeny aj za pomoci zvonka. Zavolať si veľa svojich známych, aj z Česka, na ekonomické riadenie divadla, ale nie umeleckých osobností na tento úsek. Za rok dokázal Operu SND úplne rozvrátiť. Tie desaťročia, ktoré som mal česť prežiť medzi skvelými osobnosťami našej prvej scény, si nesmierne vážim. Dostal som aj veľa príležitostí robiť to, čo mám rád. Vtedy som bol najstarším sólistom opery a už-úž som mal ísť do starobného dôchodku. Ak to mala byť generičná výmena, prečo to zachytilo aj členov opery od štyridsiatky po vyše päťdesiatku? A prečo nenastala čistka aj v činohre?

• Áno, týkalo sa to len sólistov operného súboru. Viete prečo?

Nie. V činohre sú takmer dve tretiny hercov v dôchodkovom veku. Pravdaže, sú stále dobrí, riaditeľ ich nevyhodil a neobsadil miesta mladšími. Neútočím preto na ich kvalitu, iba poukazujem na to, že patríme pod jednu strechu a boli sme svedkami rozdielneho prístupu. Sú medzi nimi aj profesori, docenti, ktorí si mimopracovne zarábajú mimo divadla, napríklad v dabingoch. Nečudo, že nového riaditeľa podporovali a vyslovovali názory, že ako je dobré, že v opere urobil poriadky.

• Je vám známe stanovisko už bývalej ministerky kultúry Natálie Milanovej k tejto kauze a viete o dôvodoch, prečo znovu inštalovala Mateja Drličku do funkcie generálneho riaditeľa SND po tom, ako ho v minulom roku odvolala?

Nie, nemám takéto informácie. S pani ministerkou som nemal nikdy

Po štyridsiatich rokoch tvrdej práce pre slovenskú operu dostal operný spevák Ivan OŽVÁT v Slovenskom národnom divadle výpoveď. Oznamili mu to telefonicky...

Nová budova Slovenského národného divadla na dunajskom nábreží v Bratislave

kontakty. Diplomatická odpoveď je, že sme v poslednom čase nemali šťastie na ministrov kultúry.

• Vráťme sa na chvíľu do vašej minulosti. Kde treba hľadať dôvody, prečo ste sa začali venovať opernému spevu?

Myslím, že v každej rodine sa rodičia svojim deťom, ak ich majú radi, venujú. Zvlášť ako mne, ktorý som súrodencov nemal. Vyrastal som na strednom Slovensku v Banskej Bystrici v časti Radvaň, ktorá bola dlhoročným pôsobiskom významného štúrovca básnika Andreja Sládkoviča. U nás sa často hovorilo aj o národných témach. Najmä mama rada nôtala, ako dieťa som ju počúval, spievalo sa, aj keď sme prišli k rodine. Ako malý chlapec som sa tam motal a počúval predovšetkým ľudové piesne z rôznych regiónov. Tie mi ostali dodnes blízke srdcu. Pamätám si, a mám aj fotografie, že ma ako niekoľko-ročného postavili na stoličku, aby ma bolo vidieť, a ja som spieval. Začal som chodiť na Ľudovú školu umenia a neskôr na Vysokú školu múzických umení v Bratislave.

• Na ktorého z vtedajších profesorov si spomínate aj po rokoch s radosťou?

Formovali ma viacerí, ktorí nielen niečo znamenali ako speváci, ale boli aj dobrí pedagógovia. Spev som študoval u profesorky Márie Kišoňovej-Hubovej, matky Martina Hubu, legendy Slovenského národ-

ného divadla. U nej som získal noblesu, eleganciu. A mal som možnosť študovať tri semestre aj u ruskej legendy Anatolija Orfionova, dlhoročného sólistu „Bašovo teátra“ v Moskve. Už mal vyše sedemdesiatky, ale mal neskutočnú charizmu a vedomosti. Vtedy učil na Slovensku na VŠMÚ a ja som sa dostal do jeho triedy. Viem, že momentálne sa Rusko nepatrí spomínať, nie je to v móde, ani politicky, ani spoločensky, ale tvrdím, že treba odlišovať ruskú kultúru, ktorá má vysoký kredit vo svete, od toho, čo sa dnes deje u nich na politickej a vojenskej scéne.

Počas mojich štúdií tam pôsobili viacerí významní ľudia, s ktorými som sa často stretával – Andrej Očenáš, Gustáv Papp, Eugen Suchoň, Janko Blaho, recitátor Viliam Záborský, ktorý nás učil javiskovej reči. Vďaka nemu odolávam „bratislavčine“ a zachoval som si stredoslovenský prízvuk, hoci som sa narodil v Trnave. Ďalej Štefan Hoza,

kať. Musím podať v tom okamihu špičkový výkon. Pravdaže, nie vždy je to dokonalé, ale ak áno, príde aplauz, standing ovation, a to ma potom zase nakopne, aby som sa svojej práci, ktorú milujem, naďalej venoval.

• Keď spomínate pamäť, operní speváci spievajú svoje roly v rôznych rečiach. Ovládáte všetky jazyky opier alebo je to len o pamäti reprodukovat' text na zrozumiteľnej úrovni?

Vyštudoval som gymnázium, tam sme mali, ako bolo v tom čase povinné, ruštinu, nech mi čitateľa odpustia, ale veľmi mi v živote pomohla. Popritom som mal nemčinu. Na vysokej škole sme my budúci vokálni umelci mali povinnú taliančinu. Pravdaže, opery a operety sú aj v iných jazykoch, napríklad maďarčine, taliančine, vo francúzštine, v nemčine. Nemusíme jazyk plynule ovládať, ale máme pri každom nácviku aj jazykového lek-

Darina Laščiaková, Gejza Dusík... Nech mi odpustia tí, ktorých som nemenoval, ale boli pre mňa nesmierne vzácní, ľudsky aj umelecky.

• S kým z kolegov ste si na javisku najlepšie rozumeli?

Zaujímavá a ťažká otázka. Už som dostal aj podobnú otázku, kto z môjho ročníka je ešte umelecky aktívny. Pretože nie všetci, ktorí vyštudovali operný spev na VŠMÚ, sa takto aj živia. Rôzne okolnosti, nielen sociálne, zdravotné, ale povedzme si to úprimne, aj ekonomické, ich donútili zmeniť povolanie. Môj ročník bol zaujímavý tým, že ja som bol jediný muž, inak tam bolo deväť dievčat. Skončili sme len piati. Dodnes sa mojimi hlasivkami živím len ja. Ale vrátim sa k otázke. Nemusím si rozumieť len s tými, s ktorými som študoval, ale aj s rovesníkmi. Napríklad s Jankom Gallom, Ľubicou Rybárskou, Martinom Malachovským, Martinom Babjakom alebo mladším Mirkom Dvorským. Bola to radosť stáť s nimi na jednej scéne.

• Čo je pre operného speváka okrem hlasiviek dôležité?

Možno prekvapím, ale okrem dobrej hlasovej techniky najmä pamäť a psychika. Nie je jednoduché postaviť sa na javisko a spievať naživo, hoci nie každý deň je človek v pohode. Lenže, ja nie som sochár, ktorý ak sa mu nedarí, odíde od práce a vráti sa k nej inokedy. Ja z javiska nemôžem zdpu-

tora, ktorý nám vysvetlí výslovnosť a dikciu jednotlivých slov. Pri korepetíciách a domácej príprave musím vedieť, čo konkrétne slovo znamená. Pri speve, ak slová umocníte vokálnym a hereckým prejavom, divák presvedčíte.

• Ako je to v súkromí, ak máte voľný čas? Relaxujete počúvaním aj iných žánrov?

Opera je vážny a seriózný žánr, ktorý každý nemusí mať rád. Pôsoobil som štyridsať rokov v Slovenskom národnom divadle, kde sa hrala len opera, pravdaže, sem-tam zabľúdil sem aj operetný žánr. K nemu som pričuchol na bratislavskej Novej scéne, ktorá sa na operetu špecializovala. Dokonca ma aj režiséri začali štylizovať do charakterových a komických postáv. Napríklad Danito z Veselej vdovy, Cigánsky barón alebo Gróf Boni z Čardášovej princeznej. To je aj náročnejší žánr, lebo sa v inscenácii nielen spieva, ale aj hovorí a hrá, takže je to spojenie pohybu – tanca, činohry a spevu. Potom muzikály My Fair Lady, Grand hotel, Kiss Me, Katy. To však neznamená, že počúvam len tieto žánre. Rád počúvam každú dobrú hudbu a najmä poctivý folklór. Máme vynikajúcich interpretov ľudovej hudby, dobré súbory. Takže počúvam všetko od „Mauacek až po Mihalovce“. Od Zamagurria, Oravy, Kysúc až po Žitný ostrov. Musia ma však niečím zaujať. Lebo spev nie je o navretých žilách, kto silnejšie na javisku zavrieska. Je to

o vrúcnosti podania, aby to vychádzalo zo srdca. Vtedy ma vie tá hudba nadchnúť.

• Nahrali ste sólové CD nazvané Vám, jedine len vám... a Od Dunaja hlbokého až po Kriváň vysoký. Je na ňom aj pieseň Nad Tatrou sa už viac neblýska, nehrmí... Prečo práve táto?

Našiel som tento nádherný text, ktorý sa zrodil v roku 1918, keď sa skončila prvá svetová vojna a rovnako aj rakúsko-uhorská monarchia. V tom čase sa nám Slovákom podarilo spojiť s bratmi Čechmi a vytvoriť spoločný štát. Vtedy vznikla báseň rytmicky zasadená do piesne Kopala studienku, na ktorej melódiu Janko Matúška napísal v roku 1844 svoj hymnický text Nad Tatrou sa blýska, ktorá sa neskôr stala oficiálnou hymnou Slovenska. Najprv ako druhá časť česko-slovenskej hymny, neskôr ako samostatná slovenská hymna. Toto je taká optimistická predstava textu tejto piesne, kde nie sú žiadne blesky, žiadne hromy, ale slnko tu svieti na slovenské deti. Nie je to teda žiadna paródia či nebudaj posmešky. Je to oslavná báseň, aby sme sa v dobrom zmocnili slovenského národa, slovenskej štátnosti bez bojov a krívd. Preto ju rád na rôznych podujatiach spievam a som rád, že ju mnohí, ktorí ju nepoznajú, s úžasom, úprimne a otvorenými ústami prijímajú.

• Ste hrdým Slovákom?

Som národne zameraný. Ak si prejdem celé Slovensko, všade nájdeme ľudí, ktorí ho preslávali. Takže som hrdým Slovákom, pyšný na ľudí, ktorí ho zviditeľnili a s ktorými sme minulé roky ako-tak vydržali. Ale asi sme málo urobili, dopustili sme sa chýb, aj tie naše dievky. Morálny stav Slovenska je strašný. Vlastné deti sa stavajú proti rodičom, súrodencom, susedom, ak majú opačný názor ako oni. To dopustili politici, ktorí vedú tento štát, ako doteraz viedli. Nastal rozpad nielen právneho štátu ale aj morálny, empatie, úcty jeden k druhému, a to sa bude dlho napravovať. Často chodím, a rád, na pamiatkové miesta slovenskej histórie, kde ma pozývajú prispieť spevom k pietnej spomienke na slávne chvíle minulosti. Máme tu veľa minulých aj súčasných múdrych ľudí, len si na nich málo spomíname. Nech si nemyslí Bratislava, že je pupok sveta. Na Slovensku žije na celom území veľa ľudí, ktorí si zaslúžia uznanie za to, čo pre Slovensko urobili a stále robia.

• A hrdosť na Slovensko?

Ťažká otázka. Prežívam momentálne zvláštne stavy. Áno, som nahnevaný a znechutený na súčasné pomery. Nezávidím sme to a sme svojím spôsobom hlúpi. Tento súčasný stav na Slovensku sme dopustili my všetci. Ti, ktorí neboli voliť, aj tí, ktorí, žiaľ, volili nepredvídavo a boli politickými sklamaniami a podvedení. Mimovládka tu majú veľkú moc a navyše sú platené čiastočne z našich daní. Bratislava je ovešaná bilbordmi mimoparlamentných strán, ktoré by na to nemali mať prostriedky. Pýtam sa, kto to platí? To naozaj musíme už úplne padnúť na hubu, ako sa hovorí? Odovzdali sme do cudzích rúk letisko Sliač, krásne mesto medzi Zvolenom a Banskou Bystricou, kde som vyrastal. V Kuchyni, ktorej letisko je tiež v cudzích rukách, som mal dvadsať rokov chalupu. Dnes sú tieto vojenské priestory mimo dosahu Slovenska a všetko, čo sa tam stane, nemôžeme ovplyvniť. Zlyhali politici, ktorým sme odovzdali riadenie tohto štátu. Na nich v nijakom prípade nie som hrdý. Takže na tom súčasnom stave, o to viac, že padla pred pár dňami súčasná vláda, máme svojím dielom poďak aj my. Nedopustíme to už nikdy viac.

Záhady s obilím, ktoré k nám prúdi zo susednej Ukrajiny Zákaz-nezákaz, kontaminácia-nekontaminácia

Ivan BROŽÍK – Karikatúry: Ľubomír KOTRHA

Všetko „prasklo“ v polovici apríla tohto roka. Maďarsko prekvapivo zakazuje dovoz obilia a ďalších potravín z Ukrajiny. Následne rovnaké opatrenie oznámil aj náš ďalší sused Poľsko. Vlády týchto krajín oznámili, že „očakávajú trvalé riešenie a prijatie opatrení Európskej únie“. Slovensko v tom čase nič podobné neriešilo. Aj to svedčí o operatívosti vtedajšieho vládneho kabinetu pod vedením E. Hegera.

V reakcii na oznámenie poľskej vlády ukrajinské ministerstvo agrárnej politiky vyjadrilo ľútosť nad rozhodnutím Varšavy. Poľiaci odpovedali zmierlivo. Maďari si zachovali svoju rozhodnosť: „Maďarsko je odhodlané zastupovať záujmy maďarskej poľnohospodárskej komunity,“ reagovala na ukrajinskú „ľútosť“ Budapešť.

■ DALO SA TO ČAKAŤ

Poľsko a Maďarsko s predstihom – asi mesiac pred zákazom dovozu ukrajinského obilia – boli medzi niekoľkými európskymi krajinami, ktoré požiadali Európsku úniu, aby zakročila proti zvyšujúcej sa dovozu ukrajinského obilia a repky. Ukrajinský vývoz obilia oficiálne tranzitom smeruje cez Európsku úniu do iných krajín, odkedy tradičné čiernomorské vývozné trasy zablokovala ruská invázia. Európa naň dočasne zrušila aj clo. Neoficiálne pre svoju nízku cenu zostáva na území členských krajín Európskej únie. Následne to ruinaje poľnohospodárov Únie a ich obilie robí konkurencie neschopným.

Dočasne poverená vláda by mala podľa opozičného Smeru – SD okamžite zakázať dovoz obilia a ďalších produktov z Ukrajiny, informoval o tom hneď po opatreniach v Poľsku a v Maďarsku tlačový odbor strany. „Ubezpečenia Eduarda Hegera, že vláda má všetko pod kontrolou a že ukrajinské poľnohospodárske produkty neohrozujú našich prvovýrobcov a bezpečnosť potravín, je dôveryhodné ako obyčajne – ako voda v prútenom koši,“ skonštatoval vtedy Smer. Čas ukázal, že tie vládne opatrenia boli nielen nefunkčné, ale aj protichodné.

■ LIST KOMISII

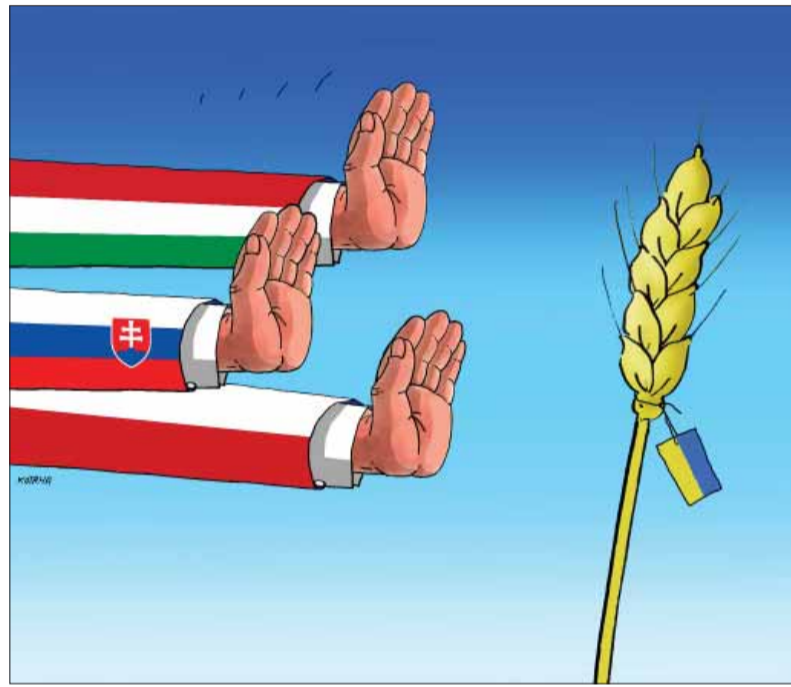
Premiéri Poľska, Bulharska, Maďarska, Rumunska a Slovenska koncom marca v spoločnom liste predsedníčke Európskej komisie Ursule von der Leyenovej vyzvali, aby EÚ konečne zakročila proti negatívnym vplyvom zvýšeného importu poľnohospodárskych produktov z Ukrajiny na trh EÚ. Upozornili, že najväčšie problémy majú krajiny susediace s Ukrajinou, ktorým enormne narástol dovoz týchto produktov. Lacné ukrajinské obilie likviduje konkurenciu domácich pestovateľov a výrobcov. Poľský minister poľnohospodárstva Robert Telus v tom čase označil celoeurópsky zákaz dovozu z Ukrajiny za nevyhnutný.

Napokon sa rozšyvalo aj Slovensko. Asi týždeň po susedoch. Slovensko dočasne pozastavilo dovoz obilia a ďalších vybraných produktov z Ukrajiny. Informoval o tom Úrad vlády SR s tým, že k téme zasadne medzirezortná pracovná skupina. Európska komisia následne označila jednostranné opatrenia členských štátov Európskej únie (EÚ) v oblasti obchodu za neprijateľné.

■ ARGUMENTY SLOVENSKA

Dovozu lacného ukrajinského obilia nedokážu konkurovať ani slovenskí farmári, ktorým tak môžu hroziť existenčné problémy. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka upozornilo, že vyčerpano všetky zákonné a kompetenčné možnosti regulácie dovozu z Ukrajiny pri zachovaní koridorov solidarity. Tie mali pôvodne slúžiť na vývoz obilia do tretích krajín, veľké množstvá však končia v európskych skladoch a spôsobujú destabilizáciu

trhu v členských krajinách EÚ. „Ďalšie prísnejšie opatrenia na reguláciu dovozu komodít z Ukrajiny je potrebné zaviesť na úrovni vlády,“ zdôraznilo približne v tretej dekáde apríla ministerstvo. Pozastavenie dovozu poľnohospodárskych produktov z Ukrajiny do Poľska a Maďarska však už v tom čase kritizovala Európska komisia. Tá zdôraznila, že obchodná politika patrí do výlučnej právomoci EÚ, a preto sú podľa nej

jednostranné opatrenia neprijateľné. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR predložilo do medzirezortnej pracovnej skupiny, ktorú zvolal vtedy ešte dočasne poverený, dnes už bývalý premiér Eduard Heger na riešenie dovozu obilia z Ukrajiny do SR, návrh uznesenia na zákaz dovozu niektorých potravinárskych surovín a produktov z nich. Informoval o tom odbor komunikácie ministerstva. „Keďže sme už vyčerpani naše kompetenčné možnosti na ochranu nášho poľnohospodárskeho trhu pred dumpingovými cenami, potrebujeme pomoc ostatných rezortov. Oceňujem aktivitu pána premiéra, ktorý zvolal pracovnú skupinu. Verím, že sa nám podarí čo najskôr vydať jednotné rozhodnutie, a tým stabilizovať naše podnikateľské prostredie s agrokomoditami. Zároveň však musíme myslieť aj na potravinovú infláciu a výsledné ceny potravín na našich pultoch,“ povedal v tom čase ešte dočasne poverený minister pôdohospodárstva Samuel Vlčan.

■ STRATY PRE SLOVENSKO

Agrozort navrhol zákaz dovozu vybraných poľnohospodárskych produktov a potravín z Ukrajiny a pôvodom z Ukrajiny na území SR, a to obilnín, cukru, sušených krmív, osív, chmeľu, ďalej ľanu a konope, ovocia a zeleniny, spracovaných ovocných a zeleninových výrobkov, ale aj vína, etylalkoholu poľnohospodárskeho pôvodu a medu a včelích produktov. V platnosti zostalo usmernenie Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR z predchádzajúceho týždňa na zákaz spracovania obilnín a olejnin a ich uvedenia do potravinového a krmovínového reťazca a taktiež plombovanie všetkých zásielok s potravinárskymi výrobkami z Ukrajiny na slovenských hraničiacich.

Zachytenie tisícpäťsto ton ukrajinského obilia, kontaminovaného zvyškami pesticídov, je iba špičkou ľadovca a na Slovensku sa

nachádzajú desiatky tisíc ton obilia z Ukrajiny, ktoré nespĺňa hygienické normy. Na tlačovej konferencii to tvrdil člen predsedníctva mimoparlamentnej strany Hlas – SD a predseda Nitrianskeho samosprávneho kraja Branislav Becík. „V ľudskej reči to znamená, že na Slovensku máme milióny kilogramov kontaminovanej múky,“ povedal Becík. Dodal, že nejde o oficiálne informácie. Hlas – SD preto podľa neho bude žiadať

informácie, koľko ton múky a obilia bolo za posledný rok dovezených z Ukrajiny, koľko ton múky a pšenice prešlo kontrolou, kde sa kontaminovaná múka nachádza a ako sa občan dozvie, že múka, ktorú má doma, je alebo nie je kontaminovaná. „Toto sú základné otázky, na ktoré chceme dostať všetci odpoveď,“ povedal Becík.

■ KONTAMINOVANÉ OBIlie

Slovenskí poľnohospodári a potravinári si uvedomujú, že obmedzenie dovozu niektorých komodít musí poadiť vzájomnej koordinácii s Bruselom. Nachádzajú sa však v mimoriadne závažnej situácii, ktorá by bez zavedenia zákazu negatívne vplývala na stabilitu trhov a znižovala konkurencieschopnosť našich firiem. Po ohlásení zákazu dovozu niektorých komodít z Ukrajiny to uviedla Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora. „Na jednej strane si plne uvedomujeme, že obmedzenie dovozu musí podliehať vzájomnej koordinácii s Bruselom. Na strane druhej sa však momentálne nachádzame v tak mimoriadne závažnej situácii, že bez zavedenia takejto formy reštrikcie by sme spôsobovali nové straty slovenským pestovateľom s dosahom na stabilitu trhov a znižovanie konkurencieschopnosti našich firiem,“ uviedla hovorkyňa SPPK Jana Holéciová. Komora zároveň vyzvala pestovateľov, aby sa snažili čím skôr minuločné obilie odpredať a uvoľniť tak sklady novej úrody, ktorú budú zbierať už o pár mesiacov.

Druhá laboratórna vzorka ukrajinskej pšenice v Mlyne Kolárovo je v súlade s požiadavkami predpisov. Uviedol to člen predstavenstva akciovej spoločnosti Mlyn Kolárovo Levente Varga. Ako prvý na výsledok upozornil portál noviny.sk. „Aj keď je tam nameraná minimálna hodnota, podľa posúdenia laboratória vzorky sú v súlade s požiadavkami platného znenia predpisov,“ spresnil Varga.

„Tiež sme testovali múku vyrábanú z tejto pšenice. Výsledky potvrdzujú, že pesticídy v múke vôbec nie sú prítomné. To znamená, že moderné čistiace stroje sú schopné ich minimalizovať/odstrániť. Aj tam nameralo laboratórium minimálne hodnoty, ale hodnotenie aj v tomto prípade je pozitívne,“ doplnil.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR informovalo už 13. apríla, že na základe nevyhovujúcich výsledkov analýzy tisícpäťsto ton pšenice z Ukrajiny, ktorú Štátna veterinárna a potravinová správa zachytila v mlyne v Kolárovo, zavádza agrozort Usmernenie na zákaz spracovania a uvedenia do krmovínového a potravinového reťazca. Vyplýva z neho prísny zákaz spracovania a uvedenia na trh už naskladneného ukrajinského obilia a múky z neho. V kontrolovanej vzorke sa totiž potvrdil výskyt pesticídu, ktorý nie je povolený v EÚ a má negatívny vplyv na zdravie ľudí.

Podľa následných slov vtedy ešte povereného ministra agrozortu Vlčana kontroly vykonávané celoplošne zo všetkých šarží obilia dovezeného z Ukrajiny doteraz nepreukázali žiadnu kontamináciu. Výsledky kontrol obilia a múky v Mlyne Kolárovo podľa neho preukázali, že múka nie je kontaminovaná a ani inak škodlivá obsahom pesticídov či iných zakázaných látok. Neexistuje žiadny dôvod, aby ľudia múku z tohto mlyna nekupovali. „Ani kilogram múky sme nemuseli stiahnuť z obehu. Naďalej budeme pokračovať v intenzívnej kontrole, naďalej platí zákaz dovozu ukrajinského obilia,“ zdôraznil dočasne poverený minister.

Podľa ústredného riaditeľa Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Jozefa Bireša bolo vtedy aktuálne zanalyzovaných dvadsaťšesť druhov múk z Mlyna Kolárovo, všetky vzorky boli v poriadku. Vyšetrených bolo aj päť vzoriek potravinárskej pšenice z tohto mlyna. „Okrem jedného prípadu, na ktorý sme upozornili, sú všetky ostatné výsledky v norme,“ potvrdil Bireš. Nevyhovujúce výsledky analýzy sa týkali tisícpäťsto ton ukrajinskej pšenice, ktorú v kolárovskej mlyne zachytila ŠVPS v polovici apríla. Podľa nej sa v kontrolovanej vzorke potvrdil výskyt pesticídu, ktorý v EÚ nie je povolený.

Ale zrazu minister Vlčan vyrukoval s niečím úplne iným. Podľa neho – „aj v tretej vzorke ukrajinského obilia sa potvrdil pesticíd“. Aj tretia, tzv. arbitrážna vzorka odobratá z ukrajinského obilia v Mlyne v Kolárovo bola pozitívna na zakázaný pesticíd. Oznámil to na mimoriadnom rokovaní Výboru Národnej rady SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie.

■ OVCA CELÁ

Európska komisia následne dočasne zakázala dovoz pšenice, kukurice, repky a slnečnicových semien z Ukrajiny. Ide o reakciu na vážne logistické problémy, ktoré sa vyskytli v piatich členských štátoch vrátane Slovenska. Opatrenia vstúpili do platnosti 2. mája a potrvajú do 5. júna. Komisia je pripravená v prípade potreby tieto preventívne opatrenia predĺžiť aj po piatom júni. Zároveň avizovala, že vyhodnotí situáciu na trhu EÚ aj pri iných citlivých produktoch. Slovinci sa nateraz teda nemusia obávať, že budú jesť pečivo z kontaminovanej múky, ktorú vyrobili z ukrajinského obilia.

NA MARGO

Uverejňujeme stanovisko Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK) k aktuálnej politickej situácii, ktoré bolo uverejnené na webe SPPK s podpisom Jany Holéciovaj, hovorkyne SPPK, ešte predtým, ako bolo oficiálne prezidentkou SR oznámené, kto bude minister pôdohospodárstva v novej úradníckej, resp. prezidentskej vláde.

Vazali politikov

„Slovenskí poľnohospodári a potravinári sa stali vazalmi absurdnej politickej situácie. Namiesto kontinuálneho riadenia rezortu odborníkmi na čele s ministrom a štátnymi tajomníkmi sa za ostatné tri roky na najdôležitejších postoch rezortu vystriedalo až 27 ľudí. Odchodom Samuela Vlčana vyvstáva mimoriadne zásadná otázka: Kto vlastne bude rezort na najbližšie obdobie riadiť? Postoj Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory je jednoznačný. V tejto mimoriadne politickej a ekonomickej nestabilnej situácii potrebujeme na čele rezortu skutočného profesionála, nie politického nominanta bez dostatočných skúseností. Odchod povereného ministra Samuela Vlčana navyše prichádza v mimoriadne nestabilnom a náročnom období, keď sú poľnohospodári a potravinári vystavení dramatickým dôsledkom vojny na Ukrajine a zásadným zmenám výroby potravín, ktoré súvisia s novou Spoločnou poľnohospodárskou politikou a zelenými pravidlami Bruselu. Slovenskí poľnohospodári a potravinári neustále volajú po stabilnom vedení rezortu, pretože pokračujúce personálne zmeny neprispievajú k ozdravnému procesu agropotravinárstva. Zakaždým sa komunikácia so samosprávnou organizáciou a novým vedením ministerstva či rezortných organizácií začína odznova, čo spomaľuje riešenie problémov. Vzniknutá situácia preto Slovenskú poľnohospodársku a potravinársku komoru absolútne neteší a s napätím bude očakávať, ako sa uzavrie.“

„Za tri roky sme zažili 2 ministrov, 6 štátnych tajomníkov a 19 generálnych riaditeľov na kľúčových pozíciách. A v tejto situácii víťaz posledných volieb a človek, ktorý si vybral náš rezort, sa z nášho pohľadu de facto vymieva poverenému premiérovi, že už bude štvorjedný člen vlády. Sme vazalmi šialenej politickej situácie. Stav je natoľko vážny, že rezort musí riadiť skutočný odborník rešpektovaný medzi poľnohospodármi a potravinármi, ktorý nebude mať čas na záúčanie sa. Žiadame pani prezidentku, aby tento dôležitý fakt zoberala do úvahy pri svojom ďalšom postupe,“ uviedol predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Emil Macho.

„Stoja pred nami v krátkom čase naliehavé a neodkladné výzvy. Máme krátky čas na uzatvorenie podávania žiadostí o tohtoročné priame platby. Je tu nedoriešených veľa zásadných otázok. Bez schopného, zodpovedného a rešpektovaného odborníka sa tieto otázky nedajú správne uchopiť. Krajina, agropotravinárstvo a v neposlednom rade aj samotní spotrebiteľia čelia dôsledkom inflácie, vojny na Ukrajine, dozvukom pandémie. K tomu je nutné riešiť na európskej úrovni aj aktuálnu problematiku ukrajinského obilia.“

(ib) – zdroj sppk.sk

GLOSA

Zápolenia o národný futbalový pohár majú svoje čaro aj v tom, že i v malých mestech majú šancu privítať niektorých z našich elitných celkov. O pohár súťažia celky od regionálnych VII. lig až po všetky dvanásť účastníkov najvyššej Fortuna ligy. O pohár, ktorý v súčasnosti podľa hlavného sponzora nesie pomenovanie Slovnaft Cup, v ročníku 2022/2023 bojovalo až 249 tímov, čo je nový rekord, a odohrali 253 stretnutí, ktoré videlo vyše 106 000 divákov. Na finále Trnava – Slovan Bratislava ich bolo bezmála 16 000.

Lákadlo Slovnaft Cup

Nestáva sa často, aby sa vo finále stretli tí istí čo pred rokom. Prítom Trnava s takou bohatou a úspešnou pohárovou účasťou sa po prvýkrát podarilo dva razy za sebou hrať finále. V ére samostatnej SR však spoločný pohárový súboj dvoch tradičných rivalov nebol nijakou zvláštnosťou: vo finále sa stretli tretikrát a v semifinále šesť ráz vo vzájomných dvojzápasoch.

Pred rokom v Bratislave Trnava zdolala Slovan 2 : 1 po predĺžení. Teraz v Trnave na štadióne Antona Malatinského domáci Spartak vyhral 3 : 1, aj keď dlhší čas v stretnutí ťahal za kratší koniec. Pre belasých to bola 24. účasť vo finále, Trnava ho hrala päťnásťkrát. Slovan vyhral domáci pohár ako historicky jeho najúspešnejší účastník sedemnásťkrát, Trnava ôsmikrát.

Žiaľ, zápolenia týchto rivalov, bez ohľadu na to, či je to v lige, alebo v pohárovej súťaži, majú nielen svoje svetlé a pozitívne stránky, ale aj hlboké tieň. V minulom roku to došlo až tak ďaleko, že Bratislava nemala záujem o to, aby sa takéto významné stretnutie vôbec hralo na jej štadióne! Bolo vyhodnotených ako rizikové a polícia spoločne so starostom MČ Bratislava – Nové Mesto presadzovali, aby sa v hlavnom meste finále Slovnaft Cupu nehralo. Napokon síce zvíťazil zdravý rozum, ale polícia mala veľké manévry a šarvátky medzi dvoma nepriateľskými táborami fanúšikov bolo neúrekom.

V jubilejnom roku samostatnosti bola polícia v pohotovosti už niekoľko hodín pred začiatkom finále. Bolo to (nie prvýkrát) pred zápolením týchto dvoch celkov zaujímavé defilé strážcov zákona na koňoch, s policajnými psami a s dobre vyzbrojenými ťažko-odencami, ktorá vzbudzovala nemalý rešpekt. Napriek tomu sa ukázalo, že osobné kontroly divákov ešte pred vstupom na štadión boli formálne a nedôsledné. Potvrdilo to množstvo hodených dymovnic, a tak vznikla obava, že rozhodcovia stretnutie predčasne ukončia. Zápas mal dobrú úroveň, a aj sa videlo, že všetko bude v poriadku, ale o niekoľko hodín po dekorovaní finalistov sa verejnosť dozvedela, že skupina bratislavských fanúšikov napadla a ťažko zranila niekoľkých dobrovoľných trnavských hasičov len preto, lebo sa usilovali uhasiť veľký transparent priaznivcov belasých, ktorí ho sami zapálili. Zrejme svojím obsahom mal poblahoželať Slovanu k ďalšiemu, v poradí osemnástemu zisku druhej najvýznamnejšej futbalovej trofeje u nás. Tu je už ďalší komentár zbytočný...

Vladimír MEZENECV

Ročník 2022/2023: Dôstojné vyvrcholenie jubilea najvyššej hokejovej súťaže Vzácna vyrovnanosť a veľký divácky záujem

Vladimír MEZENECV – Foto: Miroslav VACULA

Vznik samostatnej Slovenskej republiky pred tridsiatimi rokmi priniesol so sebou aj výrazné zmeny v organizácii vrcholových domácich súťaží. Samozrejme, skúsených telovýchovných funkcionárov nebolo treba nič učiť, ale riešeniu mnohých problémov sa predsa len nevyhli. V prvom rade išlo o to, aby najvyššie súťaže mali hodnotnú úroveň, aby ich víťazi boli dôstojnými súpermi majstrov iných európskych krajín, a v neposlednom rade o to, aby v nich vyrastali úspešní reprezentanti Slovenska.

V týchto týždňoch sa končia jubilejné tridsiate ročníky našich najobľúbenejších kolektívnych športov a pre mnohých zainteresovaných sú tituly majstrov SR z roka 2023 predsa len o niečo cennejšie než predchádzajúce. Nemalá pozornosť športovej verejnosti sa sústredila na vytvorenie hokejovej extraligy, ktorej premiérový ročník odštartoval v septembri 1993. Pri určovaní systému žrebovania a termínov sa vychádzalo z dvoch alternatív – či sa naša reprezentácia prebojuje na ZOH 1994 v nórskom Lillehammeri, čo sa nakoniec podarilo, alebo nie. Na to obdobie sa vytvoril skutočne dobrý model extraligy s desiatimi účastníkmi. Samozrejmu účasť v ňom mali kolektívy, ktoré dovtedy hrali v tzv. federálnej I. lige – Košice, Slovan Bratislava, Poprad, Trenčín. Okrem nich skúsenosti z tejto súťaže mala aj Nitra v jedinom ročníku 1990/1991. Nitra však mala nárok štartovať v extralige aj ako víťaz posledného ročníka 1992/1993 SNHL a s ňou ďalších päť najúspešnejších tímov z najvyššej národnej súťaže: Liptovský Mikuláš, Martin, Prešov, Zvolen a Spišská Nová Ves. O tom, že tento systém bol najspravodlivejší, svedčí i to, že tieto celky, až na malé výnimky, tvoria „zdravé jadro“ extraligy dodnes. Pravdaže, vývoj sa zastavil nedá (a ani ho nikto príbrzdiť nechce), a tak sa medzi elitu na kratší či dlhý čas dostali aj celky Kežmarku, Dubnice, Skalice, Žilina a Banskej Bystrice.

■ PRVÝ ŠAMPIÓN

V úvodnom ročníku extraligy po základnej časti bolo poradie: 1. Trenčín, 2. Košice, 3. Slovan, 4. Martin, 5. Nitra, 6. Poprad, 7. Spišská Nová Ves, 8. Prešov, 9. Liptovský Mikuláš, 10. Zvolen – a ten podľa pozícií vypadol. Trenčín sa stal najúspešnejším mužstvom aj v play-off a získal historicky prvý titul majstra Slovenska po vzniku SR, za ním skončili Košice a v boji o 3. miesto Martin – Slovan boli úspešnejší hokejisti z Turca.

Za zmienku stojí aj vtedajšia zostava prvého šampióna v ére samostatnosti. Pod vedením trénerov Františka Hossu a Rudolfa Uličného v radoch šampióna pôsobili Eduard Hartmann, Róbert Kompas, Igor Murín (brankári), Radoslav Hecl, Martin Kivoň, Jozef Kohút, Dalibor Kusovský, Stanislav Medfík, Richard Pavlikovský, Ľubomír Sekeráš, Marián Smerčiak, Vladimír Vlk, Milan Žitný (obrancovia), Andrej Andrejev, Jozef Daňo, Peter Dávid, Branislav Gáborík, Miroslav Hlinka, Branislav Jánoš, Peter Konc, Roman Konštek, Martin Madový, Matej Marcinek, Miloš Melicherčík, Martin Opatovský, Ján Pardavý, Pavol Paukovec, Róbert Petrovický, Roman Stantien, Miroslav Šatan, Bystrík Ščepko a Norbert Végh (útočníci). Miroslav Šatan bol so 42 gólmi najúspešnejším strelcom ročníka.

■ CHODNÍKY K SLÁVE

Niektoré mená z tejto víťaznej partie sa navždy vytratili z pamäti hokejových priaznivcov, pre iných však tento titul znamenal len prvý schodík na ceste k sláve a medailám zo svetových šampionátov, k vydareným draftom do NHL, ďalší sa stali úspešnými funkcionármi i trénermi, ba i hokejovými rozhodcami

Centrum Košíc sa po čase zaplnilo tisíckami obyvateľov mesta i okolia. Fanúšikovia prišli osláviť spoločne so „zlatými“ chlapcami HC Košice získanie titulu majstra Slovenska. Nechýbali kultúrne vystúpenia, autogramiada, stisky rúk i objatia, ba dokonca aj ohňostroji... Priaznivci košického hokeja na tieto okamihy trpezlivo čakali osem rokov.

Niektorí hráči Dukly Trenčín – prví majstri Slovenska – sa zároveň podieľali na najväčších úspechoch slovenského hokeja v prvom desaťročí existencie SR. Zhodou okolností, ale najmä zásluhou svojich hráčskych kvalít sa na všetkých aktívne podieľal Miroslav Šatan. Už na úspešnom debute slovenskej olympijskej reprezentácie na ZOH 1994 v Nórsku sa podpísali aj jeho spoluhráči z majstrovského Trenčína E. Hartmann, S. Medfík, L. Sekeráš, M. Smerčiak, J. Daňo, R. Konštek, B. Jánoš, R. Petrovický. Mužstvo síce medailu nezískalo, obsadilo 6. miesto, ale vo štvrtfinále prehralo s favorizovaným Ruskom až v predĺžení. Naša reprezentácia jednoducho doplatila na nespravodlivý systém olympijského turnaja, ale svojou hrou si získala sympatie všetkých, ktorí či už v hľadisku, alebo na televíznych obrazovkách videli aspoň jedno ich zápolenie.

Trenčania boli aj pri zisku prvých medailí zo svetových šampionátov. V roku 2000 v Rusku to boli L. Sekeráš, R. Petrovický, M. Hlinka, J. Pardavý a M. Šatan, o dva roky neskôr vo Švédsku sa SR stala majstrom sveta a na zlate sa podieľali aj R. Pavlikovský, M. Šatan, M. Hlinka, R. Hecl, R. Pavlikovský. S bronzovými medailami sa v roku 2003 z MS vo Finsku vrátili domov aj M. Hlinka a M. Šatan.

Niektorí z tých hráčov, ktorí vybojovali pre trenčiansku Duklu v sezóne 1993/1994 titul majstrov SR už, samozrejme, pod Trenčianskym hradom nepôsobili. Rozišli sa na všetky svetové strany, ale k uzavretiu nových výhodných zmlúv im určite pomohol aj podiel na zisku prvého miesta v slovenskej extralige. Okrem toho, kto vtedy mohol pred-

pokladať, že Miroslav Šatan sa raz stane prvým mužom slovenského hokeja...

■ PRIVELA ZMIEN

Počas tých troch desaťročí hokejová extraliga smerovala k lepšiemu a takmer ideálnemu súčasnému systému. Zmeny však rozhodne neboli kozmetické. Jeden ročník hralo iba osem tímov, inokedy až štrnásť; niekedy po skončení dlhodobej časti nevytvádzalo ani posledné mužstvo; stalo sa však – v ročníku 2009/2010 – že najvyššiu súťaž opustili dokonca až tri kolektívy; v niekoľkých ročníkoch (po ich základných častiach) sa mužstvá rozdelili do dvoch skupín (1 – 6, 7 – 12)... Vo všeobecnosti však platilo, že víťaz základnej časti získal aj titul, resp. prebojoval sa v play-off až do finále. Na postup zo štvrtfinále až do finále stačilo v sériách zápasov získať iba tri víťazstvá (ak by sa tak hralo v práve skončenom súťažnom ročníku 2022/23, titul by získal niekto z dvojice Michalovce – Spišská Nová Ves). Všetko však nasvedčuje tomu, že súčasný hrací systém, teda ten, ktorý platil v jubilejnom tridsiatom ročníku extraligy, je zatiaľ najzaujímavejší a najspravodlivejší. Jeho súčasťou je dvanásť účastníkov, posledný v tabuľke po skončení dlhodobej časti vpadáva a nahrádza ho víťaz play-off zo SNL, teda o stupeň nižšej súťaže.

■ PLNÁ PREKVAPENÍ

Sezóna 2022/23, v ktorej účastníci TIPOS extraligy zápolili o jubilejný tridsiaty titul majstra Slovenska, bola skutočne veľmi zaujímavá a priniesla množstvo prekvapení. Tak povedzme majstrovské Košice sa na začiatku sezóny potácali na chvoste tabuľky a ako sa hovorí – vtedy by

nikto za ne nedal ani deravý groš. Čelo tabuľky dlho patrio bratislavskému Slovanu, záverečný finiš však vyniesol Košice na prvú pozíciu pred belasých, s čím nerátali ani najväčší optimisti z fanúšikovských radov oceliarov.

Po skončení dlhodobej časti sa Prešov na 12. mieste s najvyššou súťažou rozlúčil minimálne na rok, pred ním v tabuľke Liptovský Mikuláš už súťažný ročník ukončil, celky na 7. – 10. Mieste – Poprad, Michalovce, Trenčín a Nitra – absolvovali medzi sebou kvalifikáciu v play-off, z tej sa úspešne prebojovala Nitra, ktorá vyradila Poprad a Michalovce – tie prešli cez Trenčín.

Vo štvrtfinále došlo k prvému veľkému prekvapeniu, keď mužstvo zo Zemplína vyradilo favorizovaný Slovan. V doterajších dvadsiatich deviatich ročníkoch sa ešte ani raz nestalo, aby mužstvo z 8. priečky vyradilo korunného princa dlhodobej časti. Cez štvrtfinále play-off neprešli ani Banská Bystrica, Nové Zámky a Nitra, a tak sa v semifinále ocitli tri východoslovenské tímy a Zvolen. Nechýbalo veľa, aby o majstrovskú trofej bojovali Spišiaci a Michalovčania! Zvolenčania v súbojoch so Spišskou Novou Vsou síce vyhrávali už 2 : 0, Spišskonovovešťania to však otočili na 2 : 3 a stačilo im vyhrať ešte jedno jediné stretnutie... Podobná situácia nastala v súbojoch Košice – Michalovce. Víťaz dlhodobej časti viedol 2 : 0, Zemplinčania tento stav zmenili na 3 : 2 vo svojom prospech a v Michalovciach už boli pripravené bronzové medaily pre oceliarov... Tí však takúto rozlúčku s jubilejným ročníkom odmietli a ďalšie dva zápasy vyhrali. Kto však rátal s tým, že o dvoch finalistoch sa bude rozhodovať až v sedemzápasových sériách, keďže dovtedy bol v oboch prípadoch stav 3 : 3?

■ STRHUJÚCE FINÁLE

Napriek tomu, že finálová séria Košice – Zvolen sa skončila napohľad presvedčivo na prospech východniarov 4 : 1, priebeh jednotlivých súbojov bol veľmi vyrovnaný. Pre milovníkov štatistiky uvádzame, že Košičania v jubilejnom roku najvyššej národnej súťaže hrali už šesťnásťkrát vo finále, dokonca presne pred desiatimi rokmi tiež so Zvolenom, vtedy sa však z titulu radovali Stredoslováci. Ani jeden z účastníkov extraligy sa nemôže pochváliť tým, čím Košičania: majú deväť titulov, sedem strieborných medailí a 4 bronzové medaily. Po Trenčine bol HC Košice druhým klubom, ktorý sa mohol pochváliť titulom, teda v ročníku 1994/1995, Slovanu sa to podarilo po prvýkrát až o tri roky neskôr.

Konečná tabuľka ročníka 2022/2023: 1. Košice, 2. Zvolen, 3. Spišská Nová Ves, 4. Michalovce, 5. Slovan, 6. Banská Bystrica, 7. Nové Zámky, 8. Nitra, 9. Poprad, 10. Trenčín, 11. Liptovský Mikuláš, 12. Prešov.

■ ODPÍSKANÉ!

Bol to skutočne vydarený jubilejný ročník, v ktorom od semifinálových zápolení štadióny doslova praskali vo švíkoch. Ešte predtým na štvrtfinálové súboje Michalovce – Slovan na inzertnom portáli ponúkali dve vstupenky za stotridsať eur! Dramatické súboje plné zvrátov mali svojich hrdinov. Ich životné príbehy by si zaslúžili aj mimoriadnu prílohu. Za všetkých spomeňme 36-ročného Mareka Bartánusa, ktorý šiestykrát zdvihol nad hlavu Pohár Vladimíra Dzurilla pre víťaza extraligy. Po prvýkrát to bolo v roku 2012 so Slovanom, potom dvakrát s Banskou Bystricou a napokon až trikrát s Košicami. Zatiaľ. Okrem neho sa takouto bilanciou môžu pochváliť ešte dvaja Slováci, ale práve preto chce Marek pokračovať v kariére a získať aj siedmy titul, aby bol v tabuľke rekordérov sám...

Emeritného metropolitu trápia neduhy v našej spoločnosti

Arcibiskupovo volanie po slušnosti

Matej MINDÁR – Foto: archív SNN

Emeritný arcibiskup Mons. Ján Sokol dlhodobo sleduje rozklad slovenskej spoločnosti a úpadok pravidiel slušného správania najmä medzi mladými ľuďmi. V porovnaní s jeho generáciou sa súčasní žiaci základných a stredných škôl na hodinách Občianskej náuky učia veľmi málo o týchto normách. Zastáva preto názor, že sa nemôžeme potom čudovať, že napríklad nevedia na ulici pozdraviť starších ľudí a poskytnúť im náležitú úctu a rešpekt.

„Keď som navštevoval druhý ročník gymnázia, terajší siedmy ročník triedy základnej školy, mali sme dve hodiny občianskej výchovy o pravidlách slušného správania.“ Podľa názoru J. Sokola sa namiesto toho naši žiaci a študenti učia rôzne iné veci, ako je pomýlená či pochybná rodová a sexuálna

výchova a podobne. Hovorí tiež, že súčasná mládež sa nemá odkiaľ poriadne naučiť ani to, kedy a akým spôsobom má komunikovať so svojimi rodičmi, učiteľmi, so staršími ľuďmi, s rodinnými príslušníkmi a ich autoritami.

„Dnes sa, bohužiaľ, tieto spoločenské pravidlá neprednášajú tak,

ako by sa mali. Preto sa nečudujeme, že mladí ľudia nevedia, koho majú pozdraviť, ako sa slušne obliekať a ako sa slušne správať na verejnosti.“ V tomto smere tiež bývalý arcibiskup podotkol, že za jeho čias sa prísne známkovalo, aké vedomosti mali školáci o pravidlách slušného správania. Tento stav má podľa jeho názoru aj

Liberálna propaganda sa dlhé roky usilovala zo všetkých síl zdiskreditovať arcibiskupa Jána SOKOLA, ktorý aj v súčasnosti dvíha hlas proti jej rozkladnému pôsobeniu najmä pri výchove mládeže.

za následok pokles politickej kultúry, čo sa potom logicky prenáša medzi bežných ľudí. „Nečudujeme sa preto, že mladí ľudia nemajú úctu k nikomu a ničomu.“ Spolu s pravidlami slušného správania chýba mladým ľuďom aj zdravé národné povedomie. „Musíme našu mladú generáciu viesť nie k šovinizmu ani k nacionalizmu, ale k zdravému národnému povedomiu a úcte k všetkým okolitým národom.“

V závere dodal, aby sme nezaбудli na to, že sme Slováci, ktorým dal Pán Boh našu reč a túto zem. Je preto viac ako potrebný návrat našej spoločnosti k normám a tradíciám, ktoré boli pre našich predkov úplne bežné a normálne. V súčasnosti sa však vývoj ubera úplne opačným smerom. Je len na nás, ako sa tejto výzve postavíme.

Hrozba vratky vyše 93-tisíc eur by ustanovizeň zruinovala

Matica nemusí vracať peniaze štátu

Text a foto: Informačné ústredie MS

Matica slovenská nemusí platiť žiadnu sankciu ani vrátiť čo i len euro späť do štátneho rozpočtu, ako to navrhovala kontrolná skupina Úradu vládneho auditu (ÚVA). Kontrola prebiehala v Matici slovenskej od septembra do decembra 2021. Ukončená bola 13. decembra 2021 s návrhom na vrátenie sumy vo výške 93 296, 92 eura. Kontrolná skupina totiž považovala presun štátnych zdrojov z účtov ústredia Matice slovenskej na účty Domov Matice slovenskej s vlastnou právnou subjektivitou na ich činnosť v rozpore s dotačnou zmlouvou Ministerstva kultúry SR (MK SR).

„Už počas preverovania sme sa snažili kontrolórom vysvetliť, že Domy MS sú našou integrálnou súčasťou a rovnako realizujú štátne úlohy, ako aj samotná Matica slovenská. Národná ustanovizeň považuje práve Domy MS za najdôležitejší pilier plnenia zverených úloh od štátu na poli vzdelávania,

regionálnej kultúry a budovania národného povedomia. V tomto duchu sme pripravili právnú analýzu a v rámci podávania námietok sme ich oficiálne úradu odovzdali 7. decembra 2021 a následne potvrdili aj v rámci správneho konania 19. apríla tohto roku. Je to pre nás víťazstvo a hlavne záchrana. Ak by

sme museli zaplatiť 93-tisíc eur, finančne by nás to zruinovalo. Len tento rok sme vypočítali deficit na cenách energií vyše 147-tisíc eur, ktoré v rozpočte nemáme. Našťastie, nemusíme vrátiť ani cent a bolo zároveň potvrdené, že naše ekonomické postupy boli správne. Ďakujem všetkým, ktorí

spolupracovali na našich stanoviskách. Predsedovi i pracovníkom finančného útvaru MS za neobľomnosť pri obrane našich práv,“ vysvetlil správca ustanovizne Maroš Smolec.

„V každom prípade som rád, že zvíťazila racionalita pred politickou účelovosťou a zaujatosťou

voči Matici. Je to dôkaz toho, že sa nesmieme vzdať v žiadnej situácii a bojovať do poslednej právnej možnosti, aby sme obhájili svoje prirodzené práva. Je to aj výsledok dobrej kooperácie jednotlivých zložiek ustanovizne a jej stabilizácie v posledných rokoch,“ uviedol predseda Marián Gešper.

Martinské ústredie národnej ustanovizne

Kresťanská viera nie je vždy predpokladom dobrého vládnutia

Najnerozhodnejší premiér v histórii

Matej MINDÁR – Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Bývalý predseda vlády Eduard Heger sa zapísal do histórie slovenskej politiky ako najnerozhodnejší vedúci predstaviteľ výkonnej moci. Svoje prešľapy a zlyhania sa snažil zakryvať pred slovenskou verejnosťou vytvorením imaginárneho obrazu neomylného a osvieteného kresťanského politika a štátnika. Vedel ich aj patrične prezentovať. Jeho rétorický prejav nebol zlý. V skutočnosti však jeho kroky v rámci domácej a zahraničnej politiky boli na mile vzdialené od ideí, ktoré hlásajú už vyše dvetisíc rokov predstavitelia kresťanského učenia.

Analyzovať osobu Eduarda Hegera určite nie je jednoduchou záležitosťou. Ak by tento človek nestál vyše dvoch rokov v pozícii tretieho najvyššieho ústavného činiteľa, bolo by zrejme úplne zbytočné sa ním zapodievať. Pre nezainteresovaného, ale najmä naivného „kresťanského“ voliča doteraz stále pôsobí ako jediný premiér, ktorý sa nebojí priznať otvorene k svojej kresťanskej viere, čo mnohým kresťanským orientovaným voličom imponovalo. Umierený veriaci politik nahradil nenávisťného predchodcu. Dobrý začiatok, ale to bolo asi tak všetko.

POFIDEŘNI KREŠŤANIA

Ak si zoberieme do rúk najnovší štatistický údaj o podiele kresťanov na území Slovenskej republiky, tak zistíme, že k tejto viere sa prihlásilo okolo sedemdesiat percent slovenského obyvateľstva. Je teda zrejme, že v našom štáte je dlhodobo vysoký počet občanov hlásiacich sa ku kresťanstvu, je preto logické, že aj väčšina našich bývalých a súčasných najvyšších ústavných činiteľov pochádza z kresťanských založených rodín. Napriek rôznym politickým svetonázorom ich pôsobenie vo vysokej politike bolo takmer vždy determinované vôľou a schopnosťou riadiť štát a nevyhovaraním sa na druhých. Ale čo je dôležité, na rozdiel od Eduarda Hegera neboli členmi žiadneho pochybného kresťanského

spoločenstva. Vo väčšine prípadov majú niektoré tieto spoločenstvá vzhľadom na svoje sektárske prvky dosť často problém rešpektovať katolícku a evanjelickú vieru.

Eduard Heger ako „charizmatik“ kresťan pred vstupom do exekutívy chodieval na stretnutia Spoločenstva pri Dóme sv. Martina. Toto Spoločenstvo na jednej strane odvodzuje svoju identitu z katolíckej cirkvi, sú však otvorení bratom a sestrám z iných denominácií. Nie je problémom, že z našich politikov je niekto katolíkom, evanjelikom, charizmatikom alebo ateistom. Problém je, ak sa niektorý z nich pasuje vo

vysokej politike za kresťana, a pritom jeho skutky, nie sú v žiadnom prípade v súlade s kresťanskou vierou a morálkou. Medzi takýchto politikov bezpochyby patrí aj Eduard Heger.

LIBERÁLNE ČINY

Nie je predsa možné, aby predseda vlády deklarujúci kresťanskú vieru súhlasil s dodávkou zbraní na Ukrajinu a zaujal voči tomuto konfliktu jednostranný postoj. Akosi nechce počuť slová pápeža Františka o mieri, ktorý pred nejakým časom jasne povedal, že za vojnu na Ukrajine sú rovnako zodpovedné

Rusko i NATO. Ako správny kresťan by zaiste nekryl lámanie prvkov a princípov právneho štátu voči predstaviteľom opozície a jej bývalých nominantov. Takisto by mu nebola po chuti ani polarizácia spoločnosti a úpadok životnej úrovne slovenského obyvateľstva, ak by sa riadil vo svojom svedomí zdravým rozumom a kresťanskou láskou. Ako správny kresťan by si tiež vypočul názory občanov nesúhlasiacich so súčasným politicko-spoločenským smerovaním slovenského štátu v rámci domácej a zahraničnej politiky. Zároveň by rešpektoval názory všetkých svojich politických oponentov. Mal by tiež väčšie pochopenie protestujúcich veriaciach, ktorí požadovali počas pandémie ochorenia COVID-19 prehodnotenie zákazu vykonávania verejných bohoslužieb a netlačil by občanov k povinnému očkovaniu a testovaniu.

POD DÚHOVOU VLAJKOU?

Asi najväčším morálnym zlyhaním dnes už expremiéra Eduarda Hegera ako kresťana bolo mávanie dühovou vlajkou po nešťastnej tragédii na Zámockej ulici a jeho superalibistický postoj voči kontroverzným vyhláškam namierených proti všetkému, čo je kresťanské. Tieto jeho kroky ho definovali jednoznačne viac ako liberála, a nie konzervatíva. Boli to však témy, ktoré v spoločnosti rezonovali, prečo z nich nevytíčiť politický kapitál. Lavírovanie sa však nevypláca.

Krátko pred jeho ohláseným odchodom z funkcie predsedu vlády známy a obľúbený rímskokatolícky kňaz Marián Kuffa mu prvého mája 2023 poslal otvorený list pod názvom Žiadosť o zrušenie podlych noriem dvoch odídených ministrov. „Keď si Pilát umyl ruky, zašpinil si dušu. Mal vtedy čas, plnú moc, aj možnosť zrušiť podly zločin... No neurobil to. Vyhováral sa, že zjavný zločin nevie odborne posúdiť... Dnes svoje konanie určite ľutuje. Neskoro... Stratil

všetko... Obávam sa, že aj svoju dušu... Pilát zbabelo ustúpil pred podlymi plánni dvoch veľkňazov a ich prívržencov... Ustúpite aj Vy dnes pred rovnakými plánni dvoch odídených ministrov a ich prívržencov...? Aké sú to benefity, pre ktoré sa oplatí zradiť Boha? Akú odpoveď by dal na to dnes Judáš? Aj Peter najprv zbabelo ustúpil... zradil... Ako to, že ho dnes aj tak máme radi? On sa totiž opravil. Ukázal nám tak všetkým správnu cestu aj správny príklad takej pokory, ktorá nás aj napriek našim pochybeniam a slabostiam predsa len privádza k spásu... Toto je náš, ale aj Váš pravý vzor – vážený pán premiér. Boží plán sa môže napokon uskutočniť aj bez Vášho pričinenia, bez Vašej pomoci. Tých však, ktorí správne nevyužili svoj čas, svoju moc a svoje možnosti raz Všemohúci Boh vezme spravodlivo na zodpovednosť. Obidve podľa vyhlášky, ktoré nebezpečne visia nad našim národom, môžete dnes práve Vy okamžite zrušiť. Ako sa k tomu postavíte? Akú nezmazateľnú ‚stopu‘ v tejto veci zanecháte po sebe? Celý náš národ zakrátko uvidí, kto Vy vlastne naozaj ste... Prajem Vám, ale aj vyprosujem Vám pomoc Ducha Svätého, aby sa tá Vaša nezmazateľná ‚stopa‘, ktorá zakrátko zostane aj po Vás, predsa len napokon podobala tej Petrovej... Všetci, ktorým dnes záleží na tom, aby sme na Slovensku žili zriadené, právom očakávajú Váš správny krok. Ale dobre viete, že ho očakáva predovšetkým Všemohúci Boh...“

POLITICKÉ ZLYHANIE

K pôsobeniu Eduarda Hegera ako ministra financií a predsedu vlády by sa dalo ešte popísať mnoho. Svojou politikou a správaním nevedomky dehonestoval konzervativizmus a kresťanskú vieru ako celok. Istou satisfakciou pre Slovensko a slovenský národ by bolo aj to, že sa ako chlap verejne ospravedlní za svoje morálne a politické zlyhanie.

KULTÚRA

Všestranná
zberateľka

V Dome Matice slovenskej v Lučenci pripravili výstavu novohradských krojov a kraslíc pri príležitosti 170. výročia narodenia etnografky Emy Goldpergerovej. Prítomných na jej otvorení privítala predsedníčka MO MS v Lučenci Eliška Lorinczová a prednášku o diele, živote a činnosti etnografky predniesla predsedníčka MO Živena Mr. Jarmila Móriová. Ema Goldpergerová bola národná buditeľka, etnografka a muzeologička. Venovala sa múzejnej a zberateľskej činnosti. Zaslúžila sa o vznik SNM v Martine. Zbierala rôzne svadobné piesne z regiónu Novohradu a ľudový odev. Mala veľký vplyv na tvorbu spisovateľky a dramatičky Boženy Slančíkovej-Timravovej. Na výstave sa prezentovali aj vzácne zbierky krojov z dvoch stratených dedín Novohradu Lešť a Turie Pole a tradičné odevy z dedín Ábelová a Madačka.

Jozef PAULENKA,
člen MO MS v Lučenci

Vlastenectvo
v príťažlivom šate

Najmä staršiu generáciu mrzí absencia vlasteneckej výchovy a budovanie národného povedomia v našich školách a vo vzdelávacích ustanovizniach. Nemusí to tak však byť vždy a všade. Nájdu sa aj výnimky, ktoré svojim príkladom poslúžia ostatným. Takou svetlou výnimkou je aj kolektív prevažne mladých pedagógov prvého stupňa Základnej školy na Ulici Odborárska v Novom Meste nad Váhom. Poslednú aprílovú stredu popoludní dostali rodičia i starí rodičia žiakov prvého až štvrtého ročníka pozvánku na spoločné popoludnie v jedálni školy, kde si žiaci a ich pedagógovia príťažlivou formou pripomenuli tridsiate narodeniny nášho mladého štátu. V pestrom pásme piesní, scénok a krátkych vstupov sme si pozreli a vypočuli piesne od ľudových až po popové, básne, ba dokonca i módnú prehladku odevov, ktoré sa nosili v pred tridsiatimi rokmi. Rodičia a starí rodičia si zaspomínali na svoju mladosť a na to, ako preživali vznik a formovanie nášho štátu. V básňach rezonovala myšlienka lásky k vlasti, v ktorej sa opláti žiť a v ktorej je nám dobre. Deti svojim rovesníkom (a možno aj dospelákom) vysvetlili, čo znamenajú pojmy národná hrdosť, slovanská príslušnosť a spolupatričnosť, čo rezonovalo dvojnásobne, keďže medzi deťmi boli aj deti ukrajinských odíencov a deti iných národností. Na pamiatku si odniesli papierové srdcia so štátnym znakom našej domoviny, v hlavách im zneli zaspievané piesne a básne a aplauz nadšených prítomných.

Text a foto:
Zuzana RATZENBÖCKOVÁ

Bardejovský mestský archív prečkal dramatické udalosti
Najvzácnejší je v celej našej vlasti

Text a foto: Marián ŠIMKULIČ

Bardejov patrí medzi najmalebnejšie mestá na Slovensku. Historické centrum mesta spoločne s komplexom stavieb židovského suburbia zo začiatku 18. storočia v roku 2000 zapísali do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO. Mesto sa môže tiež pochváliť historickým archívom, ktorého začiatky pravdepodobne súvisia s potrebou uchovávaní písomností, ktoré mestu udeľovali uhorskí panovníci. K prvému usporiadaniu písomností došlo už koncom 15. storočia, keď mestský pisár na rub každej listiny uviedol stručné poznámky o jej obsahu. Mestská rada v roku 1487 v kaplnke svätej Barbory v Bazilike svätého Egídia vyčlenila osobitnú miestnosť na uchovávanie privilegálnych a iných listín. Po vybudovaní novej radnice začiatkom 16. storočia boli tieto písomnosti umiestnené na jej poschodí.

Mgr. Martina Dovičáková, samostatný radca bardejovského archívu, pracoviška Štátneho archívu v Prešove, pripravila pre nás archívne doklady.

V publikácii Štátny okresný archív v Bardejove z roka 1985 autor Jozef Petrovič uvádza: „V rokoch 1912 – 1945 spravoval archív Gejza Žebrácky, rímskokatolícky farár a pápežský prelát, zároveň správca múzea a neskôr mešťanosta mesta. Po vypuknutí prvej svetovej vojny a po úspešnej ofenzíve ruských vojsk, keď armáda generála Alexeja Brusilova postupovala k Bardejovu, bola usporiadaná stredoveká časť archívu s niektorými cennými knihami evakuovaná do Budapešti.“ Napokon sa po viacerých rokoch podarilo získať ich späť a ešte v roku 1917 boli opätovne vystavené. V súvisi s blížiacim sa rozpadom Uhorska Budapešť vyvíjala úsilie získať najcennejšie exponáty z múzeí Horného Uhorska a ďalších krajín. V tomto období farár Gejza Žebrácky, po smrti správcu múzea Mikuláša Tótha poverený vedením múzea, zbierky neodoslal, ukryl ich a zabránil odvečeniu. Po skončení vojny a vzniku Česko-Slovenska boli znovu inštalované a sprístupnené verejnosti. Podobná situácia sa opakovala aj v časoch druhej svetovej vojny. Vtedy na základe nariadenia Ministerstva školstva a národnej osvety (MŠANO) zo dňa 11. 9. 1942 sa správa múzea rozhodla uložiť archívne dokumenty na bezpečné miesto v Bardejove. No ako nájdeme v už spomínanom zdroji: „Avšak 2. januára 1945 Nemci naložili archívne dokumenty v množstve 110 debien do železničného vozňa a odviezli na neznáme miesto.“

■ ZA HRUBÝMI MŮRMI

Po priestoroch bardejovského archívu, pracoviška Štátneho archívu v Prešove, nás sprevádzala Mgr. Martina Dovičáková, samostatný radca archívu. Po predoslaní tematického okruhu pripravila zoznam žiadaných dokumentov, ktoré ilustrujú obdobie presunu bardejovského archívu na bezpečné a neskôr na neznáme miesto, keďže pôvodne určený Turčiansky Svätý Martin ako miesto transportu nemecká Sicherheit polícia zmenila...

V Zápisnici o úschove mestského archívu v Bardejove č. 4253/1943 nachádzame: „Napísané v Bardejove dňa 7. mája 1943 v záležitosti zabezpečenia, poťažne uloženia na bezpečné miesto čiastky historického archívu Bardejova. Gejza Žebrácky, správca múzea, poverený dočasným dozom mestského archívu, oznámil mestu, že následkom nariadenia MŠANO niektoré muzeálne cennosti uložil na primerane bezpečné – s troj-

metrovými múrmi – miesto na prvé poschodie veže dómu svätého Egídia, do priestrannej, suchej miestnosti, k tomuto účelu upravenej inštalovaním drevenej podlahy („vydyľovanej“) opatrenej silnými železnými dverami a zámkom. Navrhuje, aby časť mestského historického archívu v archívnych debnách bola tu tiež uložená. Predstavenstvo mesta tento návrh prijalo, miestnosť bola zodpovedne „vydyľovaná“ a pod dozorom boli uložené: Pod číslami 1 – 25 v počte 25 s lepočtom opatrené archívne debne naplnené usporiadanou časťou mestského historického archívu, ktoré boli doteraz uložené v skrini zasadačej dvorany mestskej radnice. Pod číslami

Minoritský kláštor v Opave s Kostolom Svätého Ducha z roka 1945, kde fašisti dopravili archívne zbierky z Bardejova.

1. – XXV. tiež v počte 25 červenou páskou označené archívne debne, naplnené neusporiadanou časťou mestského historického archívu, ktoré boli doteraz uložené v poschodovej miestnosti starého, pôvodného mestského archívu v budove štátneho šarišského múzea. V starej archívnej miestnosti muzeálnej budovy zostal uložený neusporiadaný materiál v počte 64, nachádzajúci sa v zabudovaných vrchných skriniach označených lepočtom. Okrem toho je tam aj 14 neoznačených spodných zásuviek. Táto časť bola prenesená do budovy okresného úradu, do miestnosti pôvodne určenej pre mestský archív, nateraz obsadenej úradom práce.“

Ako aj zo zápisnice vidieť, Bardejov sa dôkladne pripravil a aj uskutočnil presun svojho historického archívu. Celý historický archív bol k 29. júlu 1944 umiestnený v prízemnej časti veže kostola a pod dohľadom ministerského radcu Dr. Wagnera, správcu múzea Gejzu Žebráckeho, mestského radcu Dr. Františka Drobniaka a pracovníka múzea pána Šumeru boli dvere zamurované.

■ VAROVANIE Z MINISTERSTVA

Už to, že Ministerstvo vnútra listom zo 6. októbra 1943 neuvolnilo miestnosti pôvodne určené pre mestský archív, kde sídlil úrad práce, s odôvodnením: „Úrad práce je oveľa dôležitejší ako mestský historický archív,“ bolo varovaním. Správca múzea Gejza Žebrácky síce zareagoval odvolacím listom predstavenstvu mesta, pri ktorom použil aj odpis korešpondencie profesora Václava Chaloupeckého z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý po návšteve Bardejova a magistrátu pod jeho richtárskym vedením

v roku 1928 okrem iného napísal: „Archív Váš – o tom není sporu – patří k nejdůležitějším a nejvzácnějším v celé naší vlasti, ba svým bohatstvím radí se nepochybně k důležitějším a pamätnejším archívum evropským.“ (Výpoveď z kancelárskych miestností za účelom umiestnenia historického archívu č. 9301/1943).

Ani táto argumentácia nezabrala a mesto v tomto prípade, a nebol jediný, ťahal za kratší koniec.

■ CENNÉ PAMIATKY

Koncom decembra 1944 vládnym poverenec v Prešove (okrem podpisu a funkcie na listine meno a priezvisko neuvedené) sa obrátil na obce

dili odtransportovať archív. Ten bol v množstve 111 debien a niekoľkých desiatok vriec naložený do železničného vozňa č. DR 59448 smer Mníchov a odvezený na neznáme miesto. V Zápisnici z januára 1945 o odtransportovaní historického archívu mesta Bardejov (inventárne číslo 19, Obecny notársky úrad) sa konštatuje, že do vagona boli naložené archívne uveďené v pripojenom zozname. Po ich naložení, za účasti člena gestapa a Dr. Františka Drobniaka, bol vagon zaplombovaný. Cieľ: Turčiansky Svätý Martin či Mníchov? Alebo dokonca tretie miesto?

■ SKONČILI V OPAVE

So zámerom získať bližšie informácie obrátili sme sa na kompetentných v Opave, kde archívne skončili. Vrchní rada, riaditeľ Zemského archívu v Opave, PhDr. Karel Müller v príspevku o repatriáciách archíválií strednej a východnej Európy po druhej svetovej vojne, z ktorého vyberáme, uviedol: „Generálne riaditeľstvo štátnych archívov v Berlíne kalkulovalo s tým, že následne budú všetky v Opave uložené archívne presunuté pred frontom ďalej na západ a ako miesto nového deponovania bol určený štátny archív v Marburku a soľné bane v Hallein v Soľnohradsku. Presun do týchto miest sa ukázal ako nereálny, preto bol v decembri 1944 stanovený pre opavský ríšsky archív ako evakuačné miesto zámok v Kolesoviciach na Rakovnícku. V rovnakom období dorazilo do Opavy 16 debien archíválií z Vratislavy a zo štátneho archívu vo Lvove. Ďalších 73 debien, privezených nemeckou armádou do Opavy, namiesto pôvodne určeného Martina, obsahovalo písomnosti 34 evanjelických obcí zo Špiša, archívny miest Kežmarku, Bardejova, Prešova, matriky tamojších obvodných notariátov a iné. Začiatkom posledného vojnového roka začal sa konečne odsun archíválií z Opavy a v januári bol vypravený prvý vagon naložený listinami a stavovskými archíváliami opavského a krnovského kniežatstva, listinami vratislavského štátneho archívu a archívno vo Lvove do Kolesovic, ďalší vagon s archíváliami ho nasledoval vo februári, keď bola nariadená evakuácia obyvateľstva a úradov z Opavy. Iné, z Opavy vypravené vagony už do Kolesovic nedorazili.“

■ VAGÓNY ARCHIVÁLIÍ

Pripomeňme, že medzi tými archíváliami, ktoré sa nepodarilo odviezť a zostali v Opave (nem. Troppau), boli aj archívne zo Špiša. Časť z nich bola zničená pri bombardovaní Opavy v marci 1945, časť bola poškodená pri presune frontu o mesiac neskôr. Od začiatku augusta 1945 začali do zemského archívu v Opave prichádzať prvé podnety zo Slovenska, v ktorých sa zástupcovia slovenských miest a obcí dopočuli o tom, že ich archívne sa ocitli v tomto moravskosliezskom meste.

Vtedajší riaditeľ Zemského archívu Dr. Leopold Peřich sa obrátil na moravskosliezsku expozitúru Zemského národného výboru s požiadavkou, aby vyzvala poverenstvo SNR na vyslanie dvoch alebo troch archívárov z Bratislavy do Opavy na podrobnejšiu prehliadku a prípravu odvozu slovenských archíválií. Do Opavy sa 25. septembra dostal inšpektor slovenských archívov Dr. Branislav Varsík a protokolárne prevzal jeden vagon archíválií a kníh, okrem iného 129 debien mestských písomností z Kežmarku, Bardejova, Prešova, Gelnice a ďalších slovenských miest, ďalej 230 pozemkových kníh a 206 matrik. Ďalší vagon nájdených slovenských archíválií odviezol o mesiac neskôr. Tentoraz išlo najmä o zvyšky archíválií spišských evanjelických obcí. Popri písomnostiach bolo zaistených veľké množstvo bohoslubných predmetov, ktoré boli uložené v Kostole sv. Jána Krstiteľa v Opave spolu s knižnými fondmi týchto zborov. Všetko bolo privezené do Popradu.

■ ZASIAHLO GESTAPO

Osud bardejovského archívu sa naplnil 2. januára 1945. Vtedy za mestským radcom Dr. Františkom Drobniakom prišli príslušníci gestapa a naria-

Tvorivá bilancia jubilujúceho galeristu a výtvarníka Andreja SMOLÁKA

Maľovaným rovníkom oblápa zemeguľu

Text a foto: Marián ŠIMKULIČ

Akademický maliar Andrej SMOLÁK sa narodil v roku 1953 v Humennom. Detstvo a mladosť prežil v dnes už zatojenej obci Starina. Študoval odbor výtvarná výchova a ruský jazyk u docenta akademického maliara Juraja Kresilu v Prešove, na Akadémii výtvarných umení v Prahe u profesora Václava Pospíšila. V roku 1993 spolu s bratom PhDr. Miroslavom Smolákom otvoril prvú galériu na Slovensku v Snine ako filiálku Galérie MIRO Berlín. Do roka 2003 galéria existovala pod spoločným menom Galéria MIRO Berlín – Praha – Snina – Bratislava. Od roka 2004 pôsobí ako Galéria Andrej Smolák v mestách Snina a Bratislava. V roku 1994 založil Medzinárodný výtvarný festival v Snine. Do roka 2018 galéria usporiadala dvadsaťpäť ročníkov festivalu. Galerista a maliar je zakladateľom dvoch nadácií – Nadácie ART.EAST na podporu výtvarného umenia a Nadácie KREMENEK na podporu kultúry Rusínov.

Je jediná spravodlivosť, že roky nezastavíš... Teba k bilancovaniu vyzýva nielen blížiac sa životné jubileum sedemdesiatky, ale aj tridsiate výročie založenia galérie. Aj napriek tomu tvoja činnosť akoby chcela oklamať vekové i časové dimenzie. „Ani som sa nenazdal, že čas tak rýchlo uplynul, že tohto roku budem mať sedemdesiatku. Trochu ma to aj mrzí a trochu tomu ani neverím, lebo doteraz som sa cítil mladý a stále si myslím, že som mladý, a robím také aktivity ako kedysi pred dvadsiatimi, tridsiatimi rokmi.“

■ ROVNÍK Z MIŠKOLCA

Jednou z posledných je projekt Maľovaný rovník o vytvorení reťaze ľudských rúk s dĺžkou 40 075 kilometrov. Je to celosvetový projekt, ktorého snahou je spojiť ľudí všetkých národov a vytvoriť pomyselnú reťaz ľudských rúk formou namaľovania malých obrázkov s rozmerom 20 krát 20 centimetrov, symbolizujúcich jeden kilometer. Cieľom projektu je nazbierať 40 075 obrázkov od vybraných osobností z celého sveta. K dnešnému dňu, a je to zverejnené aj na internete, sa do projektu zapojilo 2 642 ľudí.

„Moja priateľka novinárka Anna Šimkuličová oslovila výtvarníčku Zuzu Mezei v Miškolci, ktorá požiadala o pomoc primátora mesta Pála Veresa. Výsledkom je dvadsaťpäť nových obrázkov.“ Primátor vo svojom vystúpení zdôraznil, že jedným z cieľov výstavy je, aby ukázala silu podaných rúk, nedbajúc na zemepisné, politické, národnostné, nábo-

ženské a akékoľvek iné hranice. A aby z takto podaných rúk vznikla symbolická reťaz dlhá, ako je rovník

vyzvedal, ako to vie, povedal, že si to o mne našudoval na internete. Prvých päť až sedem minút nášho

Účastníci 21. ročníka Medzinárodného výtvarného festivalu na Sninskom kameni

(ekvátor). Aj keď tieto podania rúk sú len pomyselné, maľované, potešilo ho, že Miškolc sa pripojil k myšlienke, ktorá vznikla v Bratislave, a jej cieľom je objasniť všetky krajiny sveta prostredníctvom vyše 40-tisíc obrazov.

„Pri odovzdávaní mi osobnosti Miškolca podali ruku a potom zavesili obrázky na pripravené panely. Až ma dojmá, s akou úctou ma prijali. Už keď sme prišli do vestibulu mestského úradu, pozdravovali ma, a keď nás prijal prednosta úradu, radca primátora pre kultúru Ladislav Borkuti ma prekvapil konštatovaním o mojich rusínskych koreňoch. Keď som sa

stretnutia sme sa rozprávali o Rusínoch v Maďarsku, čo bolo pre mňa veľmi príjemné.“

Ďalších 164 obrázkov do spomínaného projektu je namaľovaných v Arménsku, kde sa koncom januára tohto roku na veľvyslanectve SR v Jerevane uskutočnila ich výstava. Túto aktivitu v Jerevane zorganizovala maliarka Armine Tumanyanová.

■ JUBILUJÚCA GALÉRIA

V piatok 13. októbra tohto roka by sa mal v sninskej kinosále Domu kultúry uskutočniť slávnostný program k tridsiatemu výročiu galérie. Podľa

Andrej SMOLÁK s jednou z maliieb projektu Maľovaný rovník na prezentácii projektu v Miškolci.

slov galeristu by to mal byť dôstojný, vysoko umelecký a pritom nenáročný program s koncertom, počas ktorého by nechýbali príhovory priateľov a zahraničných umelcov. Tohto roku by sa mal uskutočniť piaty ročník plenéru Štyri ročné obdobia, ktorý by mal byť súčasťou tridsiateho výročia galérie v Snine. A keďže v júli bude mať Andrej Smolák životné jubileum, pripravuje monografiu. Mnohí umelci ju majú už v päťdesiatke či šesťdesiatke, čiže v jeho prípade je to najvyšší čas.

„Pracujeme s grafikom na sústreďovaní materiálu, píšem príbehy o obrazoch, ľuďoch, modelkách, o stretnutiach s veľkými osobnosťami. Pomáha mi pritom spisovateľ a priateľ Dušan Mikolaj, odborný text má na starosti historik umenia Dr. Ľuboslav Moza, požiadala som Dr. Emila Semanca o vyjadrenie názoru na moju tvorbu. Bude to kniha o mojom celoživotnom diele a doteraz, keď sme so synom a grafikom fotili diela, tak to boli tisíce obrázkov a kresieb. Dostávajú sa ku mne obrazy, ktoré som namaľoval pred tridsiatimi až štyridsiatimi rokmi. Vtedy som si myslel, že sú to nedomaľované obrazy a teraz vidím, že sú to dobré kvalitné výtvarné diela. Nemusi byť všetko vymaľované zlatými farbičkami. Uro-

bil som stovky akvarelov, ktoré hľadáme na diapozitívach a skenujeme do publikácie. Nechýbajú tiež príbehy z Nemecka, z Gruzínska či maľovanie na Kaukaze.“

■ PRÍNOS SPONZOROV

Na Slovensku nie je veľa súkromných galérií, ktoré prežili veľa rokov. Galéria Andrej Smolák k nim patrí. Aj vďaka tomu, že sa jej galerista naučil pracovať so žiadosťami o projekty. Predpokladám, že zábery k dôstojnému pripomenutiu si významných jubileí budú finančne náročné.

„Keď ti pomôže Boh, tak ti pomôžu všetci ostatní. Ja verím, že to tak bude a tých pätnásť až dvadsaťtisíc, ktoré potrebujeme na knihu, zoženiem. Mesto Snina mi schválilo neveľa, ale pritom slušnú sumu na tridsiate výročie galérie. Požiadala som predsedu PSK Milana Majerského a verím, že prispeje. Mám niekoľkých priateľov, ktorí sa ozvali, napísali, že pomôžu. Viaceré firmy, ktoré prosperujú, už niekoľko rokov dávajú galérii dve percentá z daní. Ozval sa neznámy človek z Česka, že mi chce prispieť 3 200 eurami. Ak všetky peniaze prídu na účet nadácie, naplním svoje predstavy o dôstojnej prezentácii pri príležitosti spomínaných jubileí.“

Jozef NEMEC nebol len nezabudnuteľná topolčianska pivovarnícka legenda

Nezmarove góly, body, sekundy a stupne

Marián TKÁČ – Foto: Štefan KAČENA

Vo veku osemdesiat rokov nedávno zomrel Jozef NEMEC. Média oznámili, že už nie je medzi nami veľká legenda slovenského piva a hokeja. Nenapodobiteľný a neúprosný chlapík voči sebe aj ostatným už je vo večnosti. Že jeho rukami prešlo mnoho slovenských hokejistov, viacerí to dotiahli až do slávnej zámorskej NHL. V jeho topolčianskej hokejovej liahni vyrástli Miroslav Šatan, Ľubomír Višňovský, Radoslav Hecl... Viacerí jeho slávni odchovanci si prišli poplakať do Ludaníc na poslednú rozlúčku so svojim nezabudnuteľným trénerom. Tam vám bolo národa!

Jozef Nemeč nechýbal medzi tými, ktorí oslavovali prvú slovenskú zlatú medailu na olympiáde priamo v Atlante v roku 1996. Tento nezmar bol všade, kde sa „rodila“ slovenská hrdoť na góly, body, sekundy, vzácné kovy.

■ STOVKY SA NEDOŽIL

Všetci, čo sme ho dobre poznali, sme boli skalopevne presvedčení, že sa dožije najmenej stovky. Preto nás tá smutná zvesť o jeho skone tak zaskočila. Veď za slovenskými rekordmi putoval s mikrofónom takmer do posledného dychu.

ČRTA

Jozef Nemeč nebol iba športový nadšenec. A nebol ani „len“ pivár. Bol aj hrdý Slováč. Muž skalopevnej viery vo svoje vlastné sily – i národa. A matičiar. Stál pri zrode Topvaru – ako jeden z vyše štyristo zamestnancov, keď pivovar slávnostne otvorili na prvého mája 1964. Pivo sa vtedy v Topolčanoch čapovalo zadarmo. Začínal

Za roky pôsobenia v marketingu zamestnaneckej akciovky Topvar Topolčany bolo množstvo stretnutí so svetovo známymi osobnosťami. Jozef NEMEC je na snímke s americkým astronautom s česko-slovenskými koreňmi Eugenom Andrewom CERNANOM.

ako údržbár, o dvadsaťpäť rokov, v novembri 1989, už viedol nezávislé odbory. O ďalších päť rokov bol Topvar, ktorý kvalitou priravnávali k slávnemu plzenskému pivu, sprivatizovaný ako zamestnanecká akciovka. Keď sa už zdalo, že Top-

var priklepnú istej podnikateľskej skupine, zorganizoval dva autobusy zamestnancov, vrátane dychovky, prišli pred Fond národného majetku a hlasito sa dožadovali fabriky, ktorú poctivo vybudovali a ktorá zviditeľnila Topolčany. Bola to jedna

z mála zamestnaneckých akcioviek, v ktorej sa Nemeč stal šéfom marketingu.

Jeho prednosťou bola charizma a uveriteľnosť; obišiel všetky krčmy, ktoré pivovar zásoboval. Oblepil ich plagátmi s krásnymi blondínkami a rusovláskami, ktoré roznášali krígle s bohatou penou smädým mužom. Nevynechal jedinou príležitosť, aby propagoval pivo z Topolčan ako jedinečný slovenský produkt. Povestné boli súťaže v pití piva, keď súťažiaci urobili stojku a museli ho vypiť akoby proti zákonom gravitácie. Bol utopickým „slovenským kapitalistom“, ktorý úprimne veril, že drobní akcionári dokážu udržať pivovar. Nedokázali, žiaľ, nedokázali. V očiach verejnosti zosobňoval príbeh úspešnej fabriky, kde všetko išlo akoby po masle. Pred vstupom do Topolčan boli obrovské billboardy s nápisom: Víta vás hlavné mesto piva. Krásny sen o „samostatnosti“ slovenského piva, a teda de facto aj Slovenska, sa rozplynul v roku 2006. Manažéri, ktorí mali 51-percentný balík akcií, sa ho rozhodli predať. Nech už robil Nemeč,

čo robil, takmer deväťtisíc korún za akciu, ktorú zamestnanci kúpili po sedemsto korún, rozhodlo o tom, že pivovar sa predal. Dnes už po ňom nie je ani stopa. Nadobro zmizla medená pivovarnícka alchymia zvodne lákajúca už vo vestibule, nádherná cinkotajúca symfónia plniacich liniek. Tam, kde znela, je len akási všedná developerská práčka každodennej funkčnej všednosti. Nijaké stupne víťazov...

■ NAMIESTO EPILÓGU

Liberáli, počúvajte: Jozef Nemeč nemal žiadne školy ani nijaký ponovembrový marketingový manažerský rýchlokurz. Bol samorast, bystrý, učelivý, vystupovaním presvedčivý obchodník. O pive sa počas práce v pivovare naučil všetko. Vždy pripomenul vysokú kvalitu sladu z topolčianskej sladovne i to, že sa varí z vody s ideálnou tvrdosťou. A bol to dobrý Slováč. Typický Slováč, matičiar. A v rukách tých je budúcnosť Slovenska!

Bože môj, prečo sme nemali – a nebudeme mať – viacej Jozefov Nemcov?

Pivovar Topvar bol „srdcovkou“ Jozefa Nemca. Dnes po jeho výstavnom areáli nezostala ani stopa!

Folklór a divadlo dovedli divákmi naplnenú sálu v Komárne do tranzu

Milenka od Rebelov si vyslúžila potlesk v stoji

Lukáš PERNÝ – Foto: (lk, SNN)

Dom MS v Komárne zažil opäť mimoriadny úspech, keď do posledného miestečka zaplnenú divadelnú sálu tanečníci, hudobníci a herci dostali uvedením hry Milenka doslova do tranzu. Riaditeľ D MS v Komárne, ale aj aktívny divadelník Jozef Černek si splnil sen a založil divadlo práve na pôde komárňanskej Matice.

Tri umelecké subjekty – folkloristi Rebeli, divadelné zoskupenie Dramaták a najnovšie divadlo Komora – pôsobia práve v budove Matice, pričom pod hlavičkou Rebeli mala pred pár dňami premiéru Černekova folklórno-divadelná hra pod názvom Milenka.

■ SPONZORSKÁ POMOC

Divadlu pre zdražovanie energií ešte nedávno hrozil zánik. Odvrátila ho jednak Matica slovenská kúpou pozemku pod budovou a jednak súkromní sponzori, ktorí podporili divadlo. Časť členov projektu Rebeli, ako aj divadelného zoskupenia Dramaták sú tiež členovia Matice.

Najnovšie predstavenie Slovenských rebelov Milenka spojilo folklór (spev, hudbu, tanec), divadlo, ako aj iné formy umenia. Na premiére sa zúčastnili predstavitelia Matice na čele s predsedom Mariánom Gešperom, predseda NSK Branislav Becík i primátor Komárna Béla Keszegh. Hlavnou témou hry je ekumenizmus v kontexte toho, čo zblízuje náboženstvá, filozofické systémy, etniká a kultúry. Autorovi sa podarilo ukázať to, čo kultúry, náboženstvá a etniká spája, a to najmä prostredníctvom hudobného, tanečného a divadelného umenia. Na scéne sémanticky

Nedávna premiéra divadelného súboru Rebeli v komárňanskom Dome Matice slovenskej inscenáciou hry Milenka od Jozefa Černeka „zaľudnila“ do posledného miestečka nielen hľadisko, ale aj javisko, kde sa vo folklórno-spevno-hudobnej férii predviedli všetky zložky tejto populárnej scény.

dominovali tak kríž, ako aj dvojkríž, rozoznali sa slovenské ľudové piesne (špeciálne chytľavé až tranzové melódie zo Zemplína), ale zaznela aj maďarčina, rusinčina, rómčina i čeština (mimoriadne vtipné výstupy evokujúce českú komédiu Anděl Páně kreoval herec Branislav Podolský) v úlohe archanjela Gabriela.

V dejí, kde sa striedali celé folklórne sekvencie s divadelnými vsuvkami,

dominovala téma života a smrti, boja dobra a zla vo folkloristickom prostredí. Autorovi sa podarilo skombinovať dej s motívmi ľudových piesní s cieľom poukázať na silu autentického folklórneho kultúrneho dedičstva u nás. Významným i významovým aspektom hry bola aj hra so svetlom a s farbami (Stanislav Pivko), zvukové efekty (Denis Ivanics), a to všetko v súvislosti s choreografiou

(R. Krmáškova, Slavomír Habara a kol.), hudbou (Roberta Krmáškova a Júlia Černeková), so scénografiou (kolektív autorov), s kostýmami a rekvizitami (A. Černeková) a hereckými výkonomi.

■ TRI V JEDNOM

Milenka je súčasťou pripravovanej divadelnej trilógie, ktorej cieľom je vytvoriť, zobrazit' a vzdat' hold trom

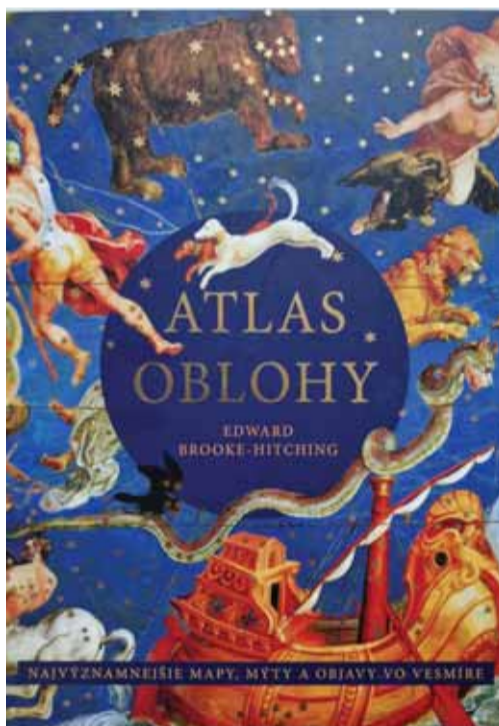
Momentky z úspešnej premiéry folklórno-muzikálu Milenka.

fenoménom v tradíciách predkov, a to Bosorka, Milenka a Prespanke. Autor scenára zdôrazňuje, že jeho cieľom je vyzdvihnúť momenty, keď žena bola určujúca, rozhodujúca o osudoch. Hlavnú postavu hrajú v rozličných etapách života Andrea Veselá, Barbara Poništová a Zlatka Uričková. Autor v bulletin predkladá v zoroastriánskom duchu dualitu dobra a zla v postavách Athara (zlo) a rímskej bohyně Astharte (dobro). Je obdivuhodné, že sa podarilo zosynchronizovať v tejto divadelno-folkloristickej inscenácii desiatky umelcov. Umelecký projekt Rebeli má už jedenásť rokov a napriek minuloročnej kríze funguje ďalej a s mimoriadnym úspechom. Nepochybne prinesie aj v budúcnosti rovnako kvalitné divadelné hry, ako je Milenka.

Atlas oblohy Edwarda Brookeho-Hitchinga je plný napínavých príbehov

Nekonečné nebo nad hlavami

KNIHA TÝŽDŇA

„Keď sledujem to veľké množstvo hviezd pri ich otáčavom pohybe, nohy sa mi už nedotýkajú zeme,“ povedal svojho času veľký učenec Ptolemaios. Už pred miliardami rokov čas, priestor a energia zaberali jediný nekonečne hustý a horúci bod... Je vôbec niekto, kto sa nepozrel v živote aspoň raz na oblohu a nepreběhlo mu myslou nekonečné množstvo otázok o nej?

Vďaka mimoriadne poučnej (a po každej stránke vydarenej) knihe sa nemusíme pozerat' nahor. Na jej stránkach nájdeme krištáľový vesmír starovekých Grékov, stredoveké more nad oblohou, tajné správy skryté vo svetle hviezd a ešte oveľa viac. Chcelo by sa napísať – synergicky s oblohou i knihe o nej – že nekonečne viac... Toto pozoruhodné dielo, plné napínavých príbehov s krásnymi ilustráciami, skúma nekonečnú fascináciu ľudstva oblohou. V rôznych časoch a kultúrach, a tak predstavuje mimoriadnu kroniku obrazotvornosti a objavovania kozmu. Je nespochybniteľné, že príbeh oblohy sa stále rozvíja. Citátom sme začali, aj skončíme. Je na zamyslenie, je výzvou a zároveň aj významné slovo odborníkov v závere tejto poučnej knihy: „Pre nás, pravdepodobne najviac odmenenú generáciu bádateľov, je nemožné nedať sa strhnúť dynamikou vedeckého pokroku a vzrušením z neobmedzených možností. Naše poznanie je konečné, neznámo je nekonečné,“ napísal biológ T. H. Huxley v roku 1887. „Intelektuálne stojíme na ostrovčeku zeme uprostred neobmedzeného oceánu nevysvetliteľnosti. Našu úlohou je získať v každej generácii trochu viac tej zeme.“ No a s týmto sa treba stotožniť mierou vrchovatou: „Nebo nad mnou a mravný zákon vo mne,“ povedal veľký filozof.

Martin JADRANSKÝ

MEDAILÓN

Problémov v zdravotníctve je veľa, stále je však dosť zdravotníkov, ktorí ponúkajú riešenia. Ba mnohoročnou obetavou prácou dokazujú schopnosti, o čom svedčia ich príbehy. Taký je aj príbeh MUDr. Juraja ORSÁGA staršieho, praktického lekára pre dospelých, nositeľa ocenenia Ctihodný lekár 2023: „Narodil som sa v dedinke Uderiná (1940) a ako štrnásťročný som zvažoval medzi teológiou a medicínou, zvíťazila medicína. Od abiturientskeho kurzu na zdravotníckej škole s maturitou 1958 cez napríklad laborantské miesta, Fakultu všeobecného lekárstva UK v Prahe, Interné oddelenie NSP Želiezovce, atestácie, pôsobenia praktického lekára pre

Príbeh hodný nasledovania

dospelých a či primára psychosomatického oddelenia v nemocnici Hronovce... Od roka 1995 pracujem ako praktický lekár pre dospelých v Želiezovciach a do septembra 2022 som bol aj obhliadajúcim lekárom pre okres. Sme zdravotníci: manželka laborantka, dcéra a vnuk stomatológovia, syn a vnučka absolventi LF UK Praha...“ povedal pre SNN.

V zdravom tele vitálneho muža sídli zdravý duch, o čom svedčia aj športové aktivity: „V roku 1962 na základnej vojenskej službe som vyhral súťaž vo vzpieraní. Počas štúdií v Prahe som sa pokúšal ostať verný zápaseniu, ale mi ostal dobrý pocit, že som mohol absolvovať krátky čas tréningu s olympionikmi... V Bratislave – akadémia policajného zboru – hodinovka 14 kilometrov a 750 metrov. Rok 1983 Triatlon – súhrnný čas 14 hodín. Tlmačská dvadsiatka cestný beh 1 hod. 24 min. Po prvom infarkte v roku 2007 som začal s každodenným otužovaním, čo trvá dodnes.“ Ešte čerešnička na torte. „Na Radvanskom jarmoku v Banskej Bystrici v roku 1959 som bojoval s medveďom. Mal sice náhubok a jeho „roztopašnosť“ zabezpečovali dvaja muži, reťaze však povolili a mal som týždeň problémy s otáčaním hlavou...“

Bohatý profesionálny život Dr. J. Orsága st. bol ovenčený v Cenu primátora mesta Želiezovce a Zlatým záchranským krížom prezidenta SR.

Ján JADRANSKÝ

HUMORESKA

Znejte tóny Beethovenovej Deviatej symfónie a Letu čmeliaka Rimského-Korsakova, jasaj celá zem. Všemocná a vševediaca EÚ nás konečne oslobodila. Koniec s biblickými starozákonnými zákazmi jedia „malých živočíchov, čo sa hemžia po zemi“ a majú štyri a viac nôh. Prvým januárom tohto roku nastala nová éra v dejinách ľudstva. Éra poľnohospodárskeho programu Potrava 4.0. Hmyz je budúcnosť našej gastronómie. Naše zaostale staré matky, keď našli v múke múčnatku, vyhodili ju. Nová generácia si na nej zvlášť pochutná. Pokrok nezastavíš. Ako hovorí EÚ, larvy múč-

neho červa sa môžu konzumovať celé. Od hlavy až po päty prvého až tridsiateho páru nôh. Mrazené, sušené, marinované. Kilo sušených červov dostanete za dvadsať

cich sa už môžu pridávať napríklad do chleba a pečiva. Koniec otravného cvrlikania, začiatok slastného mľaskania. Neprajníci hmyzu postrekujú Záhorie prípravkami

zané chutia vynikajúco. Prečo by mala chudoba vykopávať práve zasadené zemiaky, keď zanedlho bude pole plné hmyzích proteínov. Chrobáčia úroda, pole úplne bez

vensku sme a budeme moderní. Prevychováme národ. V médiách moderátori ukázu svoje detičky, ako radostne lížu sladkú zmrzlinu z ploštic, v ktorej namiesto hrozienek sú kôrovce, ako pišinger si dávajú sladkú včielku medonosnú. Reklama na chrumkavé sušienky s prídavkom kukiel priadky morušovej. Je chlieb s larvami múčneho červa cereálny? Kuchárska kniha „Lietajúca lahôdky“. Film o odvážnom krajičiríkovi – muchobijcovi na námet rozprávky „Len raz čapil, sedem ich zabil, obed si spravil“. Uvidíte, ešte raz budú sušené bzdochy, šváby a stonožky nedostatkový podpuťový tovar. Mimochodom, nemáte dobrý recept na pálenie chrústovice?

Milan ČASNOCHA MIKŠ

Nastala nová éra v dejinách ľudskej gastronómie

eur. Biočervy za štyridsať. Mojžiš v knihe Levitikus povolil Židom konzumovanie hmyzu, ktorý má za štyri nohy ešte jeden pár na skákanie bez obmedzení. EÚ povolila kobyľky konzumovať len po odstránení krídel a nožičiek. Takže žiadna kobyľková šunka nebude, ani vyprázané krídelká z chránených lúčnych koníkov. Mrazené, sušené a práškové formy cvrčkov domá-

proti komárom. Namiesto toho, aby ich začali zberať a chovať. Samička komára, ktorú ste práve nakrmili vlastnou krvou, dokáže vyprodukovať ďalších dvetisíc komárikov. Len nesmiete byť nedočkaví a pľasnúť po nej. Komárika ku komárici a je dosť mäsa na hmyzí guláš. Námet pre mimovládky. Rozdať nezamestnaným vedierka. Opäť zaviesť zber mandelínok. Vyprá-

postrekov. Spod lístkov zber vynikajúceho mandelínového kaviáru. Aby sa nám obed alebo večera nepredražili pokutami, bude treba vyňať niektoré zvlášť šťavnaté jedince hmyzu zo zoznamu chránených druhov. Vážky, mravce, motýle. Žiaľ, sú tu medzi nami ešte konzervatívni nepriatelia pokroku. Takí Taliani si zakázali tieto fajnotky zákonom. My na Slo-

Májové dvojčíslo Slovenských pohľadov 5 – 6/2023 už mieri k čitateľom

Nahliadnite do národnej vedy, umenia a literatúry

Radoslav ŽGRADA – Foto: SNN

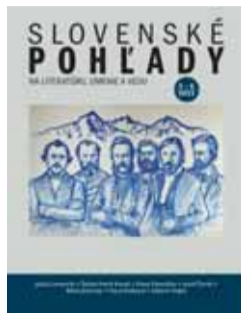
Začiatkom mája vyšlo ďalšie číslo Slovenských pohľadov. Najstarší literárny časopis na Slovensku a zároveň druhý najstarší literárny časopis v Európe založil už v roku 1846 Jozef Miloslav Hurban. Od roka 1993 ho vydáva Matica slovenská v Martine, ktorá prevzala túto historickú štafetu a udržiava kontinuitu periodika. Aj nový redakčný tím pokračuje v tomto úsilí a prináša nahliadnutie do slovenskej národnej vedy, umenia a literatúry.

RECENZIA

Slovenské pohľady prešli v dlhom toku času mnohými úskaliami. Často bojovali o svoje prežitie, načas sa i odmlčali. Aby bolo možné zachovať historickú kontinuitu aj v tomto pre národnú kultúru krajine neprajnom období, časopis prešiel z ekonomických dôvodov na dvojmesačnú periodicitu a došlo aj k zmene na poste šéfredaktora.

NOVÉ VEDEDENIE

Je namieste poďakovať sa za dlhoročnú prácu vykonanú v redakcii jej doterajšiemu lídrovi Bystríkovi Šikulovi. Nové zloženie redakcie sa už v najnovšom čísle usilovalo o skĺbenie kontinuity so staršou generáciou, no zároveň dať príležitosť novým, mladším či začínajúcim autorom. Zároveň sa číslo zameriava viac na vedecký a spoločensko-kritický pilier tohto periodika, ktorého poslaním bolo nie-

Nové vedenie Slovenských pohľadov: Radoslav Žgrada (vpravo) a Lukáš Perný (vľavo).

len prezentovať umenie a literatúru, ale reflektovať dobu, ktorú žijeme. Najnovšie Pohľady preto prinášajú odborné štúdie od Ľubice Hroncovej, matičných vedcov Júliusa Lomenčíka a Pavla Pareničku, ako aj od profesorov Mojmirá Mamojku a Jaroslava Chovanca. Nechýba ani próza, ukážky zo svojej tvorby predstavia Štefan Patrik Kováč a Jozef Kollár. Roz-

hovor s básnikom Pavlom Stanislavom pri príležitosti jeho okrúhleho životného jubilea pre nás pripravila Eva Sisková. Marián Klenko prichádza s recenznou štúdiou na zaujímavú knihu, ktorá sa zaoberá zvlášť aktuálnou témou. Jozef Čertík ukončuje trojdielnu sériu o živote a diele Štefana Krčméryho. Rozlučíme sa slovami Petra Cabadaja s veľikánom

slovenskej kinematografie Jurajom Jakubiskom. Andrijan Turan a Miloš Jesenský nás zavedú do dobrodružného sveta Karla Maya a jeho hrdinov, ktorí v dnešnej liberálnej pomätenej dobe akoby neboli žiaduci.

ODKAZ ŠTÚROVCOV

Číslo prináša aj ukážky z poézie od Hany Koškovej, Evy Bachletovej a začínajúcich autoriek Silvie Hlavovej a Lýdie Žákovéj. Prepojenie s matičným životom prináša Lukáš Perný sumárom k minuloročnému Roku odkazu štúrovcov. Nechýba ani tradičná recenzná rubrika na viacerých domácich a jedného zahraničného autora, rovnako pravidelné rubriky ako Literárny antikvariát, pohľad na literatúru Spoznať Moravy či Pripomínajte si, ktoré pre Pohľady pripravuje Štefan Haviar. Výtvarný sprievod čísla je zostavený z prác maliarky Martiny Kvašňovskej, ktorá špeciálne pre nové číslo vytvorila na obálku obraz štúrovcov.

MATIČNÉ DEPEŠE

NA MOTORKÁCH DO SOLÚNA

Motorkári z nitrianskeho biskupstva sa pri príležitosti 160. výročia príchodu sv. Cyrila a sv. Metoda k našim predkom rozhodli putovať na motorkách do Solúna, rodného mesta svätých bratov, kam ich s požehnaním vypravádzal aj nitriansky biskup Viliam Judák. Účastníci podujatia, o ktorom nás informovala predsedníčka OZ Cyrilometodiáda D. Suchá, sa stretli 28. apríla v Mojmirovciach, kde v Kostole sv. Ladislava pre nich odsľúžili svätú omšu, a odtiaľ vyrazili na dlhú motoristickú púť.

RÉTORICKÝ UHROVEC

Rodná obec Ľudovíta Štúra a Alexandra Dubčeka v spolupráci so Spoločnosťou Alexandra Dubčeka, MKS, s. r. o. v Bánovciach nad Bebravou a ďalšími spoluorganizátormi usporiadali 10. mája v DK Uhrovec už 26. ročník regionálnej súťaže Štúrov a Dubčekov rétorický Uhrovec.

LÁSKA V TATRÁCH

Ak ste sa začiatkom mesiaca lásky nestihli bozkávať pod rozkvitnutou čerešňou, môžete tak urobiť na návšteve Tatranskej galérie v Poprade – jej pobočky vo Vile Flóra v Starom Smokovci, kde od 5. mája až do 18. júna môžete navštíviť príťažlivú kolekciu diel piatich popredných slovenských umelcov venovanú krásnym citom pod názvom 5 elementov lásky. Andrej Augustín prináša lásku expresívnu, Martin Augustín éterickú, Melita Gwerciková ezoterickú, Peter Klúčik exotickú a Katarína Vavrová estetickú. Vo výsledku je to od tejto vynachádzavej galerijnej dramaturgie pre milovníkov umenia opäť láska k hodnotným dielam naozajstná...

CHALUPKOVO BREZNO

Breznianski organizátori už „bubnujú“ na 54. ročník celoslovenskej prehliadky umeleckej tvorivosti učiteľov Chalupkovo Brezno, ktorý sa v tomto meste uskutoční od piatka do nedele 13. – 15. októbra. Propozície a prihlášky zverejnia na webovej stránke podujatia a na sociálnych sieťach.

VÁŽENÍ A ZATRATENÍ

Taký je hlavný názov tohtoročných Zamagurských folklórnych slávností, ktoré sa v Červenom Kláštore uskutočnia 16. – 18. júna s dodatkom Juhaská reguľa. Ten napovedá ich programové zameranie na oživenie príbehov o bačovských rodoch, zbojníkoch a ovčiaroch v Levočských vrchoch. Vystúpia OZ Juhaska reguľa, LH Filipa Žigu, Michal Smetanka, Jakub Hanzely, šaFOLKa, FSK Jalinka z Oľšavice. Viac na <https://www.osvetapoprad.sk/domov/zamagurske/>

Z LADOVNE DO KOMÁRNA

Členov Základnej organizácie Jednoty dôchodcov na Slovensku Martin-Ladovne zlákali pamätihodnosti Komárna, ktoré sa vybrali spoznávať v nedeľu 23. apríla. Pobudli v tamjšom pevnostnom systéme, v Bazilike sv. Ondreja aj na Európskom nádvorí, oboznámili s dramatickým príbehom súsošia Cyrila a Metoda a ochutnali aj z miestnych špeciálov. Výlet zavŕšili návštevou muzikálu Milenka v podaní súboru Slovenskí Rebeli v divadelnej sále Domu Matice slovenskej.

Pripravuje Emil SEMANCO

Divadelné Košice Jozefa Adamoviča ovládol poštový panáčik zo ZŠ Ruskov

Malých hercov odmeňovala Božidara Turzonovová

Text a foto: Jozef MYSLAVSKÝ

Na šiestnásty ročník krajského matičného festivalu amatérskych divadiel žiakov základných škôl Divadelné Košice Jozefa Adamoviča prišli do metropoly východu ochotníci z obidvoch krajov východného Slovenska. Túto nádhernú prehliadku hereckých talentov pripravili MO MS Košice-Myslava, Regionálne úrady školskej správy v Košiciach a v Prešove, Mesto Košice a ZŠ Postupimská 37 v Košiciach.

Nie je frázou, ale objektívnym konštatovaním, že jednotlivé vystúpenia boli na takej dobrej úrovni, že odborná porota z Konzervatória Jozefa Adamoviča na Exnárovej ulici, vedená Mgr. Art. Jánom Jakubom, to pri výbere najlepších súborov vôbec nemala ľahké. Aj preto na jednotlivé stupne víťazov určili aj po dva divadelné kolektívy. Absolútnym víťazom festivalu sa stali ochotníci zo ZŠ Ruskov s inscenáciou z vlastnej tvorby Ide, ide poštový panáčik. Na najvyšší stupeň vystúpili dva kolektívy – žiaci zo ZŠ Hutnícka 16 zo Spišskej Novej

Vsi s hrou Hviezdička a malí ochotníci zo ZŠ v Podsadku zo Starej Ľubovne s hrou Holokaust – Bolesť v srdci rómskych žien. Najlepší zo symbolických stupienkov víťazov okrem hodnotných kníh z Vydavateľstva Matice slovenskej a farebných diplomov MO MS získali aj cenu firmy Lynx, s. r. o., Košice, ktorú prišla osobne odovzdať vedúca marketingu Ing. Kristína Lukáčová, darčeky od hereckej legendy Božidary Turzonovovej, pozornosti primátora Košíc Joroslava Poláčka a zakladateľa festivalu predsedu MO MS v Košiciach-Myslave Fran-

tiška Mrvu. Uznanie za pomoc pri zabezpečení prehliadky patrí aj ZŠ Postupimská a jej riaditeľke Mgr. Jane Poláčkovej. Všetci sa už tešia na budúci ročník, ktorý sa opäť uskutoční počas Dní mesta Košice začiatkom mája 2024 v divadelnej sále spomínanej školy.

Absolútny víťaz šiestnásteho ročníka festivalu Divadelné Košice Jozefa Adamoviča ochotníci zo ZŠ Ruskov s porotou, so sponzorom a so zakladateľom a hlavným organizátorom festivalu amatérskych divadiel Ing. Františkom Mrvom (uprostred).

Detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach vo výpravnej kronike

Spomienky na stránkach excelentnej Pamätnice

Text a foto: Zuzana PAVELCOVÁ

Osobnosť Márie Kataríny Hrkľovej je matičiarom i Slovákom žijúcim v zahraničí dobre známa. Mnohí si na ňu spomínajú nielen ako na dobrovoľnú matičiaru, ale i profesionálnu pracovníčku Domu pre zahraničných Slovákov, ktorá svoje povolanie robila dušou i srdcom a dodnes krajskú tému neopustila. Táto rodáčka z Duloviec pred vyše štvrtstoročím spojila dovedna svoje rodisko s detským krajským svetom pevnou železnou reťazou ukovanou zo slovenského folklóru.

Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti začali písať svoj príbeh v roku 1996. V prvých rokoch jeho hlavnými organizátormi boli matičiari z MO MS v Dulovciach. Neskôr organizátorskú štafetu prebrala obec na podklade zmluvy s Domom zahraničných Slovákov. Jeho zakladateľmi okrem Márie Kataríny Hrkľovej boli i Mária Rusňáková, riaditeľka ZŠ Dulovce, a predsedu MO MS v Dulovciach Štefan Ježo s ďalšími dulovskými milovníkmi slovenského folklóru. Slávnostiam dal tvár Jaroslav Ševčík, významný slovenský choreograf, režisér a znalec folklóru zahraničných Slovákov. Vo svojej podstate spájajú tých najmenších Slovákov i Slovenky naprieč rozdielnymi geografickými územiami s cieľom stretnúť sa v spoločnom folklórnom rytme. Inšpiratívna myšlienka vyda-

nia v poradí už druhej pamätnice z týchto slávností vzišla z dielne riaditeľky Regionálneho osvetového strediska Viery Vlčkovej. V zostavovateľskej spolupráci Márie Hrkľovej a Tamary Bátorovej a gescii Patrika Šenkára (jazyková korektúra) a Petra Németha (grafické spracovanie) vyšlo originálne dielo, ktorým je vzácna, podrobne spracovaná rozsiahla monografia.

V závere prvého jarného mesiaca za účasti významných hostí publikáciu do života uviedol a slávnostne pokrstil Milan Ján Pilip, predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. V nádeji ďalších pokračovaní festivalu, za podpory ÚSZZ, vzdal hold tým, ktorí festival založili, dlhoročne udržiavali a vytvorili emblémové podujatie na juhu Slovenska za účasti zahraničných Slovákov. Dulovce v sumáre hostili vyše

Koncom marca tohto roka uviedli v Dulovciach do života výpravnú Pamätnicu o detských a mládežníckych folklórnych slávnostiach nadväzujúcich na tradície dolnozemskej Slovákov. Na slávnostnom akte sa aj preto zúčastnil popri autorke Márii Kataríne HRKĽOVEJ aj predseda ÚSZZ Milan JÁN PILIP.

desaťtisíc mladých krajanov z Európy i ďalekého zámoria. „Dvadsať ošmy júl 1996 sa nezamazateľne zapísal do dejín mojej rodnej obce Dulovce v okrese Komárno. V tento už pamätný deň sa v nej uskutočnilo vystúpenie folklórnych súborov Tatra Slovak Dancers z Milwaukee (USA) a DFS Lúčik z Duloviec na miestnom štadióne a položilo základy tohto festivalu,“ zaspomínala autorka publikácie Mária Katarína Hrkľová. Dojímavú spomienku priniesla i bývalá riaditeľka ZŠ v Dulovciach, jedna zo zakladateľiek festivalu, Mária Rusňáková, ktorá pripomenula i mnohé peripetie, ktoré neobišli ani tento festival. Ďakovným slovom prispel i docent Patrik Šenkár, v ktorého príhovore sa snúbil obdiv k práci organizátorov podujatia i žičlivosť ďalších rokov pre festivalové trvanie.

OČAMI MATIČIARA

Matičari v Rimavskej Sobote opäť načreli do studnice zvykov starých materi, dievčat a mládencov. Zvyčajne v predvečer prvého mája stavali slobodní mládenci svojim devám pred dom vysoké májky, vyzdobené pestrými stuhami. Jar, ktorá prináša radosť zo života, prebúdzanie nových síl, obnovu života pre všetko živé, je hodnota, ktorú si pripomíname každý rok. Tak to bolo aj vo dvore Domu Matice slovenskej, kde sa zišla početná skupina matičiárov a veselo privítali členov Folklórnej skupiny Lieščina. V krojoch a so spevom priniesli májku, ozdobili ju mladé ženy a postavili muži. Veselo bolo na stretnutí, kde vyhrával harmonikár a do taktu tleskali všetci prítomní.

Májka s Lieščinou

Potom nasledovalo občerstvenie pečenými klobáskami a poďakovanie folkloristom za postavenie májky a ukážky jarného zvykoslovia. Po tomto tradičnom zvykovanom a folklórnom vstupe nasledovala matičná členská schôdza, na ktorej predsedníčka Elena Nebusová vyhodnotila aktivity rimavskosobotských matičiárov v minulom roku a oboznámila prítomných s podujatiami plánovanými v tomto roku. Plénom si vypočulo aj správu o hospodárení organizácie a aký je stav financií k 31. decembru 2022. Diskusiou a prijatím uznesenia oficiálnu časť matičného stretnutia ukončili. Na stretnutiach sa vždy venujú aj informáciám o národných dejateľoch. Aktuálne si matičari v Rimavskej Sobote pripomenuli dvojsté výročie narodenia štúrovského básnika Samuela Vozára z neďalekého Hrachova, po ktorom miestna MŠ so základnou školou nesú jeho meno. Za pekného počasia si matičari posedeli v družnej besede pri zákusoch a káve a pri spoločnom speve.

Elena NEBUSOVÁ,
predsedníčka MO MS
v Rimavskej Sobote

vydavatel.sk

SLOVAKIA ONLINE

.tasr.

Matica posilňuje vedomosti žiakov o slovenských dejinách a štúrovcoch

Predseda absolvoval cestu po južnom Slovensku

Lukáš PERNÝ – Foto: Členské ústredie MS

K pravidelným činnostiam Matice slovenskej patrí aj zvyšovanie vzdelanostnej úrovne mládeže. Po vzore štúrovcov sa matičari na čele s predsedom zúčastňujú na besedách v základných, stredných školách a gymnáziách, kde dominuje téma štúrovcov, ale aj dejiny Matice slovenskej a slovenské dejiny.

Potreba šírenia osvety o slovenských dejinách a kultúre je mimoriadne dôležitá, preto Marián Gešper absolvoval turné po školách v mestách Lučenec (Stredná odborná škola pedagogická), Poltár (základná škola), Hrachovo, ale bol aj v Šali a ďalších mestách. Osvetové prednášky uskutočnili tiež zamestnanci Matice – tajomník Peter Schvantner a vedecký pracovník Lukáš Perný, ktorí pripravili besedy v školách v Galante (Stredná odborná škola obchodu a služieb), vo Vlčanoch (Základná škola s materskou školou

Predseda MS Marián GEŠPER na jednej z mnohých besied v školách v uplynulých týždňoch

MATIČNÉ AKTIVITY

Vlčany) a vo Veľkých Lovciach (Základná škola s materskou školou Veľké Lovce) – minulý rok tiež dvakrát v Bratislavskom gymnázium Ladislava Novomeského. V týchto pracovných výjazdoch matičari pokračujú...

■ ZAKLADATEĽSKÁ GENERÁCIA

Prezentácie sú zamerané najmä na významné výročia dejateľov štúrovskej, ale aj bernolákovskej generácie. Marián Gešper na podujatiach pravidelne zdôrazňuje výnimočnosť a dôležitosť štúrovskej generácie, ale aj predchádzajúcich a ďalších generácií národných kultúrnych dejateľov. Pravidelne žiakom pripomína, že štúrovci dali základ všetkému, čo je dnes súčasťou tak kultúrnej, pedagogickej, ako aj politickej reality. Boli pri založení slovenských škôl, prvých slovenských gymnázií, úradov, stáli pri začiatkoch slovenského parlamentarizmu, založili prvé slovenské vojsko, a teda celú vojenskú tradíciu, založili Slovenskú národnú radu, neskôr Maticu slovenskú, prijali prvý

ucelený politický program Slovákov – Memorandum národa slovenského, zanechali nám kodifikovaný jazyk, založili Maticu slovenskú a v neposlednom rade spravili zo slovenského národa jednotný samobytný národ. Často konali na úkor vlastného pohodlia. A čo ich najviac oddeľuje od ostatných generácií národných buditeľov, je, že vedeli, že ich ciele a práca sa naplnia (ak vôbec) až o niekoľko generácií neskôr.

■ ŽIVÉ STRETNUTIA

Deti a školáci počas prednášok a besied dostávajú otázky, na ktoré ak správne odpovedajú, získavajú knižné odmeny z Vydavateľstva Matice slovenskej. Turné predsedu sprevádzali aj významné stretnutia. Povedzme v Lučenci sa M. Gešper stretol s predsedníčkou výboru MO MS v Lučenci Eliškou Lörinczovou, navštívil D MS v Lučenci a stretol sa

tiež so starostom Polichna Pavlom Kyselom, ktorý je aj predsedom MO MS. V Komárne sa zišiel s primátorom Béloom Keszeghom a predsedom nitrianskeho samosprávneho kraja Branislavom Becikom. V rámci stretnutí podporil divadelnú činnosť DMS v Komárne na čele s riaditeľom D MS Jozefom Černekom pri premiére folklórno-divadelnej hry s názvom Milenka. V Skalici zase s riaditeľkou Záhorského múzea v Skalici Vierou Drahošovou, primátorkou Oľgou Luptákovou či predstaviteľmi cirkevného zboru ECAV v Skalici.

Na vystúpeniach nechýbajú zmienky o dejinách Matice slovenskej. Prednášajúci zdôrazňujú i význam osobností 20. storočia, ako boli baľko Vladimír Mináč, otec zakladateľa Romana Kaliského či bojovník za práva Slovákov v zahraničí Štefan Boleslav Roman.

V Poprade si MS pripomenula 104. výročie úmrtia generála Milan Rastislav Štefánik – premožiteľ času

Text a foto: Richard ZACHER

Vo štvrtok 4. 5. 2023 si Matica slovenská spoločne s Mestom Poprad a so Spoločnosťou M. R. Štefánika uctila jednu z najvýznamnejších osobností našich národných dejín generála Štefánika. V úvode so svojim príhovorom vystúpil viceprimátor Popradu Štefan Pčola, ktorý verejnosti priblížil život a dielo tohto veľikána.

Po ňom už nasledoval prejav riaditeľa D MS v Spišskej Novej Vsi R. Zachera, ktorý okrem iného povedal: „Keď Štefánikov otec vypravádzal svojich synov do maďarských škôl, neustále im prízvukoval: Budte v srdci vždy dobrí Slováci a nehanbite sa za svoju materinskú reč! Tieto slová by mali patriť predovšetkým dnešnej mladšej generácii, ale, žiaľ, aj niektorým súčasným predstaviteľom štátu a politikom, ktorí akoby si nevážili a nectili najmä naše bohaté národné tradície, lásku k svojej materinskej reči, milovanej vlasti a osobnostiam. Akoby úplne zabúdali na to, kde sú ich rodné korene. Generál M. R. Štefánik prekonal nielen svo-

jich súčasníkov, ale ostáva stále premožiteľom času. R. Zacher osobitne poďakoval predovšetkým Mestu Poprad, ako aj T. Husárovej, predsedníčke Klubu Spoločnosti M. R. Štefánika v Poprade a tiež poslankyni MsZ, že si každoročne spoločne s MS pripomínajú túto významnú osobnosť.

Matica slovenská má s mestom výbornú a úzku spoluprácu a teší ju najmä skutočnosť, že je to práve Mesto Poprad, ktoré v plnej miere podporuje politiku moderného patriotizmu a zdravého vlastenectva. Po tejto slávnosti sa konalo na Mestskom úrade prijatie zástupcov Matice slovenskej viceprimátorom Popradu Š. Pčolom.

Neďávno odhalený pamätník M. R. Štefánikovi v Poprade od akademického sochára Ladislava Beráka

ČITATEĽSKÁ SŤAŽ

V SNN č. 8/2023 sme sa pýtali, aké výročie v tomto roku oslavuje Matica slovenská. Správne odpovedali tí naši čitatelia, ktorí napísali, že národná ustanoviteľ Slovákov si v tomto roku pripomína 160. výročie vzniku. Spomedzi správnych riešiteľov nášho kvízu sme tentoraz vyžrebovali týchto výhercov: Roman Ruttkay, Bratislava; Mária Remeníková, Tlmače; Peter Šutka, Zvolen.

• Aký názov má najnovšia inscenácia divadelného súboru Komora a Slovenski rebeli, ktorý pôsobí pri Dome MS v Komárne?

Svoje odpovede posielajte na známe redakčné kontakty aj elektronicky našej administrátorky Ľubici Rišiaňovej do vyjdenia ďalšieho čísla SNN.

(se)

PRIPOMÍNAME SI

20. mája

– pred stopäťdesiatimi rokmi sa narodil herec, režisér a pedagóg Ján Jamnický (1908 – 1972), v štyridsiatych rokoch patril k najvýznamnejším a najpozoruhodnejším osobnostiam slovenského divadla; jeho smrť je dodnes nevyjasnená – oficiálne sa tvrdí, že zomrel na podchladenie pri výstupe na tatranský končiar

21. mája

– pred deväťdesiatimi piatimi rokmi zomrel prozaik, dramatik a publicista Martin Kukučín (1860 – 1928), významný predstaviteľ slovenského realizmu a zároveň aj zakladateľ slovenskej modernej prózy; najvýznamnejšie diela: Rysavá jalovica, Neprebudený, Mladé letá, Keď báčik z Chochoľova umrie, Na podkoníckom bále, Dies irae, Dom v stráni...

25. mája

– pred stodvadsiatimi piatimi rokmi vznikol v Prešove najstarší futbalový klub na Slovensku Tatran Prešov, vtedy pod názvom ETVE Prešov (1898)

26. mája

– pred tridsiatimi rokmi zomrel priekopník dokumentárneho filmu Vladimír Kubenko (1924 – 1993), patrí medzi najdôležitejšie osobnosti slovenskej dokumentaristiky, no ako pomocný režisér sa podieľal aj na filmoch Vlčie diery (1948) či Katka (1949); nakrútil vyše sto dokumentárnych a spravodajských filmov so širokým záberom

28. mája

– pred sedemdesiatimi rokmi sa narodil rímskokatolícky arcibiskup Ján Orosch (1953), v roku 2013 bol vymenovaný za trnavského arcibiskupa; ako kňaz bol známy tým, že v každej farnosti zakladal hudobné skupiny, komunisti ho preto nemali radi a dávali ho za farára do najhorších farností

– pred šesťdesiatimi piatimi rokmi zomrel skladateľ, dirigent a hudobný pedagóg Mikuláš Schneider-Trnavský (1881 – 1958), autor cirkevných skladieb aj operety, ktorý sa výraznou mierou zaslúžil o rozvoj slovenskej umelej piesne; pápež Pius X. mu udelil ocenenie Rytier rádu sv. Gregora za zásluhy o rozvoj cirkevnej hudby

30. mája

– pred osemdesiatimi rokmi sa narodil spevák, skladateľ, podnikateľ, organizátor hudobných podujatí, moderátor, manažér džezového diania a dramaturg Peter Lipa (1943), patrí medzi významné osobnosti slovenského džezu a dlhé roky bol jediným známym interpretom tohto žánru na Slovensku; hrá tradičný, swing, moderný džez, latinskoamerický džez, džezový šanson

31. mája

– pred dvesto rokmi sa narodil pedagóg a matematik Martin Čulen (1823 – 1894), bol aktívnym účastníkom slovenského národného hnutia od štyridsiatych rokov 19. storočia, spoluzakladateľom Matice slovenskej, členom jej pripravovaného matematicko-prirodovedného vedeckého odboru

1. júna

– pred dvesto rokmi sa narodil národnokultúrny pracovník a pedagóg Ján Gotčár (1823 – 1883), spoluzakladateľ Matice slovenskej a slovenského gymnázia v Kláštore pod Znievom, v publicistike presadzoval rovnoprávnosť národov v mnohonárodnom Uhorsku.

Ludovít KUSAL